

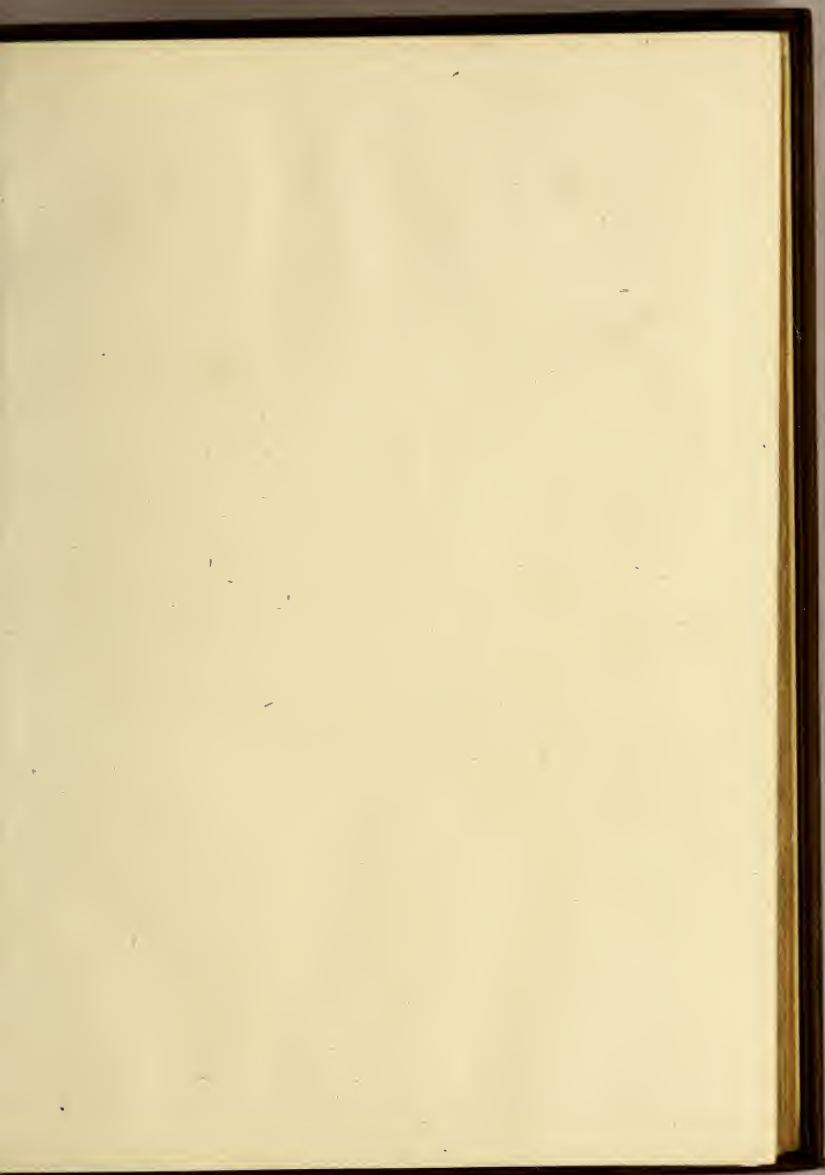
John Carter Brown.

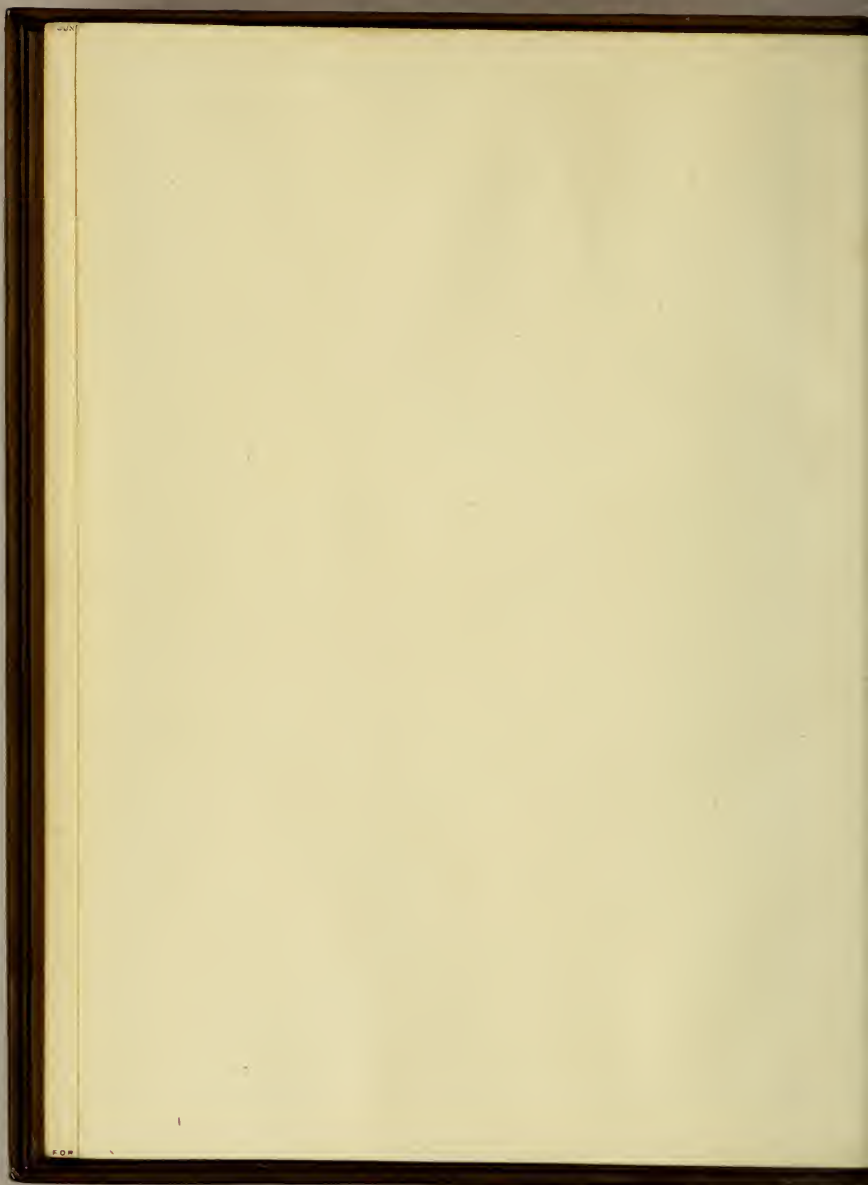

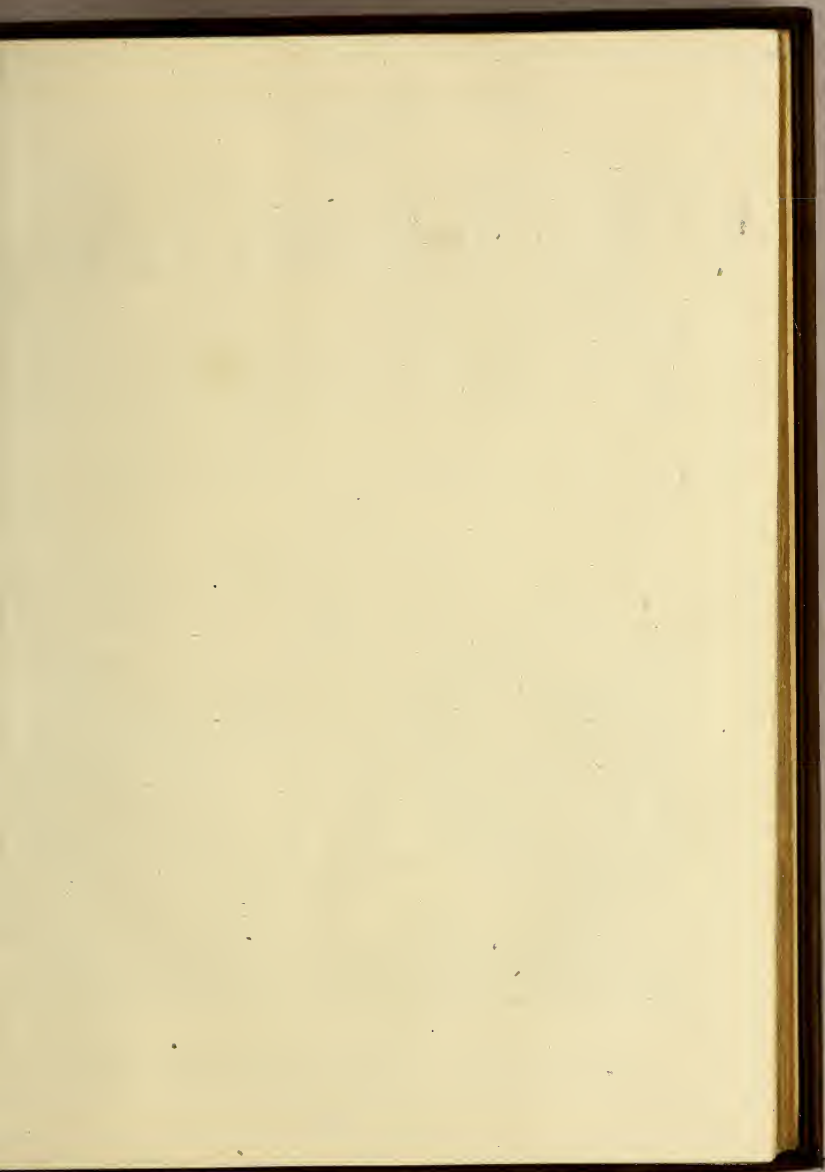
9/20/19

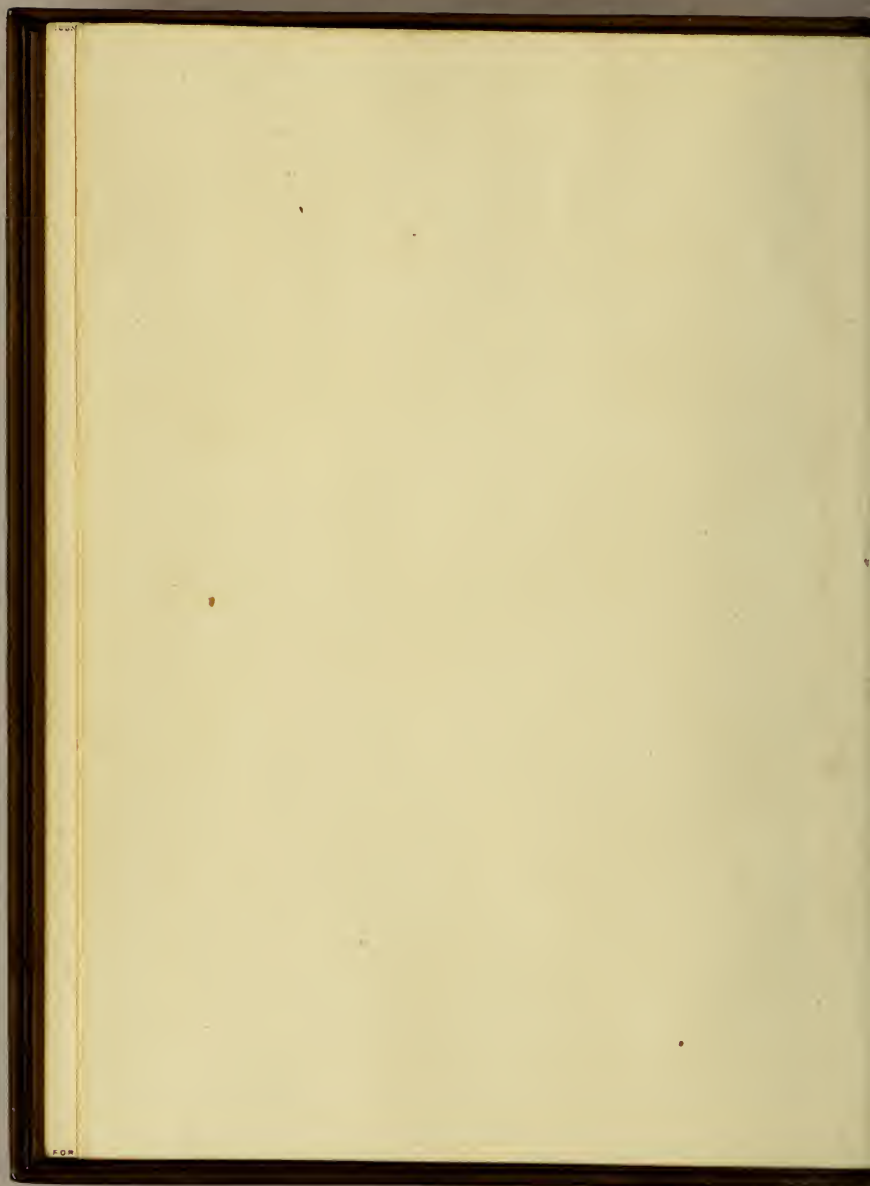
Boys

1/1-

Der Narren Schip.

Der Narren Schip is mijnen name
Om dat ick alle die Sotten versame
Dus ben ick veel te seer gbeladen,
Elck sal my vlien can ickt hen raden
Soo wie hier in compt om zijn behaghen,

Die Stierman vanden Schepe.

Hoort hoort, ghy Sotten, ghy dwafsen, ghy doren
Der Narren Schip wilt hem ghaen poren
Elck haefte hem, dier wilt inne varen,
Men drinckter, men schinckter, men speelter op snaren
Men oysbter gheen ghelt, ten sy ten eynde
Met langhe te borghen, ick menighen scheynde.

Ian van Ghelen,

Tot den Christelijcken
Leser.

Engemerct dat also die wijse scrijft,
der sorten ghetal is sonder eynde, en
om datmen die verkeerde niet lichte
lijck bekeerē en can, en nochtans elck
schuldich is na sijn vermoghē sijnen
euen kersten mensche te berispenē, en
t'onder wijfene alst hē nut duncker,
so heeft *M. Sebastianus Brant*, doctoor
in decreten en waerdelijcke rechtē,

eenen goeden middel vonden om die gecke, sorte, dwase,
doore, en onwijse (die ic voor een neme) soetelijcken t'onder
der wijfene, met veel leeringē ghenomen wt der heyligher
Schriftuerē en den gescreuenē Rechten, die welcke hy niet
stranghelijck noch hardelijck gelijck die Philosophen plegen,
maer genoechlijck also Esopus zijn byspelen en sagen
oft fabulen verteldt, ons gheeft sprekende vā eenen Schepe
dwelcke nae sijn ouerlandtsche sprake gheheeten is, der
Narrenschip dat is der Sorten ofte dwasen Schip. Ende
dat omme oorsaken. Eerst om dat inder heyligher schrijf-
tueren al die werelct gheleken is, badt dat *Meyster der Zee*,
ouermidts dat inde werelct, noch inder *Zee*, gheen ghe-
stadicheydt, noch versekerheydt en is, ende daer omme
alsoo *Sintre Hieronimus* schrijft. Alle die ter hauenē. van
salicheden gheraken willen, alsoo wy alle moeten willen
ende niet anders wel connen gheuen, moeten varen
int Schip van onnooselheden, daer wy metten heylighen
doopsēle inne gheset werden, ofte nae dat wy daer wt
gheuallen zijn, michts-gaders onse groote sonden, op die
plancke

plancke van penitentien. Maer leyder weynich ende dunne ghesaeyt zijn, sy die in onnooselheden bliuen ofte ghewarighe penitentie doen, ende daeromme zijn die sotten ouertallick. Ten anderen omme der sorchelijckheyde wille, want alsoo Iuuenalis schrijft, int schip en zijn wy maer drie vingeren berts vander doot, dat is van verdrinken, ende die int Narre schip varen zijnder noch naerder, want sy alsoo verre alst in hem lieden in alle doot zijn die in dootlijcke sonden zijn, ende en connen sonder sonderlinghe gracie Godts nimmermeer verrijten vander doot der sielen, hoe wel dat Godt sijn gracie niemant en weyghert, alsoo langhe als hy noch leeft. Ende hier om seydt Hieronimus. Leeft ghy ende herleest al dat ghesproken oft gheschreuen is, ghy en sult niet vreeselijcker noch ontsinnelijcker vinden, dan te leuen also ghi niet en soudt willen steruen. V Vant alsoo Seneca spreeckt, niemant en heeft Godt soo te vriende, dat hy versekeret sy noch morghen te leuene. Ten derden om der menichten wille, die eer int schip dan in wagheneu ouer varen. Om dies wille dan dat voorsyde schip niet om dat wy daer inne gaë soudē, maer om te vlien ghemaect is, soo hebbe ickt ter hoochster glorien der Godlijcker Maesteyt, ende dex leeringen van alle goede kerstenen menschen, die niet dan Duytsch alsoomen in Neder-landen spreeft en connen, ouerghelstelt ende getranslateert wten Latijne, beyde in prose ende rijme, ende ick hebber af ende toeghedaen, alsoot my oorboorlijck dochte, volghende nechters goede Doctours daerick my op stichte, biddende hen allen, diert lesen oft hooren sullen, dat zijt int beste keeren. V Vt Antwerpen den 23. dach van Meye. Anno. 1584.

*Vwer E. dienst-willighe
Ian van Ghelen.*

Dau-

D'auther.
Tot onsen Heere
om hulpe.

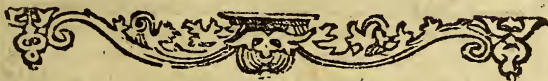
Godlijcke Maekstept alder hoorchste wesen
Doz spronck van goede noch opt volprezen
Beghinsel gheuende tot allen deuchden
Sonder beghinsel volmaect in vzeuchden
In glozie/in machte in wijs hept/in godheit
Fontepne van gratien met oueruloethept

Maer wt dat vloepen alle goede werken.
Godt Heere beminder van uwer kercken
Slaet neder die ooghen van uwer ghenaden
Op ons die int dal van tranen waden
Seynt ons een licht van uwer//claerhept
Gheeft my den Gheest van uwer//waerhept
Dat ick begriffen ende wt mach spreken
Ende soo mispreysen der werelt ghebreken
Datter v eere ende danck af rjse
Ende gheleert moghen zyn die slechte onwijse
Die nu int swijn van sorgghen swinnen
Ende ten schepe van sothept climmen
Darende ter hellen/daer sy veenwighen dagghen
Sullen haer dwaes hept deerlijck beclagghen.

Helpt dan o vader van allen lichte
Dat ick dit werck v uwer eeren dichte
Op dat diet hooren oft selue lesen
Doeten daer mede zyn onderwesen
Dat sy buyten schepe van allen sonden
Ende alder onwijs hept int laetste vonden
Met den wijsen van uwen houe
V altijts bystant/tot nwen loue
Singhende/danck glozie/ende eere
Sp Gode almachtich der wijsen Heere.

A M E N.

Dat

Dat eerste Capittel.
 Dit is de eerste Capittel der Narren schepen
 Daz die verwaende in ziju begrepen.

Nie die Heylighe leeringe van onsen lieuen Hee
 re ende behouder Jhesu / soo wie wt zijns euen
 herstens ooghen / eenich ghestubbe oft ghestof

1
wilt meeren/die sal eerstmael den balck / die hy in zijne
oogh in draecht wt trecken / dat is zijn groote ende gro-
te sonden werch doen / eer hi veymant berispe/mids welc-
ken die leeraers van goeden seden/ende deuch den / die
ander menschen berispen willen / plaghen aen haren
staet/niet aen haren persoone te beghinnen. Ghelijc
Perkins berispe/alle die wt ydel glorie schrijven oft dat
geschreue is/om ydel glorie te leere en vertelle onbetame-
lijck/en inder ghelijcke **M. SEBASTIANVS**
SKANT / voorsept/die dit Boeck eerstmael gedicht
heeft/berispt int eerste Capittel / hen allen die wt ver-
waentheden/oft ydelheden/doen den volcke verstaen /
dat si meer wetē dan si doen/en daeromme meer Boec-
ken roopen/dan si lesen willen ofte verstaen connen/en
sijn te vreden dat si schoon zijn/wel ghebonden ende ver-
gult/ende supuerense vande gheslachte ende mulle/ende
keeren die bladeren omme/al en verstaen si daer niet in-
ne. Ende ouermids dat luttelē ende weynich mensche/
studen/ende veel Boecken hebben seer weynich helpt.
Daerom seyt Diodorus Siculus/ in zijn eerste Boeck /
dat soo wie alle die leeraers ouerloopen wilde/hem sel-
uen soude verlast vinden / vander menscheit der Boec-
ken/ende menichfoudicheit der Materien / mids welc-
ken hy seer qualijcken soude connen daer wt ghetreke/
die rechte waerheyt. Waeromme Salomon berispede
die ydelheyt der Wereldt/ ende seyt dat van Boecken
te maecken gheen eynde / noch oock mate en is / niet
dat hy daeromme verbiedt Boecken wel te maekene /
maer te maekene sonder eenighen oorbac ende onwijs-
selijck / ghelijcherwijs sy dan doen / die noch konstelijc-
ker noch warachtelijcker en schrijven / ende verstellen/
dat sy te voren gheschreuen vinden. Ende niet sonder
cansē ende oorsaecke zijn si te berispene/die hem voorder
onderwinden/ dan si verstaen beyde int maecken ofte
schrijven

schrijven en int lesen / want veel ongheleouicheden rij-
 sen tot den boecken in Duptsche ofte ander gemeynder
 spraken ghestelt / diemen nauwe inden lat / sine met veel
 studerens ende onderwijfens verstaen en can / en daer
 omme vermaent ons S. Pauwels dat wy sonden smaken
 vander hoogher leeringhen met soberheden. Item
 ghelick dat gheen dinck oorbaerlijcker en is dan goede
 leeringhe ter dencken ghegheuen / alsoo en is niet ar-
 gher noch sorchelijcker dan valsche leeringhen oft goede
 leeringhe qualijck verstaen. Niemandt en sal dan hem
 voorder onderwinden dan hy gheleert en is / ende en sal
 niet doen dat Esapas hem berispe / segghende in zijn 29.
 Capittel. Men sal den boeck gheuen die gheene letereren
 en connen / ofte hy segghen wilde ten is niet genoegh dat
 men boecken hebbe / maer men moette studeren en pij-
 nen te verstaen / want die anders doen sijn alder diepste
 int Narre schip gheseten / midts dat sy hem seluen doen
 verstaen dat sy vroet ende wijs sijn / ende daer omme en
 sijn sy noch cout / noch heet / maer lauwe / die welke sin-
 te Jan int derde Capittel vanden Apocalipsis seyd dat
 hijse we spouwen sal / want gheen lieden in meerdere
 soeghen en zijn / dan die hem laten duncken / dat si betere
 oft wijser sijn dan sy sijn. Voort in eere sulcke lieden
 bedrieghen niet alleene hem seluen / maer oock
 veel andere met quaden rade ende valsche
 leeringhen / waer omme sy int eerste ca-
 pittel vanden Narren oft sotten te
 rechte ghestelt sijn. Maer om
 dat ic lichte te lanch vallen
 soude / wil ick dat ic int
 Iatijn vonden heb-
 be ouer stellen
 aldus.

Die eerste Sot ende Narre
spreect aldus.

Dat ick int Narre schip beneerst gheseten
En is gheen wondie / want ick wil weten
Meer dā mijn meester / waer omē ic roope
Schoone boecken met grooten hoope
En canse niet lesen / noch min verstaen

Maer canse reynich houden ende tlof afflaen
Ende als men spreect van eenigher wijsheyt
Segghe ick dat ick hebbe in mijn huys bereyt
Al dat een wijs man sal billick weten
Het zyn corpus iure oft decreten.

Ptholomeus van Egypten coninck groot
Van allen landen Doctours ontboot
Om te hebbene haer rechten ende wijsheyt
In sinen rijke : waer van men seyt
Dat hy die rechten niet en verstant
Ten is gheen noot dat my sy cont
Al dat men schrijft is my ghenoech
Heet ick mijn heere na mijn ghenoech
Voor my studeren die ghelellen mijn
En spreke voor clercken gheen luttijn
Maer onder die leerke bedriif ick wondere
Niemant wil sere / niemant facondere
En is gherekent noch beter daer toe
Waer omme ick alle dese Sotheyt doe.

Die leeraer seyt aldus.

Die oude leeraers die hooghe ghepresen
Wt wien is alle wijsheyt gheresen
Sekkende haer boeckē maer hem al voren
Nu draghen vele doctours des ezels oren

Dat

Dat tweede Capittel.
 Ick en wille na rechte noch onrechte vraghen
 Mach ick t'bet Vercken inden herel saghen

De ander Dotten seer misprijnelyck sijn die son-
 der wijsheyt kendenisse vande rechte steken
 in die Wech/ende gheuen die wyl onrechts

uerdich vonnisse ende quaden raet ende volgen int
raden oft vonnisse den meesten hoop niet wetende
welck den besten sy / ende niet en braghen moghen sy
het wet Vercken inden ketel gheerlijghen doende teghen
dat verboden is. Maer elck wijsse sal voor ooghen heb-
ben den oppersten rechter die elck meten sal metter ma-
ten daer hy mede ghemeten heeft ende ewighen eewich-
lick darrnen beleren heeft tijtelijke ende inden tijde
niet willen laten.

¶ Die Leeraer seydte
aldus.

Die lieden om te crijghen eere
Steken hem int recht dolende seere
Want wettelick recht ende goeden raet
Is hem ontrout / den roomschen staet
Was voortits geregeert van ouderē wijsse
No sitten int recht van cleynen pijsse
Dele beesten met langhen dooren
Die niet en verstaen van dat si hooren
Noch en dooren vonnis ouergheuen
Sy rechten diemer af vint gheschreuen
Maer volgen dander in allen dinghen
Moghen si Vercken inden ketel bringhen
Dijn si te vreden / maer nae dit leuen
Sal Godt ouer al sijnns vonnis gheuen
Ende wicken alle die ouerrechtmeerdicheyt
Diemen hier doet wt ghericheyt
Wt thoon / wt vresen / wt liefden / wt nijde
Of ander sijnns / dus dencke te rijde
Wat soeghen het si quaet vonnis gheuen
Of quaden raet / ende betert v leuen.

Dat derde Capittel.
Die gherighe vrecke hot bouen al
Vergadert dat hy niet bruycken en sal
Die milde sijn goet sonder reden gheeft
Dies hy daer na in armoeden leeft.

Alsoo

Noo Horatius in sijn sermoonen schrijft/
 gheen meerder sorten ter werelt en leuen
 dan die verblinde ghierighe menschen/
 die schrauen en wrauen nacht en dach om
 goet te vergarene dies si niet oorboren en
 douen: want gelijck dat Seneca seyt: alsoo wel gebreect
 den ghierigen dat hy heeft als dat hy niet en heeft/want
 hijs niet en ghebruyct al heeft hijs noot. En daer omme
 schijnt hy sortter sijnde dan die milde/want al verdoet
 hijt al hy heeter ghemack van al waert hem diawijl be-
 tere aen siele ende lijue dat hy alle dinck te maten dede:
 want gulsticheyde is moeder van crancten en ghebrecke-
 licheyt. Maer vanden milden wil ick namaels spreken.
 Vanden ghierighen dan sprekende vintmen in decreten
 dat ver ghierigher herte eens metten bande der begheer-
 licheyt ghebonden / altijts gout / altijts siluer aensiet en
 blijdelscher tgout dan die sonne. Ende nochtans en can
 die ghierighe gheen verlaetheydt noch veruolcheyt van
 sijn der begheerten vercrisgen/want soomen meer heeft:
 soomen meer hebben wille. Ende om dese verblintheyt
 seyt Salomon Ecclesiast. 4. Ick hebbe gheuonden noch
 een pdelheydt / het is een mensche die alleene is: ende
 en heeft noch kindt / noch Broeder: ende nochtans
 en hout hy niet af van arbejdene / ende sijn ooghen en
 werden niet verlaet van rijkdommen. En hy en denct
 niet segghende/wien arbejde ick ende om wien beroof
 ick mijn siele ende mijn leuen van haren weelden ende
 goede daghen. En daerom seyt hy int derde capittel dat
 het een gauue Godts sy connen leuen van dat hem Godt
 verleent heeft. Connen eten en drinken ende wolsje sijn
 van sijnen arbejde. Ende dat niet beters en sy dan blij-
 de sijn ende wel doen in zijnen leuene. Vele ander
 nachthortheys zijn teghen die ghierighe / als vanden
 rijken

rliken vrecken inde Helle begraven / die nochtans
 niet soo Dot noch soo onrechtmeerdich en was als nu
 vele sijn die in dize manieren sondighen wi ghies-
 heden. Eerst in onrechtmeerdich vercrighen met woer-
 here met valsche coopmanschap / met valscher maten
 oft ghewichte ende anderzins datmen vanden voor-
 schreuen rijkea vrecke niet en leest. Ten anderen int
 qualst besitten ende houden : want sijt niet en dey-
 len den armen wiens het is wannec sijn noot hebben.
 Ghelijck die voorschreuen vrecke Lazarus ontfeyde die
 eruppen van sijnen dilsche vallende / hoe wel dat hijt
 nochtans mildelicken verdoet etende ende drinckende
 alle daghe costelick : ende sijnde gheleedi seer wtwen-
 delick in purpuren cleederen. Tanderden int qualick
 laten want dat sy vercreghen hebben met anctelje-
 ken arbeiden : bewaren sy niet soughen ende ongher-
 rustheden ende latent niet drochheden als sijt niet lan-
 gher besitten en moghen : waer om sy gheleken sijn ee-
 nen die om sijn ghierichede in die helle verdoemt is
 ghenaeint Tantalus : die nae der Poeten gheschulste
 ghelijck die rijke vrecke van dorste ende van hongher
 beswelt ende verderft / ende nochtans heeft hy totter
 kinnen een schoon fonteyne vloeyende ende vooz den
 neuse wel rieckende appelen hanghende maer als hy
 denicken wilt ontsingt hem d'water / ende als hy eten
 wilt ontulten hem die appelen. Wilde ick verhalen die
 om ghiericheydt verloren sijn beyde in siele ende lijne
 ick soude te laeck vallen. Ghelijck Crassus Hooftman
 ofte Capiteyn vanden Romeynen siende sijnder vpan-
 den schat beuachtste onwiskelicken ende werdt vers-
 slegghen. Ende om dat rijckhepdt menighen belet te
 siederene / ende alsoo sinte Hieronimus seydt wie rijck
 is / is onrechtmeerdich / oft der onrechtmeerdigher erf-
 gheuen.

ghenaem. Daeromme een Philosophie ghehaemt Cras-
tes wou veel gheltes in dat meyr oft in die zee. Dewelck
beter gheweest hadde / hadde hijt den armen gheghe-
uen ende vrienden ghemaect vanden schatte der on-
rechtueerdicheden na raet van onsen heere.

¶ Van milsheden.

Mer ouermids dat alsoo Aristoteles en-
de ander Philosophen ende wijse leeren
die rechte deucht is tussche twee quade
ende sonden ghelegen ghelick tusschen
berwaentheit ende bloothet oft wee-
moedicheydt is vromicheydt ende sterckte die deuchde-
lick is ghelegghen / ende tusschen ghiericheydt ende mil-
shedydt is redelike milshedydt waer met men gheeft
want betaemt / alsoo vele / waer omme / ende wien
datter redelick sy. Ende ouermids dat alsoo Horatius
schryft. Dum vetant stulti vitia, in contraria currunt.
Als die Sotten d'een sonde onrullen / dan vallen sy in
die contrarie sonde / want alsoo hy elders seyt. Ducit
enim in vitium vitij fuga si caret arte. Tschouwen
van sonden leydet in sonden doement sonder conste
ofte wijsheydt daeromme die niet ghierich en wil
zijn sal roefien dat hy oock niet mildt en sy maer
milde met redelickheydt / want het diekwil gheschiet
dat die zijn goet vuyllsick ontspaert / elders noch vuyll-
sick verdoet want het onredelick is datmen onnut-
telick verdoet dat die Ouders ende naesten met ha-
ren sweete ghewonnen hebben ende scharpelsick ont-
spaert. Of daer Wijs ende kinderen by leuen sonden.
Oock sullen hem die Ouders wachten / alsoo die Wijse
vermaent / dat sy hem niet ontleeden eer sy willen ter-
rusten

rusten gaen / dat is dat sy haren hinderen oft vrienden
niet soo veel en gheuen dat sisse hier namaels bidden
moeten.

Die Leeraer spreekt aldus
vanden gherighen.

Go wie vergadert ghelt ende goet
Ende niet en schaft eenen goeden moet
Noch blijdelich leeft van sinen gewinne
Die is voorwaer van sotten sinne
Wat helpet ghelt int aerde ghedouen
Wat helpen die rleederen in die schysne ghewoluen
Als du ter hellen sulst dalen al naecht
Van Gode : van deuchden : van goede versaecht
Daer du als Tantalus sulst pinner slaghen
Van hongher ende dorste : want die daer knaghen -
Die woen van dijner conscientien sal
Sijdu dan wijs vliet sulchen val
Ende maecte hier vrenden van dijnen goede
Die dy nemen in harer hoede
Gheeft dat ghy sulst vinden onder d'uytmercoren
Want wat ghy behout wert al verloten.

Die gherighe vrecke men-
sche spreekt aldus.

Volck wijst my met vingheren ende spot
met my
Om dat ick vreck ende hartich sy
Maer als ick aensie mijn blinckende gont
Behaghe ick my seluen mentichfout
Verghe

Berghe ick mijn ghele t'is teghen die dieuen
 Bedernen mijn cleederen t'is mijn belien
 Wat schaet warmen verteert oft draecht
 Alsinen hem seluen daer mine behaecht.

C Danden milden sprecht
 die Teeraer.

D Jet al verdoet oft anderen gheeft
 Dat hy ghewinst oft wat hy heeft
 Al heeft hy ghebreck hy ist wel weert
 S'ick wijse nae sijn neeringhe teert.

C Die milde sprecht
 aldus.

S Ens weelde en is niet al armoede
 Wat soude ick maken metten goede
 T'hy hem die goet heeft sonder vreucht
 Eet goede spijse als ghyse meucht
 Ghy moetet al laten/dus wil ick te tijde
 Mijne goet verteeren ende wesen blijde
 Vrouwen hanteren ende die wijl boelleren
 Schincken/drincken/met elcken houeren
 Dobbelen/spelen/ende ghele verswommen
 Wat acht ick wiet my heeft ghewonnen
 Waer toe sal ick honden/als ick ben cranck
 Doetmen my eten t'is teghen danck
 Ende werde ick oudt/mijn naesten steruen
 Die my sullen laten hauen ende eruen
 Mijne kinderen moghen haer costen winnen
 Mijne vrouwe mach bidden canse niet spinnen

C Dat

Dat vierde Capittel.

Theeft my den spieghel/ende roosen crans
 Ongherepareert en come ich niet aen den dang

God eſt natuere die niet te vergeefs en doen heb-
 ben tuſſchē mannen eſt vrouwē onderſchept ge-
 genen in gelegentheyt vā lichaem/vā cleederen

en vā ienen want den man heeft Godt gegeuē den baert om mannelijcheit en rijpheyte te betooghene / waerom also inde tweeden boeck der Coninghen in dat 10. Cap. staet die dienaers vā Dauid om dat haren baert half af gesneden was / schaemden hem t'huys te keeren en bleuen in Hierico tot dat hy gewallen was ende die Philosophen van Grieken ghelijck Soerates ende noch meest die Kerstenen van Grieken honden haren baert onghelchoren / maer om dat die Roomsche Kercke anders gheordineert heeft sullen wijse volghen. In cleederen seyt sinte Pauwels dat die Man sal zijn hooft in de kercke ontdeckē wāt hy t'beelt Gods is / en de vrouwen hēt tamelijcken decken. En als vanden leuen sal die man t'bestier hebbē en die vrouwe haer laten bestieren / maer het gheschiet nu anders want alsoo Ennius en Tullius schrijuen. Die mannen hebben nu vrouwen moet ende vrouwen cleederen / en doen diuysl vrouwen werken en die vrouwen willen die mannen maken in vele manieren waer af die leeraer seyt aldus.

En is gheen wonder dat nu die vrouwen
 Die mannen in harē bedwange houuen
 Want sy hem na die vrouwen cleeden
 Ende vanden mannelijckē state scheeden
 Sy spiegelē hem ende maken den crans
 Ser dat sy comen aen den dans
 Haer cleederen sijn alsoo ghesneden
 Datmer doorsien mach alle haer leden
 Den hals ontdeckt die boest ontlaen
 Als wilden sy haest te bedde gaen
 Die schoenen sijn als hoe manlen breet
 Ra dat die becken sijn verlect
 Ich meyne die mans willen vrouwen wesen
 Die vrouwen sijn mans ende elck mispresen

So ouder so Doter is myn natuere **C** Dat v. Cap.
En leue niet sonder naghebuere.

M En vint veel sotten in haer oude daghen
Alts ja hantierende dat sy ioner plaghen
Oft hem beroemende van haer sonden
Daer si van ioner in zijn beuonden

Quade ghewoonte is quaet om laten
 Elck leere van ionck dat hem mach baten.
 Om te besittē dat ewich leuen
 Want als Elapas heeft beschreuen
 Tint van hondert iaren sal steruen
 Ende oude sondaren sullen bedernen
 Dus sal hem elck laten onderwysen
 Wanneer hy ionck is want als die rissen
 Ionck sijn machmense buygghen
 Ghelijck dat vele leeraers betuygghen.

Die oude dot seyt aldus.

Ik weet dat ick costelijck steruen moet

Int graf heb ick den eenen voet

Nochtans en laet ick mijn sotheit niet

Noch oude ghewoonten wat my ghelijchiet

Drouwen hantieren als wijlen eer

Steken ende breken en mach ick niet meer
 Nochtans wil icker altijts van spreken
 Ick wille my metter tonghen wreken
 Want alle mijn leden sijn ghebroken
 Ick sal soo vele met woorden coken
 Datter mijn kinderen af sullen eten
 Ick late elcken mijn sotheit weten
 Ick meyn ick van Brabant ben gheboeren
 Nochtans en heb ickt niet ghesworen
 Niemand en sal met Brabant spotten
 Men vint ouer al veel oude sotten
 In Vlaenderen sijn een groot ghetal
 In Holland sijn sy meest al mal
 In Zeelant gheck oft d'ooeren ghenaemt
 In Duytsche lant sijn veel Narren versamt
 Op den sijn yn diuasen menigherhande
 Men vint veel onwijse in allen lande.

Dat

¶ Dat leste Capittel.

Hier vlnutmen verblinde van Sotten Sinne
Die sonder wijsheyt haer hinderen minnen.

Ondat also Horatius schrijft ' dat alrist riect na
datmer eerst in giet / en datmen van sonex leert
vaster onthout / daerom sal elck zijn hinderen

nissen van toncx ter deucht te stellene en van sonden en
 sehanden te castijen ende te berispen. Want also Salo-
 mon schryfft. Zoo wie die roede spaert die en heeft sijn
 hint niet lief/ en soo wiet lief heeft die leert en onderwij-
 set neerstelijck. En daeromme en ontrect uwe kinderen
 niet behoorlic/castijele noch onderwijfen. Want slaet
 ghy uwen sone metter roeden hy en salder niet van ster-
 uen en ghy sult sijn siele vander hellen verlossen. Dit sijn
 die woorden van Salomon die wijse. Elk sal dan sijn
 kinderen en huysghesinne castijen en onderwijfen ende
 bouen al wachten vā quaden exempel te gheuen. Want
 by naturen die kinderen haer lieder anderen volghen/
 en daeromme seyt Juuenalis. Nec tu pueri contempleris
 annos: Sed peccaruro obsittat tibi filius infans. Dat is
 ghy en sult niet aentmercken die sonckheyt van uwen
 sone: maer wachten quaet te doene voor een kindt dat
 noch niet spreken en can/want alst ter kennissen comen
 sal salt uwe voetschappen volgen willen/ghy en sult dan
 in v huys noch dobbelen / noch spelen / noch droncken-
 schap noch ouerspel hantieren. Maer wachten v vā kij-
 uen/strijden hateren / vloeckē / sweeren/vermaledijen/
 wilt ghy dat uwe kindere eerbaerlijck en deuchdelijc le-
 nen/en sult uwe kinderen niet te vele toegheuen/getijck
 Priamus Coninck vā Tropen die om dat hy sinen sone
 Paris die die schoone Helena ontschaerte niet en beris-
 pte noch en strafte verloos sijn rijcke ende sijn leuen met
 allen sijn kinderen. Ende ghelijck Tarquinius die leste
 Coninck van Roomē om dat hy sijn kinderen liet haren
 wille doen soo verre dat een van hen lieden een Bor-
 ghesinne/ende vanden meesten vrouwen van Roomen
 schoffierden/ende vercrachte by liste ende subrijheden
 tot haer comende/so was hy verdreuen ende al sijn kin-
 deren/en noyt daer na Coninck te Roomē ghesien voder
 dat

dat Cesar een ewich Keeser by ghewalde bleef vande welcken alle die Keesers ghenacmt zijn: wantmen in d'ypscbe meer na t Griecsche dan na d'latijn schijft dat is/voor een c. een k. gelijck voor Cesar Keeser. Item Caesilia om dat hy van zijn ouden niet onderwesen en was in zinder ioncheyt versaelde al de verlorē kinderē van Roonē om zyn eyghen stad te bederū. En het gheschiet die wijl dat die haer kinderē van ionc ghiericheyt leerē/harē kinderē te langhe leuen de nacht en dach vaders en moeders doot begheeren en brenghen so daer toe wa: meer si mogen/ist niet metten sweerde/met onghoorlaenheyt/wederspannichheyt/en onghenoechten die se hem doen. Maer nu ter tijt yn si al wijs gheheeren die hē ter ghiericheyt voeghen/en niemant hot dan die niet en heeft ofte t'ijn verdoet / hoe wel het een so: gelijcke socht is gherich sijn/wantmē dat qualijc ghecregen is can men qualijc wederghegheue: en nochtans moetmen weder gheue/wiltmen behoude wesen. By der contrarier wijse Duce en Coningē doen alle weersichede om haer kinderē wel te leeren ghelijck Pelcus coninc vā Tessalien sinen soon Achilles dede leerē van Chiron. Philips Coninc van Macedonien sinen so: ne Alexander die groote ghenacmt van Aristoteles: segghende dat hy salich was dat sijn sone te sulcr meesters tijde gheboien was: maer nu als Juuenalis schijft en achten die lieden gheen d'uck minder dan haer lieder kinder leeringhe en gheuen meer om haer peerden / voghelen oft honden te onderwisen dan om haer kinderē: hoe wel sy nochtans gheen beter goet hem lieden laten en moghen dan goede leeringhe ende dencken met goeden lieden.

¶ Die Leeraer teghen den
Darten vader.

Dader omwils verdoemt verdoofte
 Die uwen kinde te vele ghelooft
 Ende niet en straffet wanneerc misdoet
 Tot allen quade gheeft ghy hem doet
 Noch blinder sijdy en sotter vele

Schelt ghy hem van toncx t'eenighen spele
 Oft leert ghy hem dansen singhen houeren
 Schincken/dincken/ende boelleren
 Dweeren/bloechen/oft lieghen
 Segheken/bespotten/ende bedrieghen
 Wacht u van quaet exempel gheuen
 Want kinderen volghen haers vaders leuen
 Die ionghe Wolf leert van toncx stelen
 Die ionghe dobbelaer leert van toncx spelen
 Het eromt vroech dat goet haeck sal wesen
 Wiloy dan sijn niet rechte ghepresen
 Wilt uwen kinde goede leeringhe gheuen
 Ende leydt voor hem een eerbaer leuen
 Ende willet niet uwen woorden volghen
 Blaet met roeden t'is beter verbolghen
 Dan oft ghy weendet als ghijt saecht voeren
 Ter galghen waert oft t'volck beroeren
 Hadde Priamus Paris niet verdreghen
 Hy hadde met Tropen alijt bedeghen
 Hadde Tarquinius sijnen Sone gheleert
 Die Coninghen waren nochte Roomen gheceert
 Hadde Lucretius sijnen Sone ghesmeten
 Sijnen neuse waer hem niet al ghebeten
 Hadde Hely sijnen kinderen niet toeghegheuen
 Dat Duesterschay waer hem altijts bliuen
 Ongherastijt kint maect menich verduet
 Die Wisse en spaert der roeden niet.

¶ Dat

Dat seuenste Capittel.
 Valche ouerdraghers die rivist berocken
 Sijn hier voos quade sotten ver rochen.

Vanden valschen ouerdragers vleyers/flatteer
 ders/loeftuyters die alle boole nare dat is qua
 de sotten sijn/spreect Salomon in vele plaetsen

seggende dat hy sijn siel haet die tusschē vriendē en broe-
ders twist en onvrede inneert. En onwils man wtgraeft
dat is soert en beroert altijt quael en in sijn lippe brant en
barnet een vier. Een valsche verkeert mensche berodert en
verwerft twist en strijt en een clappaert en ouerdiagher
schept en maect oneens de pincken. Maer also hy elders
seyt. Den gechers en belpotters sijn de vonnissen bereyt
en haren lichamen hanterē / so wie eenen steen opmaect
werpt / dien sal hy op dat hooft vallen. En so wie een val-
sche gracht delft en graeft die salder in vallen. Oft hy seg-
ghen wilde so wie quaet berodert voot ander die vindet
voot hē. En also hi seyt so wie den steen leyt daer hē een
ander aen stootē soude die stooter hē seluen aen / en welck
op hem den swaeren steen die hy op andere werpē wilt.

Die Leeraer seyt aldus.

Alsche / gheneyde / ende hoole dwalen
Die schoone pijpen ende blasen
Als haren euen kersten bedriegghen
Met loeftuytē / met smeeckē met beliegen
Zuwendighe Wolue wtwendighe schapen

Als beselchende leeuwen alchts gapen
Om t'ouerdraghene penants secreten
Ende soecken list omme die te weten
Hy maken onvrede daer vrede was eer
Hy sijn verblijt van elc mans leer
Comende ghesloopen al waren dieuen
Ende segghen vrient waert v belien
Ick wilde v segghen van onsen ghebnerē
Ende slaghen sijn schamel auontuere
Want ick hem lief hebbe maer my is leyt
Dat hy van v dit heeft ghelept
Oft dat hy leeft in desen wijsē
Enade tonghen sijn een quade spijse.

Daer

Dat achtste Capittel.
 Verstaepende elck vaet na mijn ghenoeghen
 Door steenen door haghen trect ick die ploeghen.

In dit capittel verstaent ons die leeraer dat wy in al
 den dingen goede rijpen vaet soude nemen: en niet na
 ons

ons selfs raet doer want also Salomon schrijft: het is een wech die den mensche rechtueerdich en goet dunct/maer dat eynde leyt ter doot. Dat is: der loete leuen dunct hen liede goet hoe wel si int eynde ter hellē dalē. En daerom leyt hy elders wt den monde van onsen Heere. Ghy hebt alle raet versmaet/en vergeten alle mijn berispe/en daer om sal ic oec in uwen vergane en sterue lachen/dat is so strangelijck u punteren oft ic om uwe qualijc vaert loeghe. Itē waer vele goets raets is daer is salicheit. Noch tans en sal een hooftman sijne raet niet elckē ontdecken al vraecht hy vā vele liede raet. Hadde Dirchus coninck van Epiros hy rade van Cynas ghedaen hy en hadde noch schade noch schande ontfaen. Want als die voorselde Cynas sach dat hy wilde teghen die Romeynen oorlogen/vraechde hy hem Heer coninck wat sullen wy doen als Roemen ghewonne sal sijn/dan sullen wy seyt die Coninck terkont al Italien winnē. En Italien ghewonnen sijnde wat sullen wy dan doen. Wy sullen seyt dander Carthagen oec winnen. En als wijs al ghewonnen hebbe wat sullen wy dan doen:wy sullen sprack Dirchus ons rustē en goeden moet en goede chiere maen Heer Coninck sprack Cynas /laet ons dan nu goeden moet schaffen want wy goets ghenoech hebben. Als hy waer seyde/maer Phirus en wilder niet na hoorē dus wert hy vanden Romeynē verwonne. Als Hector/Rero/Roboom en meer ander om dat sy goeden raet versmaeyden ten quaden eynde quamen.

¶ Die Deeraer spreect.

Die wijsē sal leuen te tijde hy rade
Want alst ghedaen is soo ist te spade
Niemant wijselijck sonder raet beghint
Want elck in sijn stuck om dat hijt mint
Qualijck siet/dus sal elck eeren

Der ouderen raet na Thobias leeren.

¶ Dat

Dat neghenste Capittel.
 En ben ick niet al dor maer na mijn doen
 Trecke ick na my der Sotten cappoen.

Vele liede die onder t'getal der sotte niet gerekent
 en willē wesen/en hem nochtans wulpschelijck
 ontamelijc cleeden/hē vafte te sothept bereyden/

want alle wtwendicheyt in cleederē en woorden betee-
 kent ydelheyt en onwiffheyt vā herten/ ende daeromme
 fepmen vā sulcker dat hē lieden vā gheenz noode en sy
 die belle aendē hals te hangene wantmē wel weet dat si
 sot sijn. En voorwaer vele lieden hanghen grooten cost
 om te doē weten dat si sot sijn/ gelijck die hem seer cofte-
 llyck cleede en haer cleederē maken op een nieu maecsel/
 ofte oneerbaer seden hebben/ in gaen in spieken oft an-
 derstins die welcke alle stamē der sottē rappoē en conel-
 te haer- waert trecken/ want si met een cleyn beghinuen
 en naemaels openbaerlijck sot sullen schijnen. Hier van
 spieect die wisse Sapien. 12. Deggende tot onsen Heere.
 Om dat si leuē gelijck kinderē sonder sinne hebby hem
 t'vonnisse der wiffheyt tot eenē spotte gheghenen. Elck
 sal dan decken sijn onwiffheyt. Want also die wisse seyt
 Ecclē. 20. Die mensche die sijn onwiffheyt dect is beter
 dan die sijn wiffheyt ontbercht.

¶ Die Leerær.

Sest alle die wiffheyt/ in alle haer leden
 En vindt niet schoonder dan goede seden
 Menich can vele maer luttel beseden
 Anderē ruecken noch dreyghen noch beden
 Maer willen na haerlieder sinnen doen
 Die welcke al trecken der Narren rappoē
 Ende schier sullen sy met groote hoopen
 Als dulle lieden op strate loopen
 Leert cerbaer seden ghy ionghe lieden
 Hodet dat die wisse ende rijpe ghebieden
 Dier ydelheyt ende ontamelicheyt
 Deckt althit nauwe uwe schamellicheyt
 Leert van ioncx eerlijck ende tamelijck leuen
 Want maecht ghy den sot men sal v niet ghenen.

¶ Dat

Dat thienste Capittel.
 Hier stemmen den Dor van eicken vermaect
 Die zinnen vrient t'ourecht slaect

O Vermits dat gheen dierbaerder weerdiger dine
 ter werelt en is dan ghetrouwe en waerachtige
 vrentschap/daerom sal ele wijsse hem wachten

sinen vrient te verwercken en noch meer met onrecht te staen. Want also Salomon seyt Prover. 17. In allen tijde bemint hy die vrient is / en wert in benaetheyt en noode broeder benonnde. En also hy daer na int 18. Capit. seyt. Een vrientachtich en lieflijck man ten ghellesschap meer vrient is dan die broeder. En daer om raet hy int derde Capit. segghende. En doet uwen vrient gheen ouerdaet noch quaet met ghewelde als hy in u betrouwet. Doot meer seyt hi in dat 27. capit. Dwen vrient en ws vaders vrient en suldy niet laten. Vander welker warachtiger vrientschap men vele exempelen vint onder die Grieken en Romeynē diemē daeromme eewelijc gedencken sal. Ghelijck Castor en Pollux gebroeders die d'ēē voor dander wilden steruen. Theseus die sinen vrient Perithons rot inder Hellen sochte nae die fabulen Achilles die alleen om Patroclus sijns vrient door die wapen die hy verstorē hadde weder tegen die vā Troje aen nam Dilades die sinen vrient Nestes al wert hy ontsinnich niet en liet. Demades en Pithias die tot in die doot d'ēē dander beminden. En onder die Romeynen Scipio en Velus eewighe vrienden waren en gheen dinc d'een voor dander en verborghen. Ghelijck dat Salomon in zijn Prover. int 25. Capit. ghebet segghende. Ghy sult uwe sake uwe vrient ontdeckē en hanterense met hem / maer uwe secret dat is uwen heymelijcken verborghen raet en suldy de vreemdē en onbekendē nie ontdecken / op dat hijt v namaels niet en verwijte.

¶ Die leeraer spreekt.

Ick wachte sijn tonghe en oock sijn handen
 Wie eenen misdoet maectt vele vanden
 Hy en is niet weerdich dat hy noch leeft
 Die quaet voor goet sinen vrienden gheeft.

¶

¶ Dat

Dat elfste Capittel.

Hier siet men angheloouighe boose sorten
Die metter heyligher schriftueren spotten.

Die heylige leeraer en licht vander kerckē Paulus schrijuende tot Timoth. seyt aldus. Ghi sult wetē dat den ioncken dagen en leste tidsē/sullen

nahē so:gelijcke tijde. En sullē sijn liede hē seluen beminnende begeerich oft gierich/verheuen hooouerdych/bigphemerende harē ouders en harē vaders ongehoorsacm en wederspanntich/ondanēba:rich/valsich en arch/sonder genade/sonder vrede/ouerdragers en wroegers/onsuiter vā leuten/wieet sonder goedertierenhept/verraders malders/wederspanntich/oygheblasen/en der vleeftche:lijkens weeldē beminders en liefhebbers meer dā God/hebbende die gedaente vā goedertiere godsdienstichept/mer alle denicht met dē wercke loochenende. Dele suldy schouwe en vlien. Want ghelijck Jannes en Mambres wederstonden Moyses/also wederstaen dese der waerhept sijnde mensche verdoūē van herte/en verlaet aen gaende dē gelooue/maer si en sullē niet voorder bedijf/want haer onwijshept sal ten eynde openbaer werden. En hier om vermaent hy ons elders dat wy alle leerin:ge die vāder kercken niet voor waerachtich gehouden en is sullē vlien. Als die ghene die seggen dat het gheen helle en si oft datter gheen pijnē en sp/oft datmer niet af en weet om datter niemant van comen en is/leggende als de rijke vrecke. Alsoo S. Lucas in dat 16. Capittel beschrijft. Waert datter yemant vander doot veruele die die pijnē vander hellen leerde si sonden hē geloouen/tot welcken gheantvoort was. Sy hebben Moyses en die prophetē dat is die heylige geschifte / die sullē sp geloouen/en voorwaer men sal der schiftrieren eer geloouen dan sijnen ooghen/want Godt niet lieghen en mach.

¶ Die leeraer seyt aldus.

Et is een dor van sinnen berooft
 Zoo wie dat Gode niet en ghelooft
 Want als hijt beuindē sal werdet seer late
 Elck wisse onderfoeck:alle dinck te mate.

Dat rij. Capittel.
 Hier vintmen die onvoorſienlich leeft
 Ende tijden wilt eer hy ſadel heeft

De wyſe/ker Salomon: dat hieren oordeel dat
 ernde en wacht hem vā miſdoenc maer die lot
 loopter met eenen dullen hoefde doot ende vee.

waent hem. Die wisse en sal niet segghen/ic en waende niet dat het so gheualen soude/want hy alle saken voorliet/en daer om sevd: Dauid. Als ick my wel voorlaghe en worde ick niet confus noch becommert. En alsoo men seyt wt onvoorsienicheyt doot al dees werelt/hadde Adam aengesten wat hē vandē appel comen soude/hy en hadder niet van gheten. Hadde Ionathas Triphon sinen vpant niet betrouwet hy en ware van hem niet bedrogghen. En Julius Cesar also voorsienich tegen die Romeynen geweest als hy teghē ander was / hy en ware vā hēnteden niet vermoort en doot gesteken gheueest. Ende der ghelijckē machmen van dyscēnich ander segghen. En daerom seymen ghemeynlijk. Quicquid agas prudenter agas & respice finem. Dat is so wat ghy doet/doet het wijselijck ende aenmercke d'eynde. Dattuus seyt. Priusquam inceperis consulto & vbi consulueris mature facto opus est. Ser ghy beghint is v van noode wel te beradene en als ghy wel beraden sijt niet rijpheit te werckene.

¶ Die leeraer.

Je niet en voorliet wat hy beghint

Die is seer wepnich oft niet ghesint

Onvoorsienicheit is moeder vā alle sonde

Alsoo die heylighe geschiften oordonden

Hadde Adam voorsie wat quaet hy aen-

Als hy van Eua den appel ontfinc (ghinc)

Hy en hadder om gheen dinc inne ghebcten

Maer argher soo sijn sy die wel weten

Wat quaet sy aengaen ende beghinnen

Maer willen volbrēngghen na haer sinen

Die wijsē ende goede alle dinc voorliet

Ende duncket hem quaet soo en doet hijt niet.

¶ Dat

Dat rijt. Capittel.
 Venus Goddinne van lotter minne
 Jaecht menighen mensche wt den sinne.

Die die sothert vā ongeoo! loofder minns ouerlage/
 en vonde te gheenē dinghe meer sotten verfacint/

want Venus treect clercken en leechen/hooghe en neder
 schalcke gelyck stinme oft scamincelen/onshalcke ghe-
 lijck ezellen/menschly en alle dieren meest met hare stic-
 ke/en daerom: maect sy aldermeest gercken. Valder
 volmaecte vā Gode ghemaeft. Adam was wt minnen
 vande wijste verleyt / Borh die rechtaerdige / Sampson
 die stercke / Darud die heylige coninc. Salomon de wyl-
 se / Aristoteles d' alder geleerste / Hercules d' alder stont-
 ste / en duylentich ander zyn by vrouwen bedrogen. En
 vrouwen zyn oock met minnen door vloghen : ghelijck
 Phutifars vrouwe die Joseph begheerde. Cleopatra
 Coninghinne van Egypten die Marco Antonio ghe-
 riefde. Phedra die haers Mans sone beinde ende ster-
 uen dede Hippolicus ghenaemt. Pasiphae Coninghin-
 ne van Creten die haer dede van eenen Berre oft Stiere
 bekennen. Semiramis vā eendē paerde beken / Melissa
 kepserinne van Asoonen die inder ghemeynder
 vrouwen huys by nachte sittende xv. repten d'werck
 van oncrispheden volbracht meer dan eenighe ander.
 Maer d' alder misprijstelijcke sorten en sortinnen sijn die
 teghen natuere minnen oft d' werck vā minnen schaffen
 diemen sal metten viere straffen.

¶ Die leeraer.

Gheen mensche soo bliit / gheen so ontsint
 Als die buyten reden van natieren mint
 Die mouthen oft nonnen oock hantieren
 Oft haerlieder vleesch oft maechdelshoffierē

Sijn buyten sinne / die ouerspel driuen
 Aldoen seer swaerlijck tē mannen oft wijnen
 Want sy haer kinderen dickwils voeden
 Met ander lieden goet / elck sals hem hoeden
 Die hoeren iaghen zyn sonder ghetal
 Elck wijse hem van Venus wachten sal.

¶ Dat

Dat rittj. Capittel.
Hier sietmen als beesten in sonden leuen
Zegghende Godt salt ons al verghenen.

Als in decreten staet gheschreuen. Godt is vele be-
repder en meer genegen tot ontfermherticheit en

genaden/dan tot wrede lijnder rechtueerdicheyt/ noch
 tans seiden ontfermt hy der gheender die altijts door
 gaens wech sondigē. En daeromme en sal niemant ver
 beyden penitentie te doene tot dat hy niet meer gheson
 dighen en can metten wercke/want wt gestelde en spa
 de penitentie menigen bedriecht. Ende daeromme wil
 dy ontgaen dat onseker is en seker wesen vā utwer salic
 heyt/doet penitentie als ghy noch gesont sijt dit sijn die
 woorden vanden decreten. Wt den welcken blijkt dat
 niemant sonde doen en sal op die ghenade Gods/want
 het een sonde is teghen den heylighen Gheest / en al is
 Godt barmhertich hy is ooc rechtueerdich / en heeft lie
 uer ghehadt sijnen eenighen sone te laten Cruycen dan
 die sonde vā Adam onghewioke te bliscuene. Wy en sul
 len dan niet leuen als Ganzen en Swijnen die op Gods
 thooime/rechtueerdicheyt niet en achten. Want also S.
 Jeronimus seyt. Men mach vā weelde ter bliscchap niet
 gheraken en men can hier altijts niet den buycck geuil
 len/en indē hemel die siele. Laet ons dan penitentie doen
 als wy tijt hebben/want alsoo S. Augustijn spreect. Al
 heelt ons God genade en vergiffenisse beloect en sijn
 se wy te tijde/hy en heeft ons ghenen tijt beloect.

¶ Die Leeraer spreect.

De niet en achten dan eten en drincken
 Ende op Godts oordeel niet en drincken
 Segghende/Laet ons in vleuchden leuen
 Wat wy misdoen Godt salt vergheuen
 Sijn vele onwijsere dan eenighe beeste
 Misdoende teghen den heylighen Gheeste
 Met Godts ghenaden merckt dan sijn wraken
 Soo suldy v boose leuen verlaken.

f

¶ Dat

Dat xv. Capittel.
 Die hoogher wilt tinnieren dan hy vermach.
 Als menich **Dot**/doet menich gheclach.

Die wijse spreekt. Ecclesi. 25. aldus. Die sijne huys
 tinniert en maect met eens anders veelegge ende

colte/is ghelike hē die steenē raep̄t inden wintere. Daerom seyt Jeremias in dat 22. Capit. Wee hē die sijn hups timmert in onrechtueerdicheyt en sijn eet rainer in ghevelste. Dat is datmē daerom mach voor t'gerichte doen comē om dat hije vandē sijnē niet gemaect en heeft. En daerom staet in die decretē 12. q. 2. Datmen also vertepren wrghenē en vertimmeren sal datter ouerblijue tegen dē toesomendē noot. Sy sijn dan onwijs die hē wēffen in haer stichtē en timmerē ghelijck Nabugodonosor om dat hi Babilonien gerepareert en hermaect hadde/en is so onedert dat hi hov en stroy als een beeste adt. Ghelijc Pemroth en sijn mede plegers die den toren vā Babilonien onderstondē tot indē hemel te makē d'welc si niet en vermochte en warē vā Gode verstroyt. Ghelijck ooc duysentich ander diemē dagelic stiet/die om te hooge te timmerē sijn arm worden oft hebbent laten staen dat sy begonst hadden d'welc verdrietelicker is dan niet connen beghinnen. Die dan sijn ghebreck wel aenslaghe soude niet cleuender woonsteden te vreden sijn/wantmen se onlanghe besitten mach.

¶ Die Keeraer seyt aldus.

Die groote wercken willen beghinnen
 Meer dan sy hebben ende winnen
 Die hem costelijck cleeden ende teeren
 En connen hē nauwe niet eeren geneeren
 Nieu ghejoinvede die staet begheeren

Pachters die ander liedens ackeren eeren
 Ende hem ghelaten al waren sy heeren
 Arme begheerich der werelt eeren
 Die groote pallessen ende hupsen beghinnen
 Souen haer macht sijn buyten sinnen
 Ende bespot van elcken diert aensiet
 Te vele bestaen maect groot verdriet.

Dat xvi. Capittel.
 Die gullighe ende dronchaert is wel dot
 Die van sijnen byet smaect sijnen Godt.

Men leest in die becretald dat die de ander toe drinct
 meest geplesen is onder die dronchaert die meer lie-
 ven droncken maect en meest croelen en bekeren ydet.

Mer in die decretē staet dat dronckdrap is der vande
niffen en redenē ballinckschap en der oncuysheit onsteer
sel en voetsel. En hadde geē diuerscheyt gewest men
vonde noch gheen slaue. Men dorft niet by exempelē be
wissen hoe veel lottē bi gullicheidē en dronckenschap sic
le lijf en goet verlorē hebbē. Sp gullicheyt waren Adam
en Eua veruoruen / Zodotna / Gomorra / en die ander
steden ter oncuysheit tegen naturen brocht en met viere
en sulfer ter hellē veruoruen. En au sijn erkijc recht ver
corcht. Si dronckenschap Toch bi sine dochterē sliep. Al
ander de groote sijn vriendē viloech / en elc liet voor sijn
oogē bi dronckenschappe vrouwē schoffierē en verrach
ten / mannen ver slaen / huysen verbranden / Serreēt ont
decken / en veel ander quaets / dus salmen se houwen.

Die leeraer.

Die eten ende drincken sonder mate
Dijn vuple Dotten in allen state
En quact daer toe / maer menigherhande
Whitmen dronckaerts in allen lande.
Een wilt slapen al waer: een swijn

Dander wilt alctits by vrouwen sijn
Die derde weent al waert een kint
Die vierde als veen alle dinck verstant
Die vijfte versegget al wat hy weet
Die sesste is om te dansen bereet
Die seuenste sijn wijf oft kinderen slact
Die achtste al naert als beeste gaet
Die neghenste verspeelt tē ghelt oft goet
Die thienste predict al waer hy woet
Die elfste verroopt meer dan hy heeft
Die twaelfste alle dinck om worden gheeft
Die sommighe vloecken ende versaken Godt
Een droncken mensche is een quaden Doot.

¶ Dat

Dat roff. Capittel.
Soo wie meer denckt om ghelt oft goet
Dan om fijnen Godt en is niet vroet.

Salomon de wijfe verlicht also lange als hy Gode vol
gedede vande hepligē Gheest en fiende dat rickdom en

sorchuondicheyt om rijk te wesen veel lieden verblint en
 vā Gode verireeme/verbiet ons te meer reysen t herte
 daer aen te leggē/leggende in Ecclesi. in dat 5. Cap. En
 wilt niet aendeneckē noch sorchuondich sijn om onrecht-
 ueerdich rijckdom en legt niet rick heb ghenoech voor
 mijn lenē. Wāt het v niet helpē en sal indē dach der wa-
 ken. Itē in sijue Prover. int 10. Capit. Die schat der on-
 rechmeerdicheyt en sal niet batē maer die rechtmeerdic-
 heyt sal verlossen vander doot. En daerō seyt ons heere.
 Wee v ghi rijke want ghi hier al uwe weelde solaes en
 troost hebt. Ouermits welckē seyt David in dē Souter.
 Hebop ouernloet vā goede en wiltē geen herte aen leg-
 gen. Wy en sullē dan niet volgen der sotten mensche sin
 die also Horatius schrijft. Hos solos aiunt sapere & bene
 viuere quorum conspicitur nitidis fundata pecunia villis.
 Dat is die leggē dat si alle wiss en vroet sijn en vā goe-
 den leuen/wiens gelt men niet beleyt in schoō huysen en
 pacht houē. Noch legghen dat Ouidius mishaecht: dat
 Censu honores, Censu amicitias pauper vbiq̄ iacet.
 Dat dē schat geeft eere en vrientschap wāt die arme lig-
 ghen alstis onder die voet. Noch ons doen te verstante
 dat Juuenalis lachert. Quantum quisque sua nummo-
 rum spectat in arca, tantum habet & fidei. Datmen niet
 meer trouwē noch gelooue en heeft danmē gelts in sijn
 kiste siet. Want die arme vā gheeste voor gode meest ge-
 acht sijn/niet die by haren schulden arm van goede sijn
 want sijt meer begheeren dan ander.

¶ Die Keeraer.

¶ Is onwijs ende seer onvroet

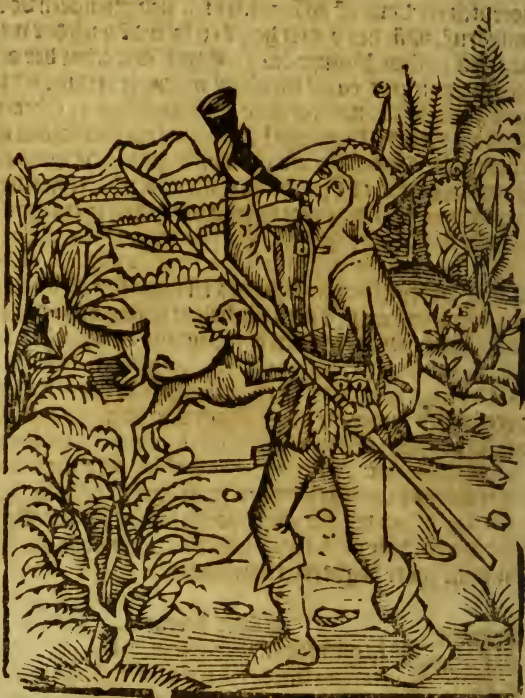
Die voor sijn deel kiest d'aerliche goet

Die rijke viecke heeft nu ghebreck

En Lazarus glorie/weest niet soo gheek.

¶ Dat

Dat wijs. Capittel.
 Met eenen honde twee hafen laecht
 Zoo wie twee Heeren sinen dienst opdraecht.

Ons lieue Heere d'alder wijsste/en beste meester is
 seyt dat niemant en mach wel twee Heeren en gedie:
 nen.

nen. Want hy den eenē sal haten en den anderē minnē.
 En hy den eenē blijsē den anderē latē. Ghi en moecht
 Gode niet wel ghedienē en na rijcdom staen. En daer
 om seyt die wijse Ede. 3. Dat herte dat twee wegen te
 gader ingaen wille en sal geenē voorspoet hebbē. Want
 men vele dinghen niet wel te gader ghedoen en ran wy
 sullen dan ons herte vanden aertlichen goede trecken al
 hebbender wy die handen inne/ende legghet aen onsen
 Heere. Doch sijn si onwijs die rijcdom soecken by vele
 wegghen ende ambachten oft hantwercken. Ende alsoo
 ons Sinte Pauwels leert. Nemo militans deo implicet
 se negocijs secularibus. Niemand dienende als vromē
 Ridder Gode sal hem metter wereltliche dinghen
 moepen. Alle die dan den Outare dienē sullen hem wach
 ten der werelt te dienenne/want eer si twee hasen deen
 vanden anderen loopende met eenen honde vanghen
 souden/dan Godt ende die werelt wel dienen.

¶ Die Leeraer spreekt.

Go wie sijn herte aen eentich dinc hecht
 Meer dan aen Gode die heeft onrecht
 Want beter oft schoonder en vintme niet
 Doch is hy Dot naerecht bediet
 Want wie bouen al sijnen Godt bemint
 Die is die Godt ende alle dinc wint
 Ende wie yet mint meer dan sijnen Godt
 Verliest al ende breket ghebodt
 Zoo wie dan wisselsich wil winnen
 Sal sijnen Godt bouen al beminnen
 Ende dienen alleene nacht ende dach
 Want niemant twee Heeren dienen mach
 Sijn so contrarie/als Godt ende goet
 Die Dot heeft ongheladighen moet

¶ Dat

Dat xij. Capittel.

Als d'exter schatert soo woechse haer tonghen
Die hot die woeghet met sijnder tonghen.

In vele schijftuerē en leeringē werdē wy vermaent
onse tonge wel te wachtē vā te vele te spikē / want
also Salomō seyt Pro. 10. In multiloquite nō deerit

peccatū, qui autē moderatur labia sua, prudentissimus est. Dat is in vele sprekē en sal geen sonde gebrekē. Maer die sijn tonge temperē en regerē en/is d' alder wistte en voorstenichste. En in dat 13. capit. seyt hy aldus. Qui custodit os suū custodit animā suam, qui autē inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Dat is die sijnē mont be- waert/bewaert sijn siele/maer die onvoorstenlic spreect sal quaet en teghen spoet gheuoelen. En om dies wille dat die mensche wtwendelijc geen edelder wert en can dan spreken/en gheen beter dan wel spreken noch arger oft booler dan qualijc sprekē / so heeft ons naturee twee doren ghegeuē/en die altijts open/en maer een tonge en die met twee sloten dat is metten lippē en tanden beslo- ten om dat wy bereypt souden sijn in hooren en traech in sprekē want midts qualijc sprekē menich man bedornē is. Ghelijc die exter schaterende haer tongen wroecht/en die muus om dat sy sonder gherichte niet gheten en can haer seluē verraet. Conste die ratte muusen sonder man wē/en die sot winnen sonder hem beroemen si souden beyde haer piope behouwen.

¶ Die Keeraer.

Bewaert v tonghe soo wert ghy gheert
Want als Esopus ons heeft gheleert
Beter vleesch soo en vindmen gheen
Noch argher dan hooft vleesch sonder been
Twee ooren heeft ons naturee verleent
Ende maer een tonghe/waer met sy meent
Dat wy te hooren sullen sijn bereypt
Ende traech tot spreken ten sy wijsheyt
Ghy sult oock schouwen soo wie veel vrighen
Want sy oock gaerne veel ouerdrighen
Dan quaet te spreken wacht uwen mont
Onwiffelijc spreken schadet menich pont

Dat xx. Capittel.
 Hy doet onrecht ende is onvroet.
 Die vint ende hout eens anders goet.

Vele liede begheeren nacht en dach haerder sielen
 verlies / want sy niet en wenschē noch en denckē
 dan om rijcdom oft schat te vindene / die welke

die wijsle in meerder sorgē sijn dā die yemants goet stel/
want dier stelē weten wel en laten hem duncken dat sy
sonde doē en onrechtueerdelijke leuē/maer die heymelijc-
ken schat oft ontfesen oft anders verlore goet vintē la-
ten hē duncken dat het hem liede toebehoort oft dat hen
Godt toegelonde heeft/hoe wel nochtans dat mijn hee-
re S. Augustijn alsoo in die decretē verhaelt is seyt. **N**
dat ghy pet vondē hebt/en niet weder gegeuē hebt/ghy
hebbet genomen. En ghy hebt gebaen v vermogen om
noch meer onrechtueerdich te sijne / want haddp meer
vonden ghy son des meer willen houden. En also elders
in die rechten staet. Een peggelijck behoort te weten so
wat sijn niet en is dat het eens anders sy. Ende daerom
als mijn Heere S. Ruthoris in die wildernisse vande
vele costelijcke platteelen en potten en hief hijse niet op/
maer maecter een teecken des cruyren ouer / wel den-
kende datse die vpant daer ghelept hadde/alsoo hy had-
de/mids welcken sy veruloghen ghelijck oft die want
hem in die selue verschapen hadde / want dan die son-
den niet vergheuen en werden/ten sy dat onrechtueer-
dich goet weder gheheert sy / ende gheuonden goet on-
rechtueerdich goet si/nie mant en sal wenschen om goet
te vinden/en vint hijt/hy salt weder gheuen dient toebe
hoort/oft daert hem sijn Prelaet en sijne sielen ouerste
ende betwaerder raden sal.

Die Leeraer.

Die lotte/onwisse/ghierigaert
Wenscht die wijsle om sijn qualijc vaert
Want hy wilt vintē sonder weer gheuen
Verliende om t'goet dat ewich leuen
keert wat ghy vint/het is v beuolen
Die vint /ende houdt die heuet ghestolen.

Die Dat

Dat. xxi. Capittel.
 Ich wylse den wech ende gae besijden
 Ich helpe den cranchen cranch tallen tissen

Ghelijet in decretē verclaert lier so wie wel eert
 en qualijte leet leert en onderwijst onsen Heere
 hoe hi hem verdoemē en veroordeelē sal. En also

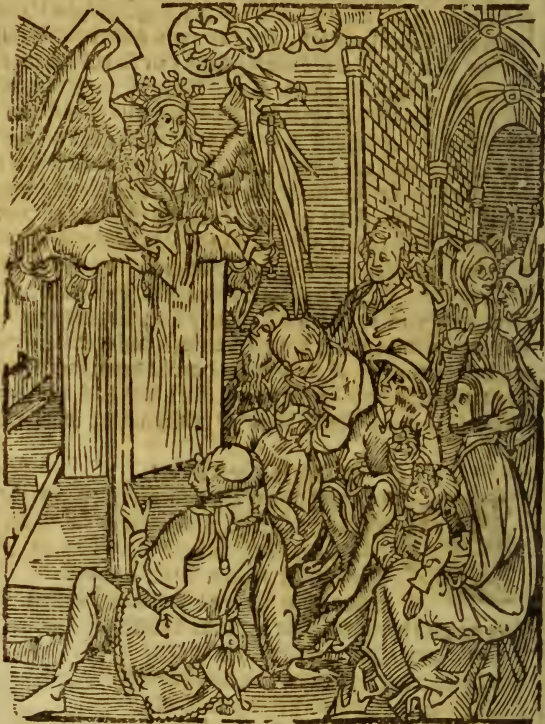
die glase verhaelt. Exteris oculis aliorū damna videmus,
 ad discernendū propria sensus hebet. Met clarē oogē sien
 wy eens anders misual. Maer voot ons seluen sijn wy
 plomp al. Wy sullē dan also dat Euangelijū spreekt eerst
 mael ons seluē genesen. En dan eens anders wederijū
 wesen. En niet slachtē noch gelyckē dē steenē die in
 die mose/die e/sijse/en wopre alijts liggē en nochtans vele
 liedē daer wt helpē. Mer mitō dat het meerder quaet is
 twee sondē doē dā een euen groot sijnde/daerō al waert
 dat wi ons niet ter rechtē wege keeren en wildē/wy en
 sullē nochtāns sonderlinge als wijs last hebbē/niet laten
 drongewegede en die dolende te wege te helpē en wacht
 ten bouē al die sondē mettē woordē te beschuddene/wāt
 dat een sonde tegen die waerheit des heiligen Gheestes
 is en tegen rghelouue/die seer swaer is. Het en is noch
 tans niet gendech wel leerē en prediken/ist leuen quaet.
 Want watimen metten woorden leert onleertmen met
 quade exempelē. Een leeraer dan sal den grootē mee-
 ster volgen Maer vā geschreuen staet. Act. 1. Cepit Iesus
 facere & docere. Iesus begonst te doen ende te leerene.

Die leeraer spreekt.

Ie wijst den wech den anderen ghecken
 Ende gaet besijden al willens in slijck
 Die is den steenen op strate ghelijck
 Die anderen wten slijcke trecken
 Ende blijuender in Te meer plecken
 Leeren ons der hepligher leeraers decreten
 So wie quaet doen ende duecht weten
 Die blijuen versteent ende ander bekeeren
 Dat sy daer met onsen heere god leeren
 Hoe hijse met rechte sal verordeelen
 Die wijse mederijns hem seluen heelen.

Dat

Dat xxiij. Capittel.
Hier sietmen sotten die wijsheyt versinaden
Die hem van niemant en laten beraden.

Die Godlike wijsheyt door den mont vā Salomon de wijsen roept tot elckē mensche alsomen vint Prover. i. Hoe lange o ghy kinder hēs die

cleyn vā wijsghede sijn sulc ghy beuinnē kinckschap en on
 wijsghyt. Hoe lange sullē die sottē begeerē dat hē lieden
 schadelijc en onnut is. En hoe langē sullē die onwijse ha
 tē wetentheede. Bekeert v liede dā tot mijn correctien en
 bektere. En daerō seyt Versius. Discite & d miseri cau
 las cognoscite rerum. Quid sumus aut quidnā victuri gigni
 mur. Leert o ghy arme allēdige menscē en bekent de cau
 sen en oorsakē vandē dinghē. Leert wat wy sijn en waer
 omme wi gewonnen sijn. Hi seyt wel dat wy allēdich sijn
 leerē wi niet. Wāt also Plinius spieect. De mensche niet
 en weet sonder leeren. Ander dieren hebbē vā natueren
 eenige const daer si hē mede geneeren. Een can swem
 men dander vliegen/dander loopen/dander gaen/dan
 der saghē en sijn proye begaen/maer die mensche en can
 niet dan weenē hy en moet leerē en mach by na alle dinc
 leerē want hy een redelijc dānt heeft. En daerom seyt
 Versius dat wy leerē sullē wat wi sijn/en sonder twisfel
 vā ons seluē en sijn wy niet en vā Gods wegen sijn wy
 d alder edelste creatuere op aertrijche en dalder dierbaer
 ste/doen wy daer wy toe geboirē sijn/dat is dienen en lou
 uen Gode in aertrijche also wy hē mer volnaecter min
 uen dienen en louen sullen in hemelrijck. Waer toe wy
 sonderlinge ghewoanen en nader sielen geschapen sijn.
 Doort meer sijn wy geboren also Tullius schrijft niet al
 leen om ons/maer om onsen lande vriendē en euen ker
 sten bijstant te doē/d welc wy sonder wijsheit niet doen
 en connen/dus sullen wijse leeren en gaerne hooren.

Die leeraer spieect.

Stēnt v seluen/eert uwen Godt
 Mint uwen naecten/hout Gods ghebode
 Kenstet wat ons Gods wijsheit leert
 Soe wert ghy hier ende elders gheert.

H

Dat

Dat xliij. Capittel.

Op mijn rijckdom hadde ick mijn betrouwen
 No sie ick verbranden dies ben ick in rouwen.

Sante Augustijn om dat wi ons betrouwe op d'aert
 Icke goet niet stellen en soude leyt op een plaette al
 dus. Doo:tganc vā menschelijckē dat is tijfelijckē

voorspoede is eē seker teeckē en bewijs vander ewiger verdoemenisse. En daerō alsomē vā S. Ambrosius leest als hi woorde dat die weerdinne haer buytē matē stoorde op een ey dat die hinne gebrokē hadde/leggende dat sy in seuen iaren so veel schaden niet ghehadt en hadde/ sprac tot sijne ionghe/gaen wy vā hier dat wy niet gheplaecht en werden/tijtelijc verstaende / met desen onuerduldighē rijcken/en nauwelijc was hi wten buytē alst verlanck. Ten is dan gheen goet teeckē vander ewiger salicheyt gheē wederspoet te lijde want also S. Paulus leert. Godt slaet en gheestelt alle die kinderen die hy aen neemt. Nochtans ist dat God ons spare wilt het is gheuoech dat wy bereyt sijn te lijden alst hē velseuen sal. En sullen lijden inwendich als wy onse sondē oft ons euen kerckens sondē ouerdenckē. Item gelijc hē niemant in tijtelijcken goede betrouwē en sal/want die heden een schoon huys heeft en veel goets en sallicht morgen niet meer hebbe dan een wepūch alstien. Also en sal hē niemant beroemē vanden ewigen goede/want wijs niet seker en sijn/hoe wel dat wi getrouwelijckē sullē hopen dat wijs metter gracie Gods vercrifgen sullē. Waer van seyt Salomon. Eccle. 5. Van verdrieghen sondē en weest niet sonder sorghe/en en doet gheen sonde op sonde segghende. Die ghenade en barmherticheyt des Heeren is groot/en sal der veelheyt mijner sondē ontfermē. Want ontfermentisse en thooime haelt vā hem naken/en sijnen thooime weder die sondaren liet.

Die leeraer seyt aldus.

Die hooghen moet heeft op sijn goet.
 Ende op voorspoet en is niet vroet
 Want oueruloet volcht dicwyl onspoet
 Ende heeft den voet in die ewighe gloet.

Dat xristij. Capittel.
 My dunckt dat ick die werelt draghe
 Die alle dinck sorghe ende alle dinck vraghe.

Perius biginnende sinē boeck daer hi die sondē en
 quade ledē in berispt roept tegē die ydel sorchuon-
 dicheyt seggende. O curas hominum q̄ quantū est

in rebus inane. Dat is. O sorge des mensche/ oft hi seggē wilde hoe ydelen sijn sijn/ och hoe vele ydelhede vbinne in alle dinge. En om dat wi in curieusheid en onderwinde sijn de sonde mate houdē/ so vermaent ons die heplige scriftuere seggēde. En wilt niet wissel sijn dant v nut en vā noode si. Item en onderuraecht gheē dinge die hooger sijn dan ghy dat is dā v verstandnisse/ en en onderloect gheē dinge die stercker sijn dā ghy. Maer denct op die sake die v God beuold heeft/ en en sijn niet curieus noch sochoudich in vele vā sijn werckē. Want ten is v van gheenē noode die verborgen dinge Godes te siene om ter salicheyt te gheraken. En daeromme seyt Juuenalis dat wt den heemel gewalle is datme in Griecschē spraken seyt. *ἦν ὁ ἀνατολῆς*. Dat is bekent v seluen. Hadde Alexander die groote gekent hem seluen/ hoe broosch en sterckelike dat hy was/ hy hadde te vriedē geweest vā een der werelt heere te sijne/ dwelc hi niet en was. Wāt hoorende seggē datmen vele werelden vant seyde versuchende/ wee my die noch nauwe vā eender werelt heere ben. En daerom was Diogenes veel rijcker gherekent vā Juuenalis dan Alexander/ want hy alle rshedom versmaeyde en was te vrieden in een wijn vat ghehuyft te sijne om hē en sijn siele te bewaren en niet sonder cause/ wāt also Christus spreect. Wat helpet dē mensche dat hi alle die werelt wonne en sijn siele verlose/ oft hy seggen wilde. Ten mach hem niet helpē maer grootelike schade wt en sullen dan niet te vele willen weten/ noch hebben.

¶ Die leeraer.

Set al wilt weten ende hem vergheet
Die hem belast met allen saken
Die rugghe mach hem van pynen craken
Want hy sijnen rijt r'onrechtē bekeet.

¶ Dat

Dat xxv. Capittel.

Die vele ontleent erijcht schade oft schanden
 Die vele wech leent maecht veel vanden.

MEn leyt gemeynlyc so wie ontleent/heeft scha-
 de oft schande/schade geeft hy meer wederom-
 me dā hy outfaen heeft/gelijck alle die vanden

woeckenaers leenē gheue moetē en schade en gheeft hy niet meer/hoe wel nochtā dat ons heere seyt. Leet uwē euen kerstē en en soect geen winningen vā hē. Maer om dat weynich nu leuen sonder hope vā winningen slaet. Dent. 15. A nullo accipies mutuum. Dat is vā niemant en suldi ontleenē om weder gheue. Wāt alkomen elders leest wie ontleent is slaue en knecht vā diet hē leet. Item men seyt ooc dat die vele wech leent maect vele vanden d'welc niet en coemt bi dē schuldē vā diet wech leet/mer vā diet ontleent. Want gemeynlyck leendy wech ghi en hebbet niet weder also gheringe als ghy wilt/en hebdijt also gheringe ghy en hebt niet so vele/en hebdijt also geringhe en so vele ghy verliest uwē vrient. Nochtā en sal men den schamelen niet wepgerē want God diet gebiet machtich is te āgelden datmen door hē doet. En die leeraer spieect hier van die ontleenen diuwyl groot verlies doen/want menigē dunct dat dē tijt vā weder te geuen nemmermeer comē en sal/maer also die duytliche leggē/de wolf en blint de palē noch termijnē niet/dat is al sij dy gierich int ontleenē ghy en cont niet belettē den dach vā weder te gheue die altijt maect. En al is die Ezel goederiterē eplichtmen hē te vele hy slaet en trect op ons/also machmen eenen goedē vrient wel te vele eplischen. En ghelijck in tijttelicken goede vele om langhe boighens wille arm sijn/also sijnder noch meer aen die siele arm/die van onsen Heere vele ontleenen om dat hy laughen tijt gheeft maer also Salomon seyt. Die sondaer ontleent ende en gheeft niet weder.

¶ Die leeraer.

Ontleent niet vele moechdijns ontderuen
 Do en suldy schade noch schade dweruen
 Die vele ontleent die maect hem slaue
 Ontleent goet is een schamel haue.

¶ Dat

Dat xxvi. Capittel.
Mensch Soe bidt om sijn onghewal
also Nidias hier ons leeren sal.

In dat 18. Capir. van Ecclesiasti. seyt Salomon al-
dus. Ser dat ghy bidt bereyft dijn siele/want also hy
elders seyt die Ycere aenhoort die beding? vanden

rechtmeerdighen. En also d. Jan verhaelt God en aen-
 hoort die sondarē niet. Maer willen wy verhoort sijn so
 moetē wy sonderlinge twee dingē onderhouden. D'een
 is dat wy in state vā gractien sijn oft biddē eerst om daer
 inne te sijn / dan der is dat wy niet en bidden dat Gode
 niet en betaemt te gheue / dat is al t' ghene dat teghen
 Gods eere oft onser sielē salicheit is. En daerom salmen
 weten datmen om driederley ofte driederhande dingen
 bidt. Eerst om salicheit oft deucht oft goet datmen niet
 qualisch gebruyckē en can / ghelijc om dat ewich leuen
 ende om dat machmen bidden sonder conditien ende
 bespreck. Ten anderen om pet datmen wel en qualisch
 gebruycken mach / ghelijc om schoonheyt / gelouther
 vā lichaem / lanc leue / een schoon wijf / vele kinderē heer-
 schappijse / prelaerschap en rijphēyt / en om sulck bidmen
 op conditien / ist dat het ons nut ende salich sy. Ten
 derden bidden eenighe om haerlieder qualisch vaert oft
 om eens anders / ghelijc die biddē dat sy vrouwen te ha-
 ren wille gheerlijghen moghen / oft om vermits doot.
 En sulche sijn sotten die God niet en aenhoort tot haer-
 der weluaert. Onder die sotte dan was Nypdas coninc
 vā lieden die alsoomē in die Poeten leest bat / dat al dat
 hi aentastē oft aenroepen soude / gont worde / d'welcke
 hem verleent was / maer hy sterf van honghere ende
 dorste / want spijse ende dranch oock in goude verander-
 den / die oock om dat hy van langhe t' d'vrechtē vonnisse
 Szels ooren heeft / als meer ander doen.

Die leeraer.

Nwenscht noch en bidt niet onsen Heere
 Ten sy v salicheit Gods eere
 Want Nypdas van dorste en hunger starf
 Om dat hy sijn Sotte bede verwarf.

I

Dat

Dat xvij. Capittel.
Die ydelheit sinderen ende socheyt leeren
Verrijghen selden veel goets ende eeren.

Als Tullius in dat eerste boec vande officie scrift/
elck behoort voo: alle dinck t ouerdenckene en te

bemerkene ten wat state dat hy hem betrecken wille/
want men vā ioner leeren moet/datmen outs weten efi
wel doen wille. En daerom berispt **S.** Pauwels eenige
schiffuende tot den Joden in dat 5. capittel. Als ghy be-
hoort meester s te sijne om des tijts wille want ghy out
sijt/behoeft ghy weder om te leeren/die eerste beghin-
selen vanden woorden Godts. Eek sal dan hem stellen
van ionckr om te leeren Gode behaghen/want het die
beste conste is diemen vindt/ende hem seluen kennen
ende voort meer eenighe conste oft wijsheyt/waer me-
de hy met Gode ende eeren/alsinder sielen valscheydt efi
ten oorboore van hem/van sijnen prince/sinen lande/efi
sijnen euen kersten/hem gheueyn sal/efi den tijt sijns
leuens die roet is oorborlich ouerbrenghen/ende niet te
vreden sijn dat hy veel weet maer daer na werckē want
conste sonder werck verloren is/ende daerom sijn si sot
die altijts bliuen in consten die alleene dienē tot ander
wijsheyt ghelijck logtken ende grammarien.

¶ Die Leeracr.

Sie lieden willen weten
Den loop der Heuelen ende Planeten
Die crachten der sterre/met haren werckē
Die niet en wetē noch en willen merken
Wat dat sy sijn/ende om wat saken
Heeft Godt hem willen scheppen ende maken
Noch niet en leeren in ionghe daghen
Hoe dat sy Gode souden best behaghen
Hoe dat sy sonden met elcken leuen
Wat rekenchap sy Gode sulken gheuen
Als elck goet constaer sal loon outfaer
Wilt dan met goeden consten om gaen.

Dat xviiiij. Capittel.

Die willen verbeteren die wercken Gods
 Dijn boose Narren ende quade Sots.

A Hoornen in die decreten leest. Te vergheefs en
 ydelijc arbept hy die die sonne pijn met brandē
 en walnē te helpē/en in eer claerhept oft hitten

in sijn werckē te genē. Want die volheyt der Godlijcker
 graciē der menschelijcker hulpe toedoe niet en behoeft/
 noch en begeert gheene vermeerderheyt vā gepiecen te
 sijne. En daeromme en sal niemant soverwaent/so mal
 ofte so sot sijn/dat hy die werckē Gods sal willen corrē
 gerē/berispen oft wanē verbeterē. Want Godt alle dine
 ten bestē gemaect heeft al en connent wy niet altijts be
 grispen. D'welc gheē wonder en is/wāt God vele meer
 can makē dan wy begripē/om dat sijn cracht wijsheyt
 en goetheyt oneyndelijck en onbegripelijck is. En daer
 om leert Salomon Prover. 25. Die onderloeker is van
 der Mathept / sal verdronghen en verlast werden van
 glorien/dat is van curieusheyt ende ydelheyt oft van
 der glorien Gods die hem onbegripelijck is. Ende daer
 om en sal niemant dubben noch verre ondersoecken/
 waerom dat Godt aldus oft alsoo wilt doen / want het
 ghenoech is dat wy weten dat het hem belieft dat wy
 doen al dat hy ons gheboden heeft / ende dat doende en
 sullen wy niet onderuraghen waer om dat hijt ghebo
 den heeft. Wy en sullen dan tegen Godt niet murmure
 ren segghende als die boose Narren ende Sotten/waer
 toe heeft Godt die verloren sielen ghemaect als hy wel
 wiste dat sy verloren souden sijn. Ofte waer om en be
 sic niet alsoo wijs/rijck/schoone/ghelont/sterck en vol
 maect als ander lieden waeromme was d'een schaker
 behoude ende d'ander verloren oft der gelsicken. Want
 alsoo S. Augustijn leert/die vonnissen Gods sijn altijts
 rechtuerdich / maer ons dickwijl onbegripelijck alsoo
 S. Pauwels oock gheschreuen heeft.

¶ Die leeraer spreekt.

Anden wercken Gods gheen onbesake maecht
 Want het ghenoech is dat hem behaert.

¶ Dat

¶ Dat xij. Capittel.
 Die heeft den boet op der hellen gloet
 Ende anderen verwijst en is niet vroet.

O lieue heere en dalder wijste meestere Jesus
 Christus die in alle sijn werck en leeringe ons
 altsijt wijst de wech vā onser salichert berispen

de die sottē en onwisse mensche leyt aldus. En wilt niet
 wōnssen noch veroordeelt en ghy en sult niet veroordeelt
 werden. En wilt niet verwissen noch verdoemt en ghy
 en sult niet verwesen noch verdoet wordē / wel vālaen-
 de om dier onsaekē en causen wille. Of hi by contrarien
 wilbe segghen dat so wie anderen t'onrechte verwissen
 sullen met rechte verwesen werden / ende al weten wy
 eenighe sake van onsen euen kersten daer hy hem heeft
 sine misgaen / wy en sullen nochtans niet verwissen
 noch met woorden / noch met ghebachten ter ewigher
 doot / want hy hem lichte ghebeterē heeft / ende ghenade
 worden / en is lichte beter dan wy sijn. En daer om seyt
 ons lieue heere elders / waer toe siet ghi so nauwe t'ge-
 stubbe oft dat ghestof in die ooghen van uwen broedere
 en siet niet den balck die in uwe ooghen is. Ende in
 der ghelicken staet in die decretē / dat hy alleene sal van
 eens anders ghebreken ende dolinghen wōnssen / die
 in hem seluen niet en vint dat hy veroordeelen ende ver-
 doemen mach.

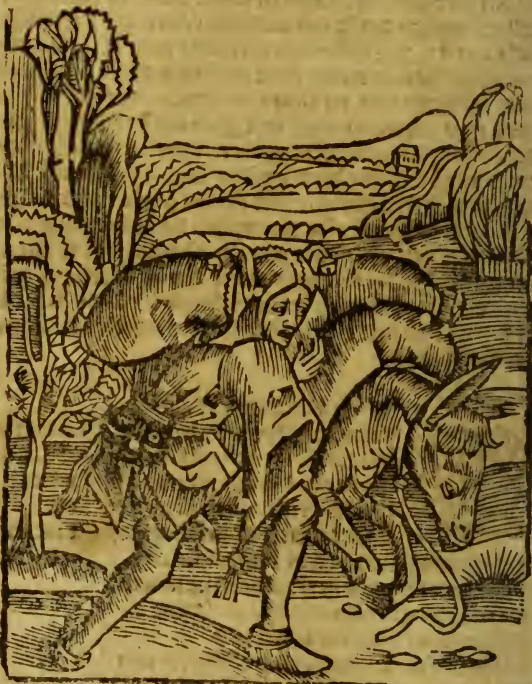
Die leeraer seyt aldus.

Je met veel souden hem vint ghebonden
 Als dat hē die helle mach leuēde vālaendē
 Ende ander verwijst ter ewigher doot
 Die sal hem binden in grooter noot
 Want metter maten daer wy me meten

Dalmen ons meten rechte onghespleten
 Dulch leyt te bedde in cranken mismaecht
 Al waer hy van allen trooste verlaecht
 Wten s siele na dit cranche leuen
 Sal bouen die enghelen werden verhenen
 Dulch leeft in voorpoede die sal verlincken
 Inder hellen afgront wilt hier op dincken.

Dat

Dat xxx. Capittel.
 Die hem meer laden dan sy moghen draghen
 Dyn sy in schaden wie false beclaghen.

O Vermits dat het seer sechelike is t'goet dat voor
 die sonde vande sieden der kerke gelaten is om
 misse te lesen en aemoessen te doene wel te be-

deplene en redelijck wt te genē sonder wederknagē der
 conscientien en verwijst van gode/soe plaghen die oude
 vādēren te vllēne en te schonwene last van sielen en van
 goede/maer nu alsomē in die gheestelijcke rechtē vindt/
 so die begeerte van eeren en hooghē state van sommige
 lieden soe verre comen dat sy niet te wredē en sijn twee
 oft drie kercken oft prouenen ende beneficien te hebben
 mer vele meer/hoe wel dat sy cume ende nauwelijc een
 der kercken gheioech doen en moghen noch te deghe
 besorghen / en dat die menschfoudicheyt van prouenen
 ende gheestelijcke goedinghen/den canoncken dat sijne
 die by regelen willen leuen seer contrarie sy. **M**idts
 dat het seer onrecht en onghelijck is dat vele ander licht
 betere en wijtere van honghere vergaen / en een dron-
 ken oft gulsich ende oncuysch mensche lichte niet doo-
 ghende in leeringhen en woorden/ende dalder quaetste
 sijnde van wercken / oueruloedicheyt hebbe/wy en sul-
 len dan onsen ezel niet te seere laden/niet alleen vā her-
 kelijcken goede/mer ooc van wereltlijcken geltijck van
 officien ende staten die wy niet en connē oft niet en wil-
 len te rechte bedienen. Ende niet alleene en mis doen sy
 die bouen haer werde kerckelijck goet besitzen en qua-
 lijck verdoen/maer ooc dier toe helpen ofte deelachtich
 sijn. Ghelijck die haer kinderen willen Abten Prelaten
 makē eer si monnicken sijn/oft prochtapapen eer sy pfe-
 sters sijn ende inder ghelijcken/waer van hem elc wach-
 ten sal/wantter groote sorghe in leyt.

Die leeraer spreekt.

Te sijnen ezel met sacken verlaept

Ende die sijn maghe met spijse verlaept

En die meer om helst dan sy can wenden

Die wilt hē willens en wetens leymden.

Dat

Dat xxi. Capittel.

Dele hot stelt wt dat hy nu soude doen
 Menhoorende der Craeyen niet Gods sermoen.

Salomon verlicht vanden Heylighen Scheel leye
 aldus tot saken mensche. Ecclesiasti. 5. Ne tardes
 conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem

Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindicte disperdet te: dat is. En vertraecht niet bekeert te werden tot den Heere/ en stelt niet wt van daghe te daghe/ want sijnen thoon en sijn gramschap coemt haestelijck/ en inden tijde van waaken sal hy v bederuen en verdoen. En daerom seyt Dauid. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. dat is: Ist dat ghy hedē sijnen vops/ dat is sijnne stemme hoort/ ghelijck als men v predict en als v goede Enghel v inne gheeft dat ghy v beteren sout/ en wilt uwe herte niet verherden noch versteen/ maer bekeert v terstont/ want ghy niet en weet oft v Godt noch meer roepen sal. En daeromme en salmen gheen goet wistellen als men terstont behoort te doene. En daeromme seyt een Poete. Tolle moras, nocuit semper differre paratis. Dat is doet wech uwe merrē oft wistellen/ want het alreijts gheschadicht heeft wt te stellene hem lieden die bereypt waren om terstont te doene. Wy en sullen dan niet aen hoorē den roep noch dat geschey vander Craepen die roept inden Latijne Cras Cras: dat is/ moighen moighen/ want alsoo Persius leert. Die moighen hem beteren wilt en gheen tijdt heden/ en beteri hem nemmermeer.

¶ Die Leeraer seyt aldus.

De op lanck leuen stelt al sijn hopen
 Al heeft hi van sijnder conscientien roepen
 Yi en volchste niet/ maer laetse ontwaepē
 Menhoorende die lesse vander Craepen
 Die roept Cras Cras/ moighen moighen
 Niet wetende hoe langhe hem Godt sal boighen
 Want die nu leeft mach moighen lijck sijn
 Ende die nu schoon is/ mach moighen lijck sijn.

Dat. xxij. Capittel.
 Gheen armer lot ter werelt en leeft
 Dan die een wif ende gheen en heeft.

Gheltick men inder heyliger schiften en leeft het to
 Glichter te wachtē vlovē en sprinchanē als die sonne

te heet schijnt / dan te wachtē een wijs tegē haren wille /
 wāt wacht sy haer seluē niet het is al verlorē gewacht al-
 soomē seyt. *Ille latat latorem, qui custodit mulierem.* Hy
 wacht ongebaeren tichelen die een quaet wijs castijen
 wille en wachten van misdoene. Want gelick die tiches-
 len soomenle meer wacht so si vuylder / en bemoperder
 werden / also hoemē een boos wijs nauwer wacht soo sy
 meer wt is om quaet te doene. Want wy alle geneghen
 sijn te doene dat verboden is. Het is dan seere lastelick
 een wijs wel te regerē en te wachtē / wāt also *Iuuenalis*
 seyt. *Adde seram & colibe: sed quis custodiet ipsos* Custo-
 des, *cauta est & ab illis incipit vxor.* Dat is besluyt v wijs
 ende houtle nauwe / maer wie sal die bewaerders wach-
 ten / die vrouwen sijn schalck en beghinnen eerst aen die
 dienaers diese te bewarenē hebben. Men soude dan eer
 eenen diepen put met eendere clepnder cruyckē vullen /
 dan een quaet wijs van quade wachten nochtans / soo
 wiese te wachtē heeft salt hē pinnen. En si en sijn niet sot
 gherekent diese wachten / maer die daer ielocers op sijn.
 En die daer om seyt *Salomon Ecclē. 9.* *Non zeles mu-*
liere sinus tui, ne ostēdat super te malicia doctrine nequam.
 Hy en salt dat wijs van iwen schoot dat is vā v bedde
 ghendoot / niet te seer beminnen op dat sy niet en tooghe
 op v die boosheyt van haerder quader schalcker leerin-
 ghen. Maer also *Godt ghebiet. Rume. 5.* Heeft die man
 quaet vermoeyē oft valsehe suspicie op sijn wijs / hy salt
 Gode opdraghen.

¶ Die Leeraer.

Die vrouwen wachten wt ialostien
 Die wachten die vloeyen te somertien
 Want goede wijuen hem seluen wachten
 Ende quade om gheen bewaren achten
 ¶ Dat

Dat xxxij. Capittel.

Te si sie door die vnggheren ende moet ghedooghen
 Al dat wijs wijs wilt die verblut mijn ooghen.

Ghelijck si int voorgaende capittel besijpt sijn die
 haer wijnen te seer lief hebben en daerom in sor-
 gen sijn. Also besijptmen hser die vā haren wijfs

sonde leue en sijn putters / oft roffiaans / oft hoere waerders / alsomente noemen wille van haren bedde genooten en wettelijke vrouwe / die seer misprijsselijck sijn / want also Seneca spreect. Patronus est turpitudinis qui crimen celat uxoris. Hy is een patroon en beschudder van onreynicheden die d'oncrwysheyt van sijnen wijue dect en helet gelatende hem oft hijs niet en wiste oft sijnde deelachtich / en te wieden dat hy ete en drincke vanden sonden van sijnen wijue oft dochtere / want menich man / also Juuenalis schrijft is. Doctus spectare lacunar, Docrus & ad calicem vigilanti stertere naso. Dat is: gheleert te sijne op dat verwelckele vander cameren ende vergaderinghe vanden balcken / diemen in sommighe landen vergulde / ende ran wel roncken by den pot van goeden dranche al en slaept hy niet / dat is so wanneer men sijn wijs aentast / om heest oft rust so siet hy elders waert oft ghelaet hem oft hy siepe / die welke is oorsake vanden onerspele van sijnen wijue ende sal vā Gode gepunert sijn ghelijck oft hijt selue dede ende lichte stranghe lijcker. Hier van sijn vele exempelen maer elck stetter daghelijck meer dan ghenoech.

Die Teeraer.

M dat in houwelijcke man ende wijf hebben twee sielen ende maer een lijf
 Zoo wie sijn lijf niet en wille besmetten
 Sal op sijns bedde genoots reinicheit lette
 En sal gheen vromde eperen broeden
 Noch hoerkoer tonghen in sijnen neest voeden
 Querspel sonderlinghe van ghehoude vrouwen
 Doet menich broeder sijn sulker trouwen
 Menighen besitzen onrechtueerdich goet
 Elck salt beletten / is hy wel vroer.

Dat

Dat xxxij. Capittel.
 Met wijt te loopene is niemant gheleert
 Menich gaet sot wech die Sotter keert.

Het is wel waer dat die veel liet en hoort en alle
 dinc ouermerec wijsere en rōssiger wesen mach/
 dan die alreys thups liggende niet en weet wat

men in ander lande maect en daerom Homerus die die
fonteyne vā allē beghepe en verstantenisse geheeten is/
willende betoogē dat Wpres wijs en ertert was/sepde
dat hy vele doopen/steden/lande/en manieren oft seden
oft gissen/vā vele volcr gesie hadde. Maer also horatius
in sijn Epistolen schrijft. Coelum non animū mutant, qui
per mare currunt. Hy veranderen die socht en die ghele-
ghentheyt vanden hemel/ die ouer die Zee oft ouer dat
meer varen maer niet haren moet/want die Zot wech
gaet / en alstijts met socht heyt omme gaet en can niet wis-
ser ghekeeren/midts welchen seyt Seneca dat die wan-
deringhe dē medecijn niet en maect noch die plaette den
condenare/maer alsoomē den kīnderē seyt. Sepe rogare:
rogata tenere: retenta docere: hec tria Discipulum faciunt
superare magistrum. Dat is. Die saecken moghen den
Discipel en dat leerhīnt bouē sijnen meester maken. Die
eerste is. Dickwīsl onderuragen tot dat hijt verstaet en
begrijpt. Dander is datmen wel onderwaecht ende ver-
staen heeft/wel onthouden. Die derde is. Datmen wel
onthoude heeft den anderē voor leerē. Also wi alle doen
sullen in goede leeringhe willen wy den lotten niet ghe-
leken sijn die alstijts der gansen sanck en liet singhe wat
hy hooren/waer die leeraer spreekt aldus.

¶ Die leeraer.

Die vele verboekt ende wepnich leert
Die verre loopt ende wijs verkeert
Ende wat hy liet t'onrechte merkt
Die vele begrijpt ende niet en wercht
Die alstijts d'eerste is aen den dans
Ende alstijts sinckt al waert een gans
Die sal een gans gherekent wesen
Dan verre te loopen is niemant ghepisen.

¶ Dat

Dat xxx. Capittel.
 Donuerdigh sal op den ezel klimmen
 Ende sijnen haestighen moet daer stinmen.

In vele deeld vā desen wercke sijn die Histouie en si-
 gure genomē wt der gemeynder sprake vandē ouer-
 lantsche dupelichen die als sy wille leggē dat ceentch

man te haestich sy oft te geringe thoomich oft ghestoort
 seggē dat hē goet waer dat hy dē ezel berede/om dat die
 ezel traech is/ēn also mocht haerlieder moet ēn haestich-
 heyt coelen. Maer het ghelichier dickwyl der contrarien
 dat sy noch onuerduldigher ēn toornigher werdē/want
 si dē stegen ezel buytē sijnē stalle ēn gemeynē troot niet
 en connen doen voortgaen/ēn daerom seyt mē in spotte
 van eenen haestigen grammē ēn onuerduldigen men-
 sche dat hi een ezel rijt oft dat hi op dē ezel gesetē is/wāt
 dicwyl so men hē meer doet om te viedē te stellene so hy
 onuerduldigher ēn thoomigher wert. Ende daerom sal
 elck wijs man hem wachten vā thooine oft gramtschap
 wāt also Horatius seyt. Ira furor breuis est:animum rege.
 dat is. Thooine ēn gramtschap is eē corte dulheyt ēn ver-
 woetheyt oft ontsinnicheyt/ ēn daeromme regeert uwē
 moet so dat hi hē niet en stoore. En wacht v vā kisuē ēn
 strijdē/of scheldē waer wt thooine ēn gramtschap spruyt
 want alsomē leest. Prover. 20. Honor est homini qui se-
 parat se a contentioibus; omnes autē stulti miscetur con-
 tumelijs. Eere wert hē die hē wacht vā kisuē ēn hateren
 oft scheldē/maer alle die sortē mingen hē ēn gaen omme
 niet verwijste ēn verlmadinge diese d'een dander doen.
 Item alsoo daer staet int 19. capittel. Qui impatiens est
 sustinebit damnum: soo wie onuerduldich ēn haestich is
 sal schade lisdē/want een toornich mā als een ontsinnich
 man niet en weet wat hi doet/ēn en spreect noch en doet
 niet dan sonde ēn quaet/dies hem namaels rouwer alst
 te laet is.

Die Teeraer.

Soo wie wt thooine kijnen oft striden.
 Sullen billier den ezel berijden
 Om daer te roelen haren euelen maet
 D'welck veel vrouwen waer ooc seer goet

Dat xxxvi. Capittel.
Die in fortupnen zijn hoochft gheleten
Zijn naest den valle wilben syt weten.

Also Claudtauis schrijft vele liede. Tollunt in altum
ut lapsu grauiore ruant, werde hoochgeberheuen om
dat si te swaerlijcker vallen souden want alsoomen
sept. So hooger graet so swaerder val/en daer om sept Se-
neca in Hercule furente. Nemo confidat nimium secundis.

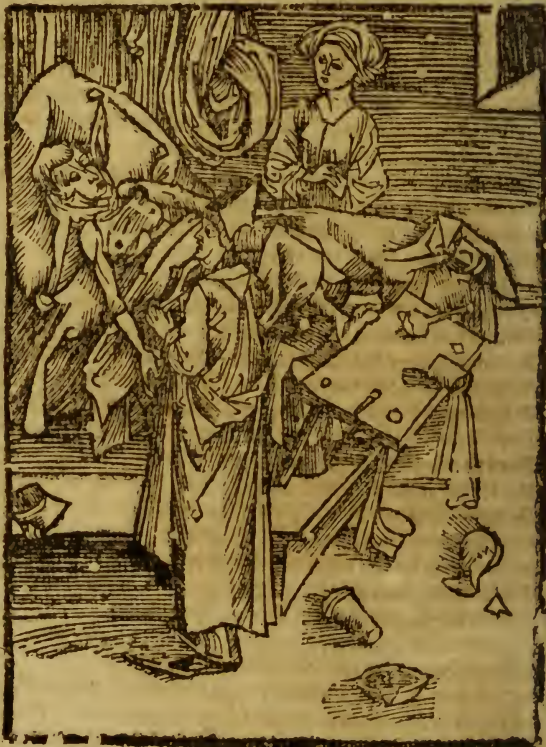
Nemo desperet meliora lapsis. Misceat hæc illis prohibetque
Clotho stare. Fortuna rotat omne fatum. nemo tam diuos
habuit fauentes Crastinum vt sibi polliceri possit. Dat is.

Nemant en sal hem te seer betrouwen
 Al mach hy geluck en heyl aenschouwen
 Nientant en sal wanhopen noch treuren
 Als hen wederspoet en ranc ghebeuren
 Want die goddinne diet al regiert

Dat die fortune/diet d'wiel bestiert
 Ringhende r'foete metten sueren
 En can niet een langhe by een ghedueren
 Ende al mocht sy bliuen by vemanu staende
 Nochtans om dat hy is afgaende
 Onlanghe ouert hier sijn voorspoet
 Nientant soo wijs ende niemant soo goet
 Noch den goden soo lief beuonden
 Dat hy hem mochte tot eenighe stonden
 Versekert houden tot morghe te leuene
 Wachten hem dan die hooghe verheue
 Dat sy niet en vallen den swaren val
 Daer niemant by hem op staen en sal
 Fortuynne is blint ende onghetrouwe
 Selouende vucht ende gheuende rouwe
 Nochtans en heefte in haer gheen welen
 Maer wijsse lieden verstaen by desen
 Dat tijtelick goet eere ende voorspoet
 Gaet ende coemt als der Zee vloet
 Sonder ons toedoen ende sonder ons wijsheyt
 D'welck men fortuynne ghemeynlick seyt
 Soo wie dan int hoochste sijn gheseten
 Ende bieslichen als paerden sullen weten
 Dat sy als ezelen coits moghen vallen
 D'wiel dan fortuynnen maekt veel mallen.

Dat

Dat erroij. Capittel.
 Onuerduldich in crancheijt ende flecheijt wesen.
 Welet veel sotten van schier te ghenesen.

Berius door de mont der Philosophië dat is der
 wijsheijt vermaect ons aldus. Ist dat ghi dwacht
 die hulpe oft d'werck vā den medecijn/het is v vā

woode dat ghy hem uwe wonde en leer oft hemeliche
 cranchept ontdect en openbaert. Oft hi leggē wilde/dat
 niemāt aen siele noch aen lichaē wel genesen en geheelt
 en wert also lange als hy sijn wonde en seerichede voer
 sinen medecijn/dat is voor gode oft dē priester en biecht
 vader gods stede houder aengaeude ver siele/en voor den
 chirurgijn dat is vanden meester die metter hant werct
 verbercht en ontsteect. En daerom al ist alsoo die Boe-
 te seyt dat. Nō est in medico semper releuetur vt aeger. Al
 en can die medecijn niet altijts geholpen want tegen die
 doot en is gheē hulpe noch remedie ofte boete/nochtans
 sullē wy in onsen lijden verduydich sijn/en also ons Sa-
 lomou raet den Medecijn te zeren om der nootzakeliche-
 hept wille/wāt die alder opperste dat is God die mede-
 cijne gheschapē heeft. En wy en sullen niet doen na ons
 selfs raet etende en drinckende dat ons contrarie si/wāt
 men sulch alsoo ons Perus leert schier metten voeten
 voorwaerder wdraecht ten kerchoue waert. Ende wy
 en sullē die remedie ofte boete beyde geestelijck en licha-
 melijck niet versmadē noch metten voetē verstekē alsoo
 menich onuerduydich sot doet/wāt weder wy willē oft
 niet en willen alst Gode ghelieft so moētē wy lijden en
 die onuerduydichlijck lijde is des vpants martelaer. No
 wy dan crane sijn sullē wy verduydichlijē lijde en bi rade
 leuē. En eer wy cranch sijn doen dat ons Guldinus raet
 legghende. Principijs obita: fero medicina paratur Cum
 mala per longas inualuere moras. Dat is.

Die leeraer seyt aldus.

En beginselen vā cranchept weder staet
 want laet ghijse veroude het wert te laet
 En als ghy meet lijde so weest vduydich
 want wat ghi lijt ghi sijt meer schuldich.

Dat

Dat xxiij. Capittel.
Die sonder schalcheyt t' volck bedrieghen
Doet van sijn nette t' ghenoghelte vliegghen.

Solomon in dat 1. Capittel vanden Prover. dat sijn
gemeyn leggerwoord daerme wijsheyt wt leeren
mach spreect tot sijnē sone/ dat is tot elckē mensche

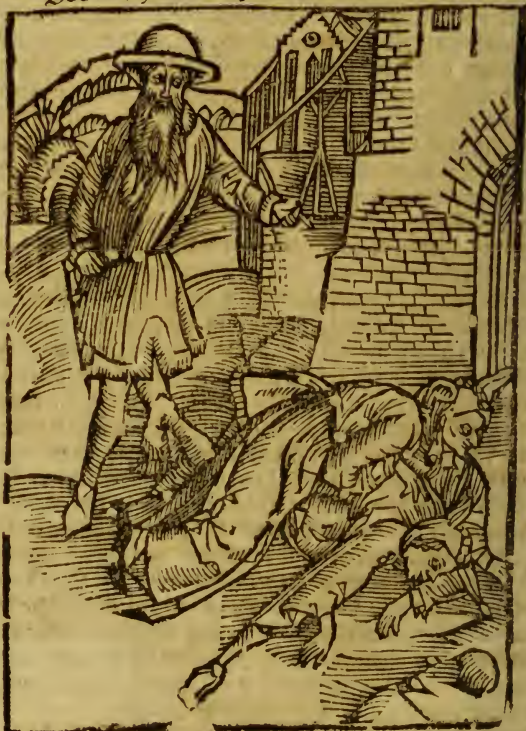
die wijsheyt leerē wille aldus. Fili mi si te lactauerint pec-
 catores; ne acquiescas ois. Si dixerint. &c. **O** mijn lieue so
 ne ist so dat v die sondaer met soete smeekendē woor-
 den aenlockē willen gelijck die voester dat kind met hare
 melck/en wilst in haer woordē niet gerust sijn noch daer
 na hooien. Ende al seyden sy v/coemt met ons/laet ons
 lagen leggē den bloede dat is tot yemants doot/laet ons
 minck yeren en strickē leggen tegen hē die te vergeefs
 in onnooselhedē leeft / laetten ons dootswelgen en sloe-
 ken oft verstantē al leuende ghelijck die helle verstant en
 al gheheel als die in eenighe dootlaghe en poel versinc-
 ken. **W**p sullen alle sijn rijckdom en goet vinden/en sul-
 len ons huplen met ten rooue en metten propen vol ma-
 ken. **L**egt v ghelt inne met ons/wp sullen enen gemeey-
 nen buydel oft boese maken en ghemeynlijck winnen.
Mijn sone en gaet met hem lieden niet. **A**fhoudt urwen
 voet van haren wegen/want haer lieder voeten loopen
 tot quaet te doen ende haesten hem om bloet te storten.
 Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. **D**at
 is. **M**aer te vergheefs en om niet spreymen die netten
 voor der vogelen oogen/oft hy seggen wilde ick tooghe
 v nu die nette vanden quade om dat ghijse schoumen en
 ontullen souit/want die lagen leggen teghen ander/leg-
 ghen se oock teghen haers selfs bloet en bedrieghen haer
 sielen en leuen. **W**ant sy die wijs hem seluē doen vangen
 en daer na aen die galge hangen/wp en sullen dan noch
 schalckelijck noch onschalckelijck niemant bedrieghen/
 noch ons nette voor der voghelē ooghen sprepen/dat is
 wy en sullen onsen raet niet decken eer wy hē volbrocht
 hebbē dat wy voren hebbē/d'welcke den hooftmannen
 in crighe nut ware. **D**ie Teeraer.

Die haren raet ende opstel outdenken
 Sijn hier gherekent voor groote ghecken.

M

Dat

Dat xxxix. Capittel.
 Hy is wel in al ende doet met allen
 Doo wie hem laet op anderen vallen.

Die selue Salomon seyt in dat 5. Capitel. van sij-
 nen Proverbie aldus. Via impiorum tenebrosa,
 nesciunt vbi coruant. Dat is den wech der boos-

sen en ongenadigen mensche is dupster oft donckere en
 onclaer/en si en wetē niet waer si vallen moghen/maer
 men seyt gheimelyck. *Felix quē faciunt aliena pericula
 cautum.* Dat is salich is hy den welckē eens anders on-
 genal wijs en voorsentich oft schale maect/en alsoomen
 ooc seyt hi spiegel hē laechte die hē aen eenē anderē spie-
 gelt. Niemand en sal dan aengae noch bestaē daer hy niet
 dat een andere qualick met geuaren is. En niemant en
 sal hē steaen oft stootē aen den steen daer een ander ouer
 getuallen is. Maer die sottē en achtens niet/en al sien sy
 by spelē/dronckē dūnckē/oncuylsche monde hantierē/
 bouen maten cost doen/in cleederē en huylen/by haefte-
 gher toornicheyt/by ouermoedicheyt/by ledicheyt/by
 traecheyt/en by ander sonden en ghebreken veel lieden
 in swaerē sondē en seljanden gevallen zūnde/sp en warch-
 ten hē nochtans niet / maer gaen den seluen wech daer
 dander gheuallen sijn en vallen d'een ouer dander / als
 droncken en outsinninghe lieden/hoe wel datmen leydt.
Casus dementis, correctio sic sapientis. Dat is. Dat den
 val vanden onghesunden sal die correctie ende better
 oft onderwijs vande wijsen zūin. Also *Elopus* schryfft ende
Horatius in zūin Epistelen verhaelt/die *Dos* ghebeden
 ter seecken vanden *Leeuwe* te comen bleef voor die dore
 staende. Ende als men hem vraechde waer omme hy int
 hof vanden *Coninck* niet en ghinck als dander / sprack
 dat hem die voetschappen verslaechden ofte veruærden
 want sy alle inne waerder en gheen wtwaerder en qua-
 men. Of sy segghen wilde / om dat vele int Hof haer
 leuen laten daer hy wt wilde bliuen.

¶ Die leeraer.

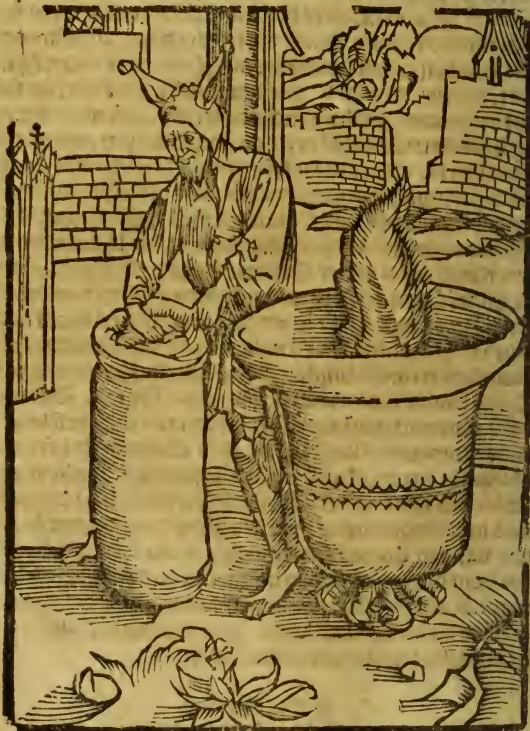
Gheen wijs man sal eenich dūnck aengaan
 Dat seiden pemant heeft wel ghebaen.

M 2

¶ Dat

Dat xl. Capittel.

Al hebbe ick meel bouen dupsentich ponden
 En can ghestoppen quaet sprekende monden.

Ghelijc dat het elders zhaelt is / dencht is in schē
 twee sondē en quade gelegē en die sottē connen se
 niet gehoudē / want also Horatius scrifft. Dum

Vitant stulti vitia in contraria currunt : wanneer die sottē d'een sonde ontulē so vallē si in dander. Ghelijc als van der achterspaken eenige sotten sijn te leet sorchuoudich die niet en dooren in die kercke ter offerhande gaen oft aelmoessen gheuen / oft Gode met gheboghē knien aenbidden / oft deucht ghelijc maechdelicker repnichert belijden van sorghe datmensē pplaeerbijters oft hypo-cristen ofte heplich / al ist t' onrechte heeten soude. Den welken is raet ghegheuen in dat boeck datmen den Ca-thoen heet aldus. Cum recte viuas non cures verba malorum, Arbitrij nostri non est quid quisque loquatur. Men gemert dat ghy wel leeft / en sijt niet sorchuoudich vander quader lieden woordē en opsprake / want het in onser macht en onsen segghen niet en is wat een peghe-lijck spreke sal / dat is wy mogē wel by der gratiē Gods doen dat niemant billic dat is by rechte quaet aen ons en spreke maer wy connēse niet beletten die quaet sijn t'onrechte vā ons quaet te spreken. En daer om almen Seneca seude datmen quaet van hem sprack / antwoorde hy. Hy spreken dat sy gheleert hebben en ghewoone sijn niet dat ict verdient hebbe. En almen teghen ons spreect sonder onse misdaet oft schult soe en eest niet meer te achtē dan een clocke die eenē volten steert / eene clepel heeft. Anderen achten niet watmen van hem seyt teghē die welcke staet gheschreuen. Curam habe de nomine bono. Zijt sorchuoudich om eenen goeden name ende fame te hebbene / want alsoo sinte Augustijn leert Een goetd leuen is ons van noode voor ons seuen / en eenen goeden name voor onsen naesten.

¶ Die leeraer spreect.

V Niet blame ende schande soe waer ghy meucht
Maer om quade tonghen en laet gheen deucht.

¶ Dat

¶ Dat xli. Capittel.

Die quade sotten afstrecken den goeden
 Waer sy hem sien verkeerren met vroeden.

Also David indē Souter sprecht mettē goeden
 sult ghp goet wesen en mettē verkeerdē vkeert
 werdē / en daerb sal hē ele pijnē goet geselschap

te hantferē/want also ons die wijsle leert. Abominantur iusti virum impiorū: & abominantur impij eos qui recta sunt in via. Dat is. Die Goddienſtighe en genadige menſche vercepſen en verwalgē den ongoddienſtigen en ongenadighē en die ongoddienſtige hem lieden die inden rechten wech ſijn / dat is die goede en moghen den quaden niet gheluchten/noch die quade den goeden. Maer alsoo mijn Heere S. Augustijn leert aīmen ſeyt een ſondare noemmen twee dinghen / den menſche en zjn ſonden den menſche als menſche ſullen wy om Gods wille be-
 minnen en voor hem biddē/ende zjn ſonden haten ende ſchouwen. En al en connen wy die ſondaren niet alſtjs gheullen/want ons heere ſeyt dat d'oncrupt en die croche ſal metter Tarwen groeven totten Oogſte/dat is ten ioncrſtē daghe/en t'haſ en ſemelē mettē grane wy ſullen nachtaus haer ſonden vlien ende niet conſenteren noch deelachtich ſijn in quaden werken. Ende ſijnt groote ſotten die hem laten afreken vander deucht ende volghen die ſotten ende die quade/ſoo ſijn ſy noch ſotter en argher die deucht beſijden oft beletten ende als ſy ſiene dat hem yemant ter wijsheydt voecht ende met wijsſen lieden ommegaet / hem willen afreken ende ghelaten hem oft ſy hem ſteenen ſonden/d'welck een ghedaente van ſonden teghen den Heplighen Gheest is / want ſy die waerachtighe rechtuerdicheydt beſijden en beſtriden ende ſijn ghelijck die vanden vander Hellen ende aertſche dypnelen in haren werken.

Die Leeraer ſeyt aldus.

Je deucht beletten oft yemant afreken
 Van deucht te ſetten ſijn boose gheken
 Elck ſal dan vlien die deucht beſijden
 Al moekt ſy ſy d'een veel pijnē hier liſden

¶ Dat

Dat. xliij. Capittel.
 Als menich lot doet prijs ick onuroet
 Des werelts voorspoet bouen d'ewighe goet

Duid inden Souter vermaent ons aldus. Vani filij
 hominum: mendaces filij hominum in pateris: vt
 decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nolite sperare in
 iniquitate & rapinas nolite concupiscere. Diuitie si affluant

nolite cor apponere. Dat is die kindere der mensche/dat
 is die die menschelijckē begeerte en gebreclijchedē volgē
 sijn vdel en lo ghenachtich in haerder waghen balancen
 oft ghewichte/en bedrieghē hem vander vdelhept in dat
 selue/dat is int ghene dat sy onghetrouwelijck wegghen
 en rekenē dat tijtelijc en verganckelijck goet/om dattet
 teghenwoordich is beter dan dat hemelische ende ouer-
 ganckelijcke/midts dat noch toecomende is/bedriegen
 hē seluen/want die tijtelijck goet bemint en heeft anders
 niet en diuwijl noch d'een noch dāder/mer die dat ewi-
 ghe goet dat is God bouen al bemint/ghetijghet hebde
 en daerom seyt Dauid voortgaende. En wilt niet hopen
 in onrechtuerdichede/en en wilt gheenen roof beghee-
 ren/en hebby oueruloepte vā rijshent/en wilter v herte
 niet aen leggē/wāt also ons Heere spreect in dat euange-
 lie/wat helpt dē mensche dat hy alle die werelt wonne/
 en sijnder sielen verlies tijdē moelste/oft hy seggen wilde
 niet alleē so en helpt hē niet maer het schadet hē ouer-
 seggelijckē seere/want tussehen d'ewighe en verganck-
 elijck goet gheen gelijckenisse en is/wy sullen dan dat
 aerliche goet niet soo beminnen / dat wijsder dat ewi-
 ghe om verliesen.

¶ Die Leeraer spreect.

Edele siele na Gode ghemaect
 Waer om ist dat ghy soo seere haect
 Na tijtelijck goet/na weelde na eere
 Al had dy alle dinck sonder onse Heere
 Ende mochter besitten tot ewigen tijden

Nochtans en soudt ghy v niet verblissen
 Als ghy aensaecht wat ghy hadt verloren
 Want waerdy van onsen Heere verroren
 Hy gane v hem seluen niet sijnder ghenaden
 Die v alleene mach gheringhe verladen.

¶

¶ Dat

¶ Dat elff. Capittel.
Die inder kercken d'een vander aenmercken
Oft clappen oft suercken doen Gotte wercken.

MEn vint in die gheestelike oft kerckelike en
ooc in die weerdelsche rechtē geschienē vander
vypheyt der kerckē aldus. Men behoort in die

heplige kercke met vriedē en stilheden sonder gheruchte
sijn innicheit/ oft deuocie sijn gebet en sijn belofte te doē:
wāt also Daniid scrift den hupsle des Heeren/dat is der
kercken betaemt alle heplicheyt. En daerom en salmer
gheenē raet houdē noch gedingen noch romanschap/en
men sal hē daer wachtē te sprekene ydel woordē en noch
meer onreynige woordē. En gheen dinck daer doen dat
dē oogē Gods onbehaechlijc si/ oft dē dienst Gods belet-
ten mach. Hy sijn dan quade sottē voor Gode gerekent/
die die kercke verstooreu met rghenoghelte diese op die
hant dragē/met hondē/met spore/met schoen/met wan-
delen. Ende sijn ooc onwisse sottinnen die hem pareren
en bereyden om den menschen te behagene en tot vlees-
schelischer begheerten te trecken/die des vpants vander
hellen nettē sijn daer hy veel sielen mede vanghet. Men
sal hē ooc wachtē allinē Gode bidē wt giericheyt om tijt
lijc goet te denckē oft om lichamelijke weelde/want al-
so onse heere in dat Euangelium verhaelt daer staet ge-
schreue. Domus mea, domus orationis vocabitur. Dat is
mijn hups seyt ons Heere/sal geheetē sijn dat hups van
bedingē. Maer also hy daer seyt. Vele makender af eene
speluncke der moordenaers/en doender als oft si waren
in een hoerē hups/oft te minstē op eenige marc/d'wels
onbetamelijck is.

¶ Die Leeraer.

Dat hups des Heeren sal elck man eeren
Ter goeder leere/en Gods dienste keeren
Ten is gheen bosch daermen sal laghen
Hoeren oft beesten/oft voghelen draghen
Ten is gheē vierchare daermē sal dinghen
Ten is gheen markt van manghelinghen
Het is een hups van Godlijche werken
Daer niemant en sal singhen dan priesters en clercken.

Dat kluis. Capittel.

Die wt verwaentheyt hem steken in sorgen
 hebben nu veel wakens en blifden morghen.

In geschichte vechte

Ghelijc ons die wisseleert. Qui amat periculū, peribit in illo. So wise hē in dangiere dat is in perissegel eek sorgē vā te vergaē steect die salder in ver-

gaen. Ghelijc die wt verbaentheyt te wist swimme/te
 hooch climme te swaer last dragē wille/te vele lieden be-
 uechte wille oft andermins te stout sijn vande hē ten leste
 bedroge. Ghelijc dat Horatius verhaelt vande valche-
 naers die hē die wijl al willens in grachte en pittē wer-
 pen om te tooghen dat sy licht sijn/en hem comen daer
 wt helpen ende spotten als menste coemt wt helpen/die
 welke als sijder so inne gevallen sijn dat sy daer niet
 wt gerake en comē/alroepen sy om hulpe niemant en
 helpe seggende si hebbē hē wetens en wilens daer inne
 geworpē/helpe hē selue wille si daer wt comē. Item van
 eenē filosofhe vā Citalien gheheeten Empedocles die
 welke begeerende dat men hē voor eenē God hieldē/en
 dat hy al leuende opgheuarē ware ten hemel onder dat
 gheselschap vande goden/maecte hē yseren schoenen en
 ghinch in eenē berch die Etna heet / daer vele pittē sijn
 vol sulphers en viers ewelike vruandende en woiper hē
 inne/maer mē vant sijn yserē schoen daer hy met gegae
 was tottē somaple/en also wille waer hy genaren en
 gheeynt was/aldus en was hy niet ghehoudē voor een
 God maer voor een soet alsoo vele doen die hem wt ver-
 waentheyt ter doot brengen/en verliesen siel en lijf/ghē
 lijf men ooc leet vā Milo die meynende eenen boom te
 splytē bleeffter in hangende/en vanden bastaert vā We-
 senale die hē barst treckende met sinen beenē een groot
 paert daer hi op sadt hooge vander aerde hebbende eenē
 balek om veynt en omsloken.

¶ Die leeraer.

Derwaende sotten sijn seer pontsiene
 Want sy en weten van gheenen vliene
 Ende stellen hem seluen in sozghen groot
 Midts welken coemt menich soet ter doot
 Die wisse en sal gheen dinc beslaen
 Dat hem te swaer is/mach hijt ontgaen.

¶ Dat

Dat xlv. Capittel.

Den grooten kerre wech vaer ick ter hellen
 Daer ick sal binden mijn sotte ghesellen.

Al so die heplige schryftuere ons oorzont. Est via que
 videtur homini iusta; nouissima autem eius ducunt
 ad mortem. Het is een wech die den mensche schijnt
 rechtueerdich/maer die eynden oft die wterste vā dien lep

den ter doot. En also ons lieue Heere in dat Euangelie leert de wech ter salicheydt is enghē en nauwe en ieynich liēdē gaendē / maer den wech vā verdoemēnisse en verloreñtheit is breet en veel liēdē gaender sinne / want sy haer sinnelijcheit en vleeschelijche begeertē volgen. Het sijn dan also ons Heere bewijst en die philosophen en Doeten ooc verstaē en getrenē hebbē twee wegghen d'een is de wech vā denchdē die ter rechter hant trect / en is in dat beghinsele scherp om gaē / mer hoemer langher en voordē in gaet so sy schoonder en lieflijker is en int eynde is volmaecte ruste met alle blifschap. Dander is dē wech vā vleeschelijker weelden en wereltlijker ghe noechtē / die ter slincker hant leyt en is int beghinsele leer behaerlijck dē vleeschelijckē en wereltlijckē mensche / maer so sijder langer in gaen / so sijder min ghenoechten in vinden / want alle vergaenckelijcke blifschap vergaet / en verlaet somē in vleeschelijcke weelde meer hantter somē hē crancker vint / hoe wel dat mē oude gewoonten qualijc gelatē can / en diele niet en latē voor datse hē laten vinden hē int eynde in onepndelijckē drucke / verdriet en pijnē / wy en sullen dan niet aensē dat beginsel vanden weghe alsoo die sorten vander werelt doen / maer dat eynde voor oogghen hebben.

¶ Die leeraer seyt aldus.

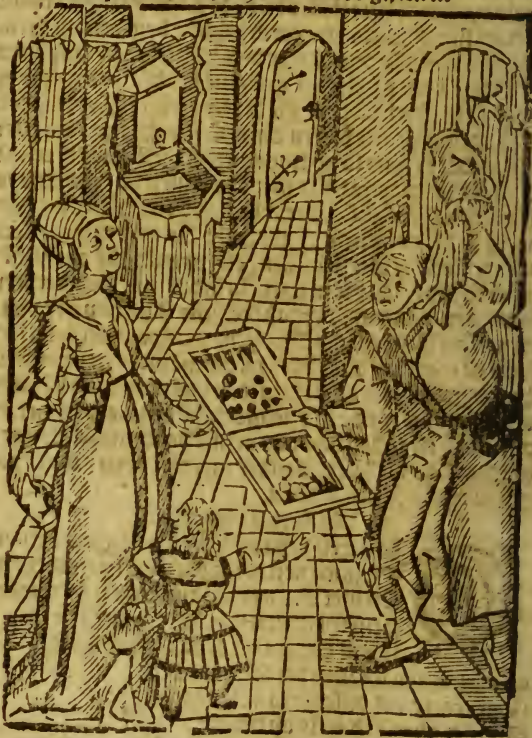
De varen den wech die meest ghereden // is
 En gaen den wech die meest getreden // is
 En niet en mercken werwaert sy trecken
 Sijn int ghetal van sotten ghecken
 Want dicwyl die sonden schijnen loet

Ende trecken tot hem der sotten moet
 Maer cort ende onseker is alle vrecht
 Die niet gheestlich en is op dencht
 Ende die pijnē die nu daer voren heeft
 Sal ewich leuen siet hoe ghy leeft.

¶ Dat

Dat xlvj. Capittel.

Hier siemen sotten ontwiffelijch leuen
 Die quaet exempel haren kinde gheuen.

Salomon seyt Prover. 29. Virga atque correctio tribuit sapienciã: puer autẽ qui dimittitur volũtati suẽ confundit matrẽ suã. Die roede es die correctie oft

dat castijen geeft wijsheyt / mer dat kint datmē na sijne
 wille laet doe sal sijn moeder rouwens en belchaemt ma
 kē. En daerō alsoet vorē vhaelt is seit Juuenalis aldus.
 Maxima debetur puero reuerentia, si quid turpe paras nec
 tu pueri contēpseris annos. Sed peccaturo obstitat tibi par
 uulū infans. Si damnosa senē iquat alea ludat & heres. Bul
 latus. Dat is: vde kinderē behoort toe grootē eerweerdig
 heyt vā leuē en als ghy soude sout doe en siet niet aē dat
 v kint ionck sy / mer een kint dat noch niet spiekē en can
 sal v beletē voor: hē soude te doen wāt die kinderē alder
 meest haers vaders en moeders voetstappen volgen / en
 daerō als vader en moeder dobbelē / spelē / dronckē dinc
 ken / oncuwsschelijc leuē / onreynlijc spiekē / vloerē swee
 ren oft anderslins misdoē voor: haer kinderen hoe ionck
 dat sy sijn / si en douē niet denckē dat haer kinderē beter
 leuen lepen sullen / wāt die cresten oft crabbē gaen also
 Elopus spreet / achterwaert alsose vā vader en moeder
 geleert hebbē / en daerō Diogenes een Philosophie sien
 de eene ioncma dronckē seyde datten een dronchaert ge
 wonnen en gemaect hadde. En men seyt gemeynlijck.
 Insequitur leuiter filia matris iter, dat die dochter lichte
 lijck haers moeders wech gaet en daerom seyt die voo
 seyde Juuenalis. Scilicet expertas vt tradat mater hone
 stos aut alios mores quamque habet velle porro filiolum
 turpi vetulae produceri turpē. Wat meyndt dat die moe
 der sal beter sedē haerder dochter ghenē dā si heeft / voo
 waer meyndt dat / ghi doolt seer / wāt het dūct den on
 cuwsschē ouden wijuen mit sijn dat si haer dochteren on
 cuwssch vā leuen makē elck wijse lals hem dan wachten
 ende ghenen sijn kinderen goet bewijs.

E Erbaerlijck spieken ende eerlijck leuen
 Sal elck zinnen kinde goet exempel gheuen
 Want kinderen haren oudenen achtervolghen
 Met anders te doene is Godt verbolghen.

¶ Dat

Das xlvij. Capittel.
Die h'eer in weiden als beesten leuen
Sullen mit epnde van vreesen beuen.

De veele Salomon gheheet die wijsse willende ons
vander werelt blyschap en vleschelijcker genoech-
ten en weldē treckē seyt Prover. 7. Ick hebbe gesien
vā mynder denstere een ionck man qualijck vedacht en ter

oncuysheyt gheueghen op der strate wandelende in die
 auontstont tuschen dach en nacht dat hē te ghemoete en
 tegen comē is een wijs geleet als een gemeyn wijs/be-
 reyt om die sielen in dē stric te brengen. Een wijs vā veel
 claps ongeschadich die t'huys niet ghedueren en ran/leg-
 gende haerlagen nu t'huys nu buien huys/nu op oor-
 den en hoerkens vander strate/en oinhellende den tone-
 man cullende en met loodelsken aensichte vleydene en
 smectene seggende. Ich hebbe een offerhande en bede-
 naert beloest om v weluaert en hebbe hede mijn beloest-
 te gequeten en daerom ben ic v tegens en te gemdet ro-
 men begeerende v te sien en hebbe v vonden. Ich hebbe
 mist beddekē costelijcā bereyt met alder costelijcheyt en
 welrteckende dingē comet laet ons dronckē werdē van
 onsen boistē en laet ons gebruyckē die begheerte omhel-
 singen tot den daghe. **M**ijn man en is t'huys niet/hy is
 wist en verre wech gegaen/en heeft eenē sack met gelde
 wech gedragē om comanschap te doē en sal niet we-
 derkeerē voor dattet volle mane sy. En also heeft si hem
 int stric brocht en gebondē en met soetē woordē haer na
 ghetrocken. En hy volcht haer terstont ghelijck een osse
 diemē ter doot waert lept/en gelijck een vet lammeken
 huppelende en springende en niet wetende die arme sot
 dat si hē in banden lept/tot dat sijn herte mettē strale der
 vleeschelijcher minnē doorstraelt sy/en gelijck eē vogel
 int strich vlslecht ende en weet niet datimē wt is om sijn
 leuen te roouen en daerom mijn soute hoort na my ende
 wacht v van sulcāen wijuen/want vele stercke en wisse
 sijnder afbedrogen gewect en ten valle brocht. Dit sijn
 die woorden van Salomon/die de meyringhe vanden
 leeraer ons van weelden treckende verclaren.

¶ Die leeraer.

Als ossen ende schapen gaen sy ter doot
 soo wie dat rusten inder weelden schoot

¶ 2

¶ Dat

Dat vloeff. Capittel.
 Die haer secrete ende heymelicken raet
 Haer wijnen ontdecken sijn sot oft quaet.

O Vermits dat gheē sekerder secrete is dā dat nie-
 mant en weet daerō sejt Seneca. Quod tacitum
 esse vis, nemini dixeris. Dat ghi wilt verborge si

en geswēgē blijue en suldy niemāt seggē en daerom seyt
 hy elders. Qui silere me vis primum ipse fiteas, toont dat
 ghi wilt dat ic swijge sult ghi eerst swijgē. Men vincer
 vele die hē bedrogen geuonde hebbe om dat sy hare raet
 en verborigen saken hare wijue en boele te kenne gauen
 Ghelijc Sampson die ondertroude hebbede dat Dalila
 die dia sommige Dalida heete sijn voel niet hēle en coste
 en liet nochtrās niet hi en sepdē haer sijn secreet en herme
 lieckē raet daer hi hē met bedrogen vant/wāt din dat sy
 hem leuere wilde inde handē vā sinen vianden vracche
 sy hem waer dat sijn cracht en macht ghelegen was/die
 welcke na dat hijse diewijl anders segghende dant was
 om haer te proenen onghetrouwe vonden hadde en liet
 nochtrās niet hy en sepdē haer dat sijn stercke lach in sijn
 hant dannē hē noyt geschorē en hadde/die welcke dede
 hē slapē in hare schoot en als sy hem sijn hant af gescho
 ren hadde senerdē sinen vianden/dien vingen en bespot
 ten als eene lot en staken hē sijn ooggen wt en dede hē also
 een blind paert die molen wenden. Der ghelijcken Am
 phiarus waer af Statius schrijftmits dat hi sine wijue
 sijn secreet te kenne gaf/diet sinen viandē ontdeckte vant
 hem bedrogen/als meer ander daer staet in dat boec dat
 mē Catho heet. Secretū mentis nunquā tu pande marito.
 ¶ Secretū vā uwer hertē en wilt nemmermeer uwē wij
 ue te kennen gheuen/d'welc te verstaē is aengaende sa
 ken daer vernāts lijf oft eere aen hangt want vā gemey
 ne sake die den huwse aenclēuē oft aengaen waer toe die
 vrouwē diewijl bat radē en helpē dan die mans/sal goet
 en raet ghemeyn sijn.

¶ Die Leeraer.

So wat ghy wilt verholen blijuen
 En suldy ontdecken gheenen wijuen
 Want vrouwen secreten sijn al ghespleten
 Ende helen alleen dat sy niet en weten.

¶ Dat

Dat 19. Capittel.
Die oude vrouwen om goets wil trouwen
Met veel rouwen veel gelts aenschouwen.

In dat 19. capit. v. andē Prouer. seyt Salomō aldus
Domus & diuitia dantur a parentibus: a domino aut:
proprie vxor prudens, hysen est rijchdom mogē ons

vā onsen onderē als vā vader en moeder gegene sijn die ons pīnne rijkelijte te houwen mer een wijs wijf wert al leeu vā Gode gegene. En daer d' sijn sy onwilt die om goets wille alleen houwe ghelien een ioncman die eene oude vrouwe trouwet / oft een ionghe vrouwe eenē ouden man alleen om sijn goets wille wāt sulche dē per- soō niet en trouwē maer sijn goet / d' wese beclaecht eene seggende also **Mulus Sellius** verhaelt. Me miserum qui creobulā dure ob talenta dece. Nana mulierculam cuius su perbia adeo intolerabilis est, Dat is twee in die ghetrouwe hebbe **Treobele** een clefthouder verrompelt wijfken om 10. talentē gēts wille / die so overmoedich en lo hopeerdich is dattet onsterbaelich sijn. In aere veranque quāndoghide dorata est cubet, sy sat op bedde haer ooren slapen / dat is also wel mette rugge te wip waert als met ten aenschijne om datse rijk is / vande welcke seyt **Jane nalis** dat. Intolerabilius nihil est quam femina dives, geē dlich onlijdelijcher noch swaerder om te verdraghen is dan een wijf die haren man veel goets roebrecht heeft. Ende daerom die arm sijn en in paple wil leuen lullen haer ghelijcke loeckē en sullen gheen gulden trouwen noch wijghen soeken onder des ezels weert / want haer ghiericheit al bescheten wt comen soude. En voor veel goets veel overmoets ende stridens vīde hoe wel dat ghee dinc meer te schouwe en is om in vrede en liefden te leue dan een wijf ghegeen tot kīnen. En daerom sal elck wijse eer een goede vrouwe trouwen dan een rijkhe / hoe wel men veel rijkhe vrouwen vint die beter sijn en vrendelijcher dan die arm / maer selden als sy eenen armen man ghenomen hebben.

Die leeraer seyt aldus.

Die wil niet vreden sijn salich ende rijkhe
Die sal hem voeghen met sijn ghelijcke.

Dat

— 97 —
— 105 —

Dat II. Capittel.
Die haect oft niet op yemant draecht
hem seluen meer dan anderen plaecht.

Diewisselept. Eccl. 14. Qui sibi inuidet nihil est
illo nequius & hec redditio est malicie illius, ne-
qua est oculus liuidi & auertēs facie sua & despi-

ciens animam suā. So wie hē seluen bentst is sulc datmē niet en vint arger/ en dit is de loon vā sijnder quaetheit/ te weten dat die hē seluē oft anderē benijden. Als quade schare hē seluē snijde/ die oogen des benijders is arch en schale niverincijr toz dienende/ afkeerende sijn aenschijn vā eens anders weluaert die hi niet sien en mach en hātende zijn siele om dat hijse niet af ghetrecken en can hy en bemerkē eēs anders vooispoet oft om dat hijse met eens anders weluaert cruyt en pijnit / want also Horatius in sijn Epistelē schrijft. Inuidus alteribus rebus marcessit opinus inuidia sculi nō inuenire tyranni Maius tormentum Een nijdich mensche vdwijnt en verdoiret vā eens anders veite dinge dat zijn vooispoede/ die tyrannen vā Sicilien en hebbē gheen swaerder torment noch pijn vonden dā nijdicheit/ wāt si haer seluen quelt. En daerom also S. Gregorius betwicht. Iustus inuidia nihil est gheen dinc en is rechtmeerdiger dā nijdicheit want si terstont quelt en pijnit daer si in is. En daerō wenschit hy dat die nijdige hadde sijn oogen in alle die weluaert vander werelt om noch meer ghequelt te sijn. En midts gaders datmē niemant en benijdet dā om zijn vooispoet seit. Martialis omnibus inuideas liuide, nemo tibi. dat is Ghy wreede en nijdighe mensche se wilde dat ghy alle die werelt benijdet en niemant v/ wāt ght dā aileen sont tegenspoet hebbē/wy sullen dā nije bouē alle dinc blien wāt gheen dinc meer tegen caritate/ dat is behooulijcke liefde en is vander welcker dicont die heplige schrijftuer/ dat inuidia diaboli mors introiuit in orbes terrarum, die doot is eerl romen in die werelbt dat is onder die menschen wten bentide des vrants vander hellen.

Als dat die blien van armen sien
Niemant mērien/ men cause ghesien
el woondy int vat diele toe behooren
Die nijdighe mensche salte al verstooren.

p

¶ Dat

¶ Dat li. Capittel.

Die soe wilt alreys na sijnen sin pijsen
 Ende en laet hem van niemant wyfers begrispen.

O dat eenighe sotte so verblint en verhart zijn
 dat si na niemants onderwysen en vragen seyt
 Salomō prover. 23. in auribus insipientiu ne lo-

quaris: quia despiciet doctrinā eloquij tui, dat is. In de ooven vande onwiffen en wilt niet spreke/wāt sy sullē verlinadē dieleertinge vā uwer schoonder sprake. En daerō seyt hy Ecclē. 22. Qui docet fatuū quasi qui cōgutinā restā Cum dormiente loquitur qui narrat stulto sapientiam. Die den sot leerē wille/is als die gene die potscheruereen linoopē en te gader lijnē wilt/wāt hy spreect als met tē slapende/die dē sot wijsheyt vertelt/wāt hy sijn pijn verliest/want alsoomē leest. Prover. 1. Imprudentes odibūt sapientiā, die onvoorssienige en onwysē sullē die wijsheit haten. En daer vā beclaecht haer die Godlike wijsheit segghende in dat selue capittel door den mont vā Salomon. Despexistis omne consiliū meum: & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo. Ghy liede hebbet versmaect alle misnē raet en hebbet vergheten en verswimt misnē berispinghen. En ick sal oock lachen in v lieder vergaen qualijsvaert/dat is ic sal v punierē als oft ick my verblisde vā uwer pijnē wy en sullē dan den sorten niet gelschē want alsoomē vint Prover. 18. Non recepit stultus verba prudentię nisi ea dixeris qui versantur in corde eius. Die sot en ontfaet noch en hooit gheen woorden sy en zūn na zūn genoechte. En daer by die sotten pijsē altijs op haer ghewoonte/en sy zūn gewoone op een moesele oft sack pijsē te pijsē te vergercs gae men een harpe oft luyte/want si haer spel niet veranderen en willen/al ist dicwyl onbehoelick/want also daer staet. Ecclē. 22. Musica in luctu importuna narratio. Doeten sanck in tijde van rouwe is een onghetijdi ghe verhalinghe oft vertellinghe.

¶ Die leeraer.

Ze wiffeman laet hem noch onderwiffen
 Ende voecht hem na tijden ende ghiffen
 Al can hy wel spelen op eenich spel
 Hy cant wel laten voeghet hem niet wel.

Dat liij. Capittel.
 Arme Sotten sijn die haer leuen
 Den Sotten Medicinen ouerghenen.

O die wille datter in die macht vande Medecijn en Chirurghijn niet en is al tijts te ghenesen/ daerom gedooḡe die rechtē alleen dē Medecijn

dat si lieben doode/ niet bi wille oft rade mer by gebreke
 vā wijshede. Niet te min. Inſti. de le. acqui. Imperitia. ff.
 de re iudi. imperi. licet medico euētus mortalitatis impu-
 ri non debeat eius tamen imperitia annumeratur culpe: ſi
 ſeruum male ſecuerit aut perperā ei medicamentū dederit.
 Dat is in die rechte ſtaet geſchreue aldus. Al iſt dat ſake
 darmē dē Medeciſijn en chirurgiſijn niet gewijſe en cā die
 doot vā dien die ſp onderhandē ghehadt hebben/ niet te
 min men tellet hem liede vooſt ſchult en ſijnt ſchuldich te
 beteren iſt dat ſp pemaſt. P onrechte en teghen die con-
 ſte liijde oft ſaghen/ oft contrarie Medeciſijnen en recep-
 ten gheue oft ordinerē. En daerom ſept Perſius aldus.
 Diluis helleborū certō conſpelicere puncto. Neſtius tamen:
 vetat hoc natura medendi. Iſt dat ghi Helleborum dat is
 cruyt darmen tegē quade humeurē/ en vochticheiden die
 de lieden dul en rafende makē met anderen cruyde mir-
 ghelen wilt en niet cont regeren de tonghe oft dat miſ-
 delſte vā der wagen/ dat is ghy en comes niet wegghen
 noch en weet niet hoe vele dat ghy vā elc behoot te ne-
 men ghy doet als een onwiſſe/ want die natuere vander
 Medeciſijnē verbiedet dats hē niemant onderwinden en
 ſoude dā diet wel geleert hebbe/ want het ſeer ſorchlijck
 is/ en meer liede ſteruē vander hant vandē medeciſijnē dā
 by gebreke vā Medeciſijn te vinden/ want al is die conſte
 in haer ſeluen goet en waerachtich nochtans niet vele en
 verſtaenſe. En daer om bidt men ghemeynlijck aldus.
 A medico indocto a cibo bis cocto: & a mala muliere li-
 bera nos domine. Dat is.

Die leeraer ſpreekt.

Nuden medeciſijnen onghelert en onwiſſe
 Van tweemaal ghecorte ſpiſſe
 En vā eendē quaden wederſpannigē wiſſue
 behoet ons Heere in ſiele ende lijue.

Dat

Dat liij. Capittel.
 Dooghen staet/ghewelt ende cere
 Verblinden heeren ende Dozsten seere.

DEse figure is voor gestelt gheweelt teghē die sotten
 die hē op haet geluc en goede fortunne oft boozspoet
 verlatē nu stelt mense weder tegē die gheue die hem
 verlatē op heerschappijē en ghewelt hoe wel nochtans niet

alle die hooge gheleete; zijn en groote macht hebben/daer om wijs goet/ oft salich sijn want also Salomo spreect. Ecclē. 11. Multi tiranni sederunt in throno & insuspiciabilis portauit diadema. Multę potentes oppressi sunt valide, & gloriosi traditi sunt in manus alterorum. veel tyrannen oft tyrantē dat zijn onrechtuerdige Coninghen hebben geseten indē throno en op den Coninclicke stoel en die ment niet opgetegen en soude hebbē/ heeft dicwijl croone ghebregeen. Deel mogende en machtighe zijn wone- lisch en by gewalde vertorden / en die gloriose en hooch ste in eeren; zijn geleuert geweest in ander lieden handē. Of hy seggen wilde niemant en verlate hē op sijn heers- chappie en macht/ wantse die quade dicwijl besitten/ en diese beseten hebbē quade en goede zijn dicwijl af gheset geweest. Ghelijck was Ferris Coninc vā Sprien/ Ber- sen/ Medē/ en Babilonē so rijck dat hi sijns goets geen eynde vintē en conste / nochtāns voepde hy een heyr van volcke dat die riuēre wt dianck/ en darmē met x. duysst smaels niet tellē maer meten moeste/ en nochtāns moe- ste hy in een bootken oft schuytken dat is een deryn sche- pelken alleen vlien. Ghelijck Cresus coninc vā Ipdien d' alder rijckste vā scharre die welcke vā Cyrus gemaengen en in eenen hoop houts om te verbrandē ghestelt/ hadde verbrant geweest/ hadde hy niet gheroepen. Solon Solon/ waer af als Cyrus hē vraechde waerom hy hē riep/ seude dat Solon een vanden wissē van Athenen hem gheleert hadde / als hy hem om sijns goets wille verhiel en salich rekende/ dat niemant salich te rekenen en was voor sijn doot/ dat ick seude hy nu bewinde/ d'welck Cy- rus hooiende en denckende dat hem der ghelijcken ghe- schien mochte/ hielt hem op in eeren.

¶ Die leeraer.

E Ich wisse siet toe al is hy groot Heere
Dat d'wel van fortynnen hem niet en keere.

¶ Dat

Dat lijn. Capittel.
 Die niet en weret inact hem verlaet
 Alleen op Gode als Crabben voort gaet.

O Vermids dat S. Pauwels betuycht dat Godt wel
 weet wie die syne zijn/en dat vā dien gheē verlept en
 werdē. En dat God eenige verzoē heeft behoudē te
 zijn en enige vooz weet die verzoē sullen zijn/so vintmen

quade sotte die hē seluē en ander dese met haerder valscher leeringē bedriegē leer schadelijc zīn/seggende wat helpt veel gebodē oft gewocht/Godt weet wie behouden en wie verlore sullen sijn/en wi en connens niet voor by/wantmen Gods voorwetentheyt niet bedriegē en en can/die welcke wille wyser zīn dat God die ons gebiet dat wy hē biddē sullen om zīn gratie en om zīn rijcke en sijn gebodē hondē doede werckē vā caritatē en ontferm hertichedē. En S. Augustijn seyt dat die niet gepredelt meer dat is voor geechent ter salicheyt en is van Godt sal hē biddē dat hi gepredelt meer werde. Hoe wel slech te doen/en sullen daer in niet dubben wāt si daer gheenen gront in vindē en mogen. Maer sullen geloouē dat Godt ons gegeuen heeft eenē vpen wille om goet oft quaet te doen/en dat Gods voorwetentheyt vā onser quaetheyt geen oorsake en is/wāt hy niemant en bedwingt quaet te doen/en daerō veroordeelt hy rechtueerdichlijc die by hare wille quaet doē en hē niet en bidden om zīn gratie en genade/wi en sullen dā die hant aent werck sckē want also S. Augustijn seyt/die v gemaect heeft sonder v/en sal v niet salich makē sonder v dat is sonder v toedoē en hulpe/die hē dā alle op Gods voorwientheyt verlaet sit op een crabbe wāt hem alle dinc achterwaert gaet/en leuet hē aē een riet/en gaep hopende dat hē een gebeden duyue inden beck vlieghe sal. Maer hy sal langhe inde gracht liggen dier hē seluen niet wt en helpt/want alsoo Virgilius schrijft geoz. 3. Alicitur viū viuitque regendo. Dum medicas adhibere manus ad vulnēra pastor abnegat, & meliora deos sedet omnia poscens, der schapen smette ghedect wert meerder en leuender als die herder sidt en niet raet toe en doet/dā hy Godt bidt dat hijse gheuele.

¶ Die leeraer seyt aldus.

Helpt dan v seluen soo helpt v Godt
want doet ghy anders ghy list leer dot.

¶

¶ Dat

Dat lv. Capittel.

Eens anders huys blifliche ick ende laet d'mijne
 Men vint ooch vele sulcke mederijne
 Die anderen helpen ende selue cranch blifuen
 Die salt vertellen wat Dorten bedifuen?

Als die rechte getungen. Agri tuis stientibus alieni
 irrigandi non sunt. Als uwen acker van droochten

beberft en suldy gheens anders begietē/want. Ordinata
 charitas incipit a te ipsa, wel geordineerde en geregēde
 liefde en charitate begint aen haer seluē eerst. En alsoo
 men leest. Qui sapiens sibi ipsi prodesse nequit: nequiquā
 sapit, die meynt dat hy wijs sy/ en hem seluen niet voor
 derē noch hatē en can en is niet wijs / oft is te vergeets
 wijs. Ende daerom seyt die wisse Ecclesi. 30. Miserere
 animę tuę placens deo. Onfermt uwes selfs sielen wil
 dy Gode behaghen. En alsoo Juuenalis seyt. Ut den
 hemel quam dit ghebodt/ Nosce teipsum, dat is beken
 v seluen. En daerom verstoort hem Horatius viaghen
 de aldus. Cum tua peruideas oculis mala lippus in unclis
 Cur in amicorum vitijis tam cernis acutum quā aut aquila
 aut serpens epidaurius. Dat is/aenghemert dat ghy v
 sonden en schanden siet met ghesalfden en bestraken oog
 ghen. Al waren sy leep dat is als die qualijck siet/waer
 om siet ghy in eens anders misdaden en ghebrekliche
 den alsoo scherpelijck al haddy vrienden en Diaken oog
 gen/oft hy seggē wilde dattet niet en betaemt/want die
 vriende sien so scherpelijck dat sy staerlt teghen der sou
 nen sien sonder pincooghen/wy sullen dan ons ghesich
 te eerst wisedē/en onsen acker eerst beghieten/ende ons
 huys eerst blussijē / dat is ons conscientien eerst supue
 ren/en op onse salicheyt meest denckē/en daer toe meest
 arbeypden/en daer na eenē anderen onderwiffen en hel
 pen/want also Salomon seyt die voor hem seluē niet en
 dooch en dooch doch voor eenē anderē niet/en daerō all
 men yemant derwift dat hy om hem seluē meer arbeyp
 dan voor eenē anderen mach hy antwoorde gelijck Ce
 rentius schijft: Proximus sum ego met mihi. Ic ben my
 seluen d'alder naeste. Oft mijn sake gaet my naest.

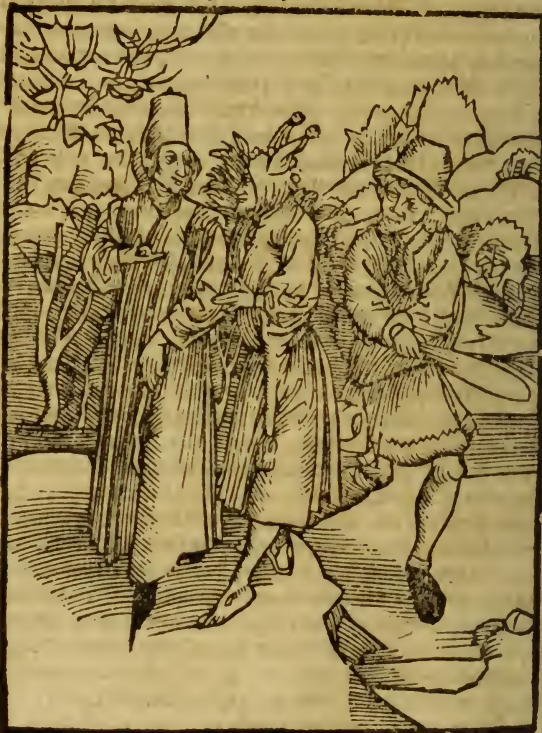
¶ Die leeraer.

Vele ongheluck sy op hem weluen.
 Die anderen helpen ende niet hem seluen.

¶ 2

¶ Dat

Dat lvi. Cappittel.
 Ondancbaer sotten hem seluen hoonen.
 Als sy die denchi niet quaden loonen.

Onder ander sondē en sehandē is ondārbāerhent
 meest gestraft en mispresen vandē wilsen die os
 denchdē leerē / wāt ingraticudo exsiccat fontem

bonitatis Ondancbaricheyt doet die fonteyn vā deuch-
den en goetheyt wt droogē/dat is. Als menich man pe-
māt ondācbar vint/so en doet hi noch hē noch āder niet
meer deucht/wāt die wil eē berocē en verdient dat seūē
ander te wers hebben oft te min hebben/wy sullen dan
dancbaer wesen. Cerst en bouē al onsen Heere vā wien
wy hebbē/wesen/seuē/siele lijf/hane en al dat ons goet
is. Daer na vader en moeder die ons voortbrocht hebbē
en opgeuoet/daer na onsen pūnce die ons beschut en be-
hoet/daer na die ons leerē en onderwisen/onnen geeste
lijc vāder diemē peterē heet/onnen paus/Siſtchop en
P. ochipape/elcken nae zūn waerde en verdiente/voort
meer onsen vūendē en weldoenders en volgē dē ackerē
die also Tullius schijft meer weder ghegeuē dan si ont-
faen hebbē. En sonderlinge ist dat yemant voor ons ghe-
arbeyt heeft sullē wy hē daer af betalen want alsoo ons
Heere seyt. Dignus est mercenarius mercede sua. Elck
arbejder is sijns loons weert. Ende daerom gebiet ons
heere leggende. Luc. 19. Nō morabitur opus mercenarij
tui apud te vsque mane, dat were dat is den loon vanden
wercke vā uwen arbejder en sal by v niet bliuē tot des
ander daechs moighentstont oft nuichten. Het is dan een
schādellike sonde ondācbar sijn/die vā Gode en vandē
mensche gehaet is. En daerom die Romeynen als eenē
knecht oft slaue vry man gemaect was en teghen sijnen
patroon dat is dien vry gemaect hadde ondancbaer viel
wildē datmen wederom slaue maecte en als yemāt on-
dancbaer was vā datmē hē mildelic gegeuē had mocht
ment hē by recht weder eplichē/sy sijn dan tot die quaet
voor goet weder gheuen.

¶ Die leeraer.

Ondancbaer lieden sijn arghev dan beesten
Want honden maken haren Heere leesten
En leeuwen doen haren voeders eere
Die quaet voor goet doen dolen seere.

¶ Dat

Dat lviij. Capittel.
 Ich roeke mijn spijsē soo icke wil eten
 Ende en wil van niemants concken twelen.

In dat 3. capittel vande Proverbien dat sijn merckelike woordē seyt Salomon aldus. Habe fiducia in domino ex corde tuo & ne innitaris prudentiē tuę. In

omnibus vijs tuis cogita illum: & ipse direget gressus tuos
 Ne sis sapiens apud te met ipsum. Time deum: & recede
 a malo. Dat is hebt v betrouwen inden Heere dat is in
 Gode/wt al uwer herten. En en helt noch en onderstelt
 v niet op v selfs wijsheyt. Denct in alle uwe wegghen so
 wat ghy aengaet op onsen Heere en hy sal uwen ganch
 bewege. En wilt niet wijs sijn by v seluen dat is en be-
 kene v niet wijsser dan ander die v berispe. Ontset ende
 weest Gode die alle dinc siet/en keert af vā quade. Maer
 veel sotte nemē raet aen hē seluen/en spiegelē hē by hem
 seluē/en coke alle dinc na hare mont niet achtende wien
 dattet quaet dinct / smaket hem liede wel en vinden sijn
 goet. En daerō doen sy alle dinc na haren sin/maer also
 Salomō seyt Prover. 14. Sapiens timet & declinat a ma-
 lo: stultus trahit & confidit. Die wisse man weest ende
 keert vā quade/en die sot spincter dore betrouwde op
 hē seluen. Hoe wel nochtā die hē seluē behagen dicwyl
 in haer sotheyt vergaen / ghelisch ons Quidius leert by
 Narcissus die hē seluē so schoone vant/dat hē dorchte dat
 niemāt sijns waerdich en was. En daerom comende op
 een claer water hē seluen aentende ghelisch in eenē spie-
 ghel en niet denckende dat hij selue was/wert soo ont-
 seken vā onreynigher liefde en minnen tot hem/dat is
 tot sijn ghedaente dat hy daer bederf en beswalt en ver-
 delude/als bloemen die na hem ghenamt sijn.

¶ Die leeraer spreekt.

Die alle dinc coocht nae sijnen sin
 Ghecrischt daer van leer cleyn ghewin
 Want dicwyl dingen den sotten behagen
 Die d'oude wisse te mispussen plaghen
 Die wisse neemt raet in alle sijn saken

Ende en wilt niet spreken oft yet maken
 Dat Gode misgaecht oft den wissen
 Doet oock alsoo soo salmen v pussen.

¶ Dat

Dat lullij. Capittel.
 Veel Sotten ende noch meer Sottinnen
 Met dansen luttel eeren gheu innen.

Om dies wille datmē d'ewyl in dansen en sprin-
 gē veel sondē en ongeoorloofde dingen doet seyt
 S. Augustijn die na die Apostelen een vanden

maeken sichte vander kercken so/datter dierwijse beter dat is minder quaet waer op den Sonnedach diemen Sondagch heet/dat landt metter ploech te oeffenen en te epren dan te dansen/want dansen is onderhouden vanden Heydenē/en geuonden vande kinderē vā Israel die in afgoderijen dansen om een gulde Calf dat sy voor ha ren God aenbaden. Gheslisch veel dansers meer denken om dansen en om haer vleeschelijcke begeerte te met dansen te volbringen dan om harē God. Ten is vā gheenen noode datmē thale hoe vele fondē dierwijl in eenē dans geschien wāt elc wel weet dat menich oncupsch pepsen/aentastē/en spreken daer geschiet/menige nidschept en gramschap volbrocht is/menich ouermoet en hoonaerdise/menige gierichept/vā hem liedē die met smeekē en wel dansen meynē veel goets te gerrijgē by eenige dochter oft vrouwe diese anderstins niet en beminnen. Menighe gulstichept begonst is / om daer na te dansen gheslisch in houeringē en bankettē. Menighe traerheyt geschiet na dansen/als die t'landerdaerchs totter noenē slapen en den dienst Gods oft vā haren meesters verlettē. Menich man bedonnē wert die hē bouen sijne staet cleet om behaechlijc te dansen/menige dochter en dienstvrouwe ontsteelt dat sy den speelman en die t'landerdaerchs haer werc doen gheud/en int corte alle sonden gheschien dierwijl in dansen/mits welckē men hē daer af wachten sal ten si ter eerē Gods. Gheslisch om den sacramente van houwelijcke eere te doē/oft om kennisse te gerrijgen ten goedē/waeromme dat is ten houwelijckē staet te betrecken/en daerom priesters/monichē en clercken dier niet toe comē en mogen sullender hē af wachten/maer al die werelt moepes hem nu dat misprijselijck is.

¶ Die leeraer seyt aldus.

Die wiste wat quaers veel dansen maken
Die soule seer schonwen ende verlaeken.

¶

¶ Dat

Dat lix. Capittel.
 Menich dot veel d'uer ontfact
 Die sonder noot by nachte gaet.

Hoe soezelijck het sy by nachte gaen sonderlinge in ste-
 den daer veel vremde en onbekende zijn en daerom veel
 quaetdoenders hē houden mogen gelijk te Kosmen
 ende ander groote steden/leert ons Juuenalis in zyn derde

latine seggende oock aldus. Possisignauus haberi & subitū casus improuidus ad cenā sī inrestatus eas : adeo tot fata quot illa nocte patent vigiles te pretereunte fenestra. Ergo optes votum quē feras miserabile tecū vt sint contenta patulas effundere pelues. Ebrius & petulans qui nullum forte cecidit dat penas. &c. dat is. Ghy mocht wel gerekent sijn nieuwers toe dooghende en ouvoorsienich van dat genaken mach/waert dat ghy te Roomē oft in gelijcken steden by auont pewers eten ghincet er ghy v testament gemaect hadt/want also veel maniere vā dooden en steruen geschien moghen/als daer venster open staen daer men noch waert als ghi daer voorby lijdt/en daerom behoort ghy te wenschen en deerlijcke belofte te doen in v herte dat sy te vreden willen sijn/die wijde bekenen en potten alleen te stont en wt te ghiet en en die niet te werpen metter onrepuicheydt dier in is op v hooft also sy dickwijl pleghen. Ende voort meer dronckaerts wulpselaers pijlickaerts die by nachte loopen en loeckē quaet te doen/moghen v misdoen/want ist dat sy niemant en misdoen/si en connen niet gheslapan/also Salomon ooc gherupcht/en al ist datmen den eenen slaet en den anderen van sijnen cleederen berooft/nochtans vintmen veel ionghe zotten sonder alle die oude/die by nachte voort haers doels oft liefs venster singhen en spelen/oft haer elachte doen/oft giften gheuen/en maken vandē nacht haren dach/en vandē daghe haren nacht/want sy al den dach dicwijl slapen. Vander welker sotheyt ist dat hein die ionghere niet afreken en willen/diese te regere hebben lillense afreken.

Die Teeraer.

Ghy Jongheren die by nachten loopt
Ende met veel pijnen veel ongheluck coopt
Yondraf in rijes soo wert ghy broet
Sp nachte gaen en was noyt goet.

Dat 1r. Capittel.
 Onschamelijck bloeden ende lecherlijck leuen
 Doen sotten die om gheen eere en gheuen.

A floornē in die geesteliche rechte geschreue vint
 Vt ius e. uientis panis tollitur h. de cibo securus
 i sticia negligat : quam esurienti panis frangatur

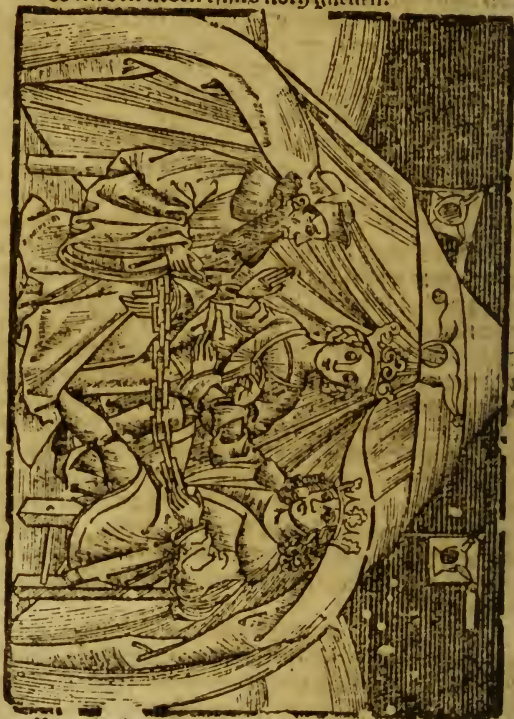
vt in iusticie seductus acquiescat **G**orboonliskere ontneet
men dat broot den hongherigen / ist dat hy hē verlatende
op die spijsē diemen hem gheeft die rechtmeerdicheit ver
geet en verslymit / danmen den hungerende broot deyt /
om dat hy daer niet verlent sijnde der onrechtwaerdicheit
heyt aenhanghe / en daer in gherust sy. Al is dan aelmoes
sen gheuen een werck van charitaten / daer die gheuere
niet verliesen en can / gheeft hijt om Godts wille ende
wyselijck / nochtans behoortmen wel toe te siene / wien
en waerom me men gheeft / want die gheue hoeren / oft
boeue / oft coppelerken / oft yemant die daer niet sijn son
den acht: volcht / ende onderhoudt / die gheuent niet om
Gods wille / maer eer om des vyants wille / ten sy inden
waterste noot daerment niemant ontseggen en mach om
Gods wille als men die macht heeft. Item die gheue om
gheprezen te sijn vander wereldt / die en sullen gheenen
loon van onsen Heere hebben / ende die gheue om eenige
sonden te doene by hem lieden oft by ander verdienē
der die helle mede. En dit is aengaende den ghyner. En
de aengaende den biddere / soo wanneer hy eerlijck ende
tamelijck al ist met grooter pijnen en arbeyt sijn broode
vint te winnen / ende nochtans bidt die stelet Gode door
wien hy bidt / en den armen liede die hijt wt den monde
neemt en den goeden lieden diet hē gheuen / wacht hem
dan die op aelmoessen leuen dat sijse niet mildelijck noch
tamelijck en verdoen / want sy daer sekerpe rekeningē af
sullen gheuen.

Die Leeraer.

D En sotte brootbidders duncket al gewonnen
Dat sy onschamelijck gheertighen sonnen
Sy liegē / sy bedriegen sy maken den armen
Om dat den goede haers soudē ontfermen
Sy singen sy springen sy make goede chiere
Maer ghebeden spijsē staet menighen diere.

¶ Dat

Dat lri. Capittel.
 Hier sieby Sothept in eeren verheuen
 Wien vele lieden thins noch gheuen.

O Vermits dat alsoot voze verhaelt is. Scultorum infi-
 nitus est numerus. Der sottē ghetal is sonder eynde/
 machinen wel seggē dat der sottē rijke groot sp en al
 tijt meerbert/maer het en betert niet / want hoe meer der so
 argher elck salder hem dan af wachten.

Die Leeraer.

Er sotten gheslachte is seer vermaert.
Want t'allen canten vintmenste vergaert
Die sinit vā sortegem sleet seer veel sonen
Die hem van soner ter sothept ghewonen
Die alrijts weder hem seluen kijuen

Ende niet en connen op een gheblifuen
Maer in die werelt willen sijn begheuen
Ende inden clooster na die werelt leuen
Sijn sy ghehouuet sy hebbens rouwe
Ende sijns sijn niet/sy soecken een vrouwe
Die coopliden willen vander Godthept spreken
Die clercken vercoopen oft steken en bieken
Maest al die werelt is nu verkeert
Tgheslachte van Sorteghem is nu vermeert
Ende hanneken van Sortegem heeft seer veel maghen
Waert dat sy al moesten capioenen draghen
Die sot sijn oft den sottaert maken
Men voat gheen dierder dinck dan laken
Midts welcken veel broeders haer wijde manwen
Souden by ghebieke van lakenen nauwen
Ende souden al witte mantels slegen
Die vander sothept sijn om begrepen
Soo en waer gheen aanbacht beter dan tweten
Maer menigherley sotten vintmen ghescheuen
Die een is hoouaerdich/dander nijdich
Die derde verstoort/die vierde outjdidich
Den welcken ghierichept hout onder die voet
Die vijfte met elcken onreynichept doet
Die sesste is gulsich/die seuenste traghe
Tot alder dencht/maer namijn waghe
Sijn d'alder softe diet niet en weten
Om dat sy hooghe sijn gheseten.

Dat

Dat les. Capittel.
 Die op die Planeten haer gheloonte stellen
 Moghen wel coopen een cleet met betten.

Gratia der vaders decreten leeren. Futura pre-
 scire solius dei est: qui in sui contemplatione etiam
 angelis illa prescire facit. Non licet igitur christianis

tenere traditiones gentilium, & obseruare & colere elementum, aut lunę, aut stellarum cursus aut inanem signorum fallaciam pro domo facienda: vel propter segetes vel arbores plantandas, vel coniugia socianda. Dat 19: Voor weten toecomende dinghen behoort alleen Godt toe die se aenschouwen vā sijnder Godlijcheyt oock den Engelen voor weten doet. Ten sal dan niet gheoorlooft sijn den kerstenen menschē onderhouden die leeringen vanden Heydenen ghegheue/ noch te onderwachten en te oeffenen die klementē/ghelisch die wt der aerden wt den water/wt der lucht oft wten viere sortelijckē haer teerkenen nemen/ noch hē en sal niet geoorloeft sijn t' onderhouden en te wachten den loop vander manen en ander Planeten oft sterren/ oft der teekene vande hemel bedriechlijcheyt om ter goeder vien / alsoo sy meynen te planten/ te saepen/ oft een wijs te trouwen. Het sijn dan groote sorten die hē seluen stelle so seer int bedwanc vande Astrologien en Astronomiē en sterre kischers/ dat si niet en sortden dorre een nieu deet doe makē oft aendoen/ oft pewerincp gaen/ oft yet bestaen te doen/ voor dat si hare boecken daer af vonnisse en onderwijs geuraecht haddē. En sonder twiifel alle die gheloonē dat d' instorten en cracht vande hemel des menschen wille bedwingen can/ en dat hy tot eenigē eynde ghebooren is / en dat niet ontullen en can midors den geweldē vanden Planete sijn ongelouighe/ want niemant bedwonghen wert totquade/ al isser d' een meer toe genegen dan dander. En daers aenganden den lichaem/ als vā late mederijnen nemē / boomen vellen en lichte planten/ vleesch slaen oft soutē / en ander dinghen dier gelscken machinē sonder socheyt oft sonder na bequamen tijt vander manen werken.

¶ Die leeraer spreckt.

So wie wel leeft ende voor hem siet.
Sdien letten oft de vien die planeten niet.

¶

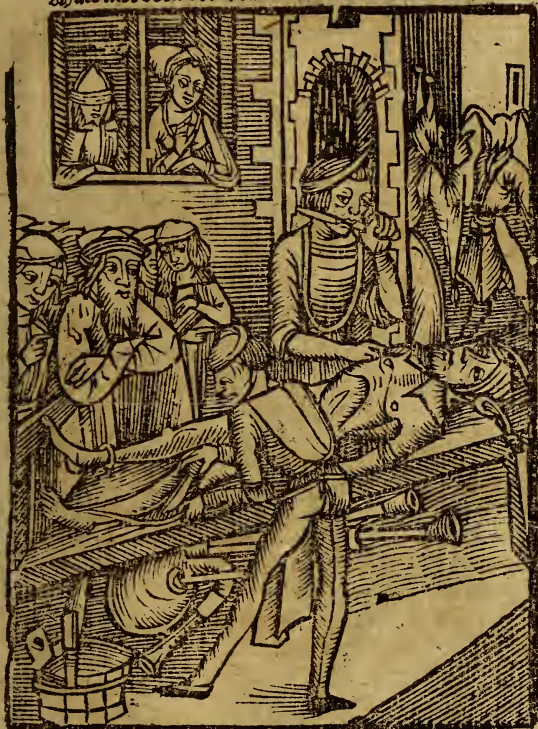
¶ Dat

¶ **D**aer trij Capittel.
 Teel lotten willen die werelt meten
 Die haren Godt ende hem vergheten.

Gheltich sy loe sijn die hem mit byspucken in ondersoecken van
 den loop der hemelen/alsoo sijn sy onwijs die by water wellen
 weten die hoochde vanden hemelen die diepte vander he-
 nen/dat is die grootte vander werelt/en nochtans hem seluen ver-
 ghiten dus sals hem elck washen die wijs wilt weten.

¶ Dat is iij. Capiteel.
Men mach die sotten wel slaen oft vullen
Maer niet doen doen / dat se nice en willen.

De wise seyt. Plus proficit correctio apud prudentem quam cen-
tum plage apud stultum. Maer baten en profijts doen woor-
den straffende en onderwijfende inden boozfienighen man/
dan hondert wonden en slagen inde soet. Niemandt dan en sal hem in
zijn quactheyt en sotheyt versteenē maer gaens afert onwiffheyt.

Dat lxx. Capittel.
 Die willen spelen ende gheen spel liden
 Moghen op der sorten waghencn rijden.

MEn vindt veel onwijse lieden die hē seluen voor
 seer wijs houden/want also Salomon spreekt
 prouer. 36. Sapientior sibi stultus videtur septem

viris loquentibus sententias. Een sot rehent hē seluen en dunct hem wijsser sijnde dan seud wijsē die bonnisten oft woorden van machte en auctoriteiten gheuen. Ende die sulcke willen met elcken spotten gherken en spelen/en en willen niet datmē met hem speelt/want sy hē beter rekenen en achten dan ander/die veel wijsser en beter sijn dan sy/want het een groote wijsheyt is/en een openbaer teekē van sotheyt niet en willen spel verstaen/en nochtraus daer mede ommegeaen/ghelick die met sotten en kinderen willen spelen/ende sijn sy met eenē riete oft sweepen gheslegen / daer si haer hontē paert met slaen meynden/ sy sloozens hem en die sommighe trecken haer messen/en dander spieken rijspe en swaer woordene / ende diepghen die kinderen ghelicks oft sy met ouden lieden spraken. Ende daerom seyd Salomon aldus. Sagitta in fixa femori canis: sic verbum in corde stulti, dat woort van den sotten is in haer lieden herte/ghelijck die pijl ende schicht die gheschoten is in die dyen oft billen van eenen honde/want gelijck die hout doeschoten / niet so seer en gheert dan den pijl wt te trecken/also en gheeren die sotten niet soo seere als oorfsake te vinden/om haren sotten thoome op yemant te schieten / ende daer om en cannense niet soo lichtelijc aengheroeren men en heeft haer lieder gheschut dat sijn haer lieder quader woorden oft slagghen op den hals/waer om ick wel segghen mach aldus.

¶ Die leeraer.

S is wel sot die met sotten speelt
 Want hem dat spel seer haest verneelt
 Soo wie dan den sot al pelende slaet
 Al lachende menighen slach ontfaet
 Ende wert hy thoomich is hy wel ghepaert
 Om datter twee sotten sijn vergaert
 Want die wilt wijs sijn/ ende den sot maken
 Dint hem bedrogghen in alle saken.

¶ Dat

Dat lvi. Capittel.

Die moghende sot en mach niemant gheluchten
 Maer wie misdoet die mach wel bluchten.

MEn vint veel sotten die hē verlatē op haer machte oft
 gheslachte oft sterce/en niemant ontsien en veel lie-
 den slaen en verwerckē die nochtans in grooten soz-
 gen zijn/want die vele liedē misdoē/hebbē veel vontsien/en

veel liedē plucken en maken een roede tot hare aerse/ge-
lijck men by exempelē mach bewijfen. Eerst by Peril-
lus die een conſtich man was vā Athenen/en verſtaende
dat in Cutilien was een tyrant die ſonder genade die lie-
den verdede/meynende wel ghelooft te ſijne/ghinck tot
hem en maecte hē eenen ſtier oft eenē verre van metalē/
ſegghende dat die daer in gheloden oft verbrant worde/
ſoude loeyen en ghelupt makē als een ſtier oft verre/ei-
nde niet als eē menſche/midts welckē die tyrant altemael
gheen genade noch medelijden en ſoude hebben/vā dier
inne liden moeſten/d'welck verſtaende die tyrant/ſepde
dat hijt proeuen wilde / en verſoeken met hē ſeluen die
dat afgrijſelijck torment ghemaect hadde/en deden daer
inne verbranden/aldus alſo Daud ſeyt. Incidit in fou-
am quam fecit : hy viel in die gracht die hy gemaect had-
de. Ten anderen machmen t selue proeuen by Aman die
ten tijde dat Aſuerus leefde/hadde doen makē een gal-
ge om Mardocheum aen te hangen/daer hy door die be-
gheerte en bede vā Heſter die coninghinne ſelue aen ge-
hangen was/der ghelijcke leeftmen vā veel ander/en de
heden geſchiet nemmermeer anders/ſo wie wt is en be-
ſtaet yemandt te bedrieghen oft ſchade te doen/hy vindt
hem bedrogghen ende in ſchaden in deſe werelot ofte in
d'ander/wy ſullen dan ons wachtē al hebben wy eenige
macht veel liedē te miſ doen/want vā alder miſ daet ghe-
ſchiet ten eynde wreake / en gheen ghewelt mach langhe
dueren. Ic meyne dat gheen ſtadt ſo cleyn en ſi daer men
gheen exempel en vint om hem te ſpieghelene.

Die Leeraer.

Ick wiſſe wachte hem van ouerdaet
Ick heet hy in machte den hoochſten graet
Want die veel lieden t'onrechte plaecht
Hem ſeluen meest in plaghen iaecht.

Dat

Dat lxxij. Capittel.
Die traghe menschen sijn sorte dier: a
Want sy min dooghen dan bren oft mieren.

O die traechte bā veel hede te berispē leyt **Salm. 110.**
Prover. 6. Vade ad formicā o piger, considera vias eius
& discē sapientiam. Quā cum non habeat ducem nec
preceptorem nec princepe, parat in estate cibum sibi & congre

gat in melle, quod comedat. Dat is. O ghy traghe onnut
mensche gaet tot der mierē en aenmerct haer wegen/ en
leert vā haer wijsheyt. Die welcke al heeftse gheenē leyt
man/ noch meester/ noch prince/ nochtā bereypte en ver-
gadert haer inden oogst/ en inden somer dat sy te winter
sal eten. En om dat die gierighe seggē dat si doen gelijck
die mierē/ en willen daerom wijs gerekent sijn/ alsomen
se nae die werelt rekenet / daerom Horatius op die seyt/
dat die mieren euen naerstellijck vergaderende ons ghe-
uen exempel van grooten arbeide / antwooidt aldus.
Que simul inuersum contristat aquarius annum. Non vs-
que prorepit, & illis vitur ante questis patiens? cum te
neque feruidus estus dimoueat lucro: neque hyems, ignis,
mare, ferrum: Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter.
Dat is: het is wel waer dat de mieren vergadert en spaert/
mer si doetter betamelijc/ bi matē en t' eenē goedē eynde/
wāt also sāt als die winter coemt blijft si in haer hoelkē/
ende en cruppter niet wt noch en vergadert niet meer/
maer gebuyt en leeft gesparichlijck en tamelijc vā dat-
se vergadert heeft. Maer ghy gierighe mensche en hout
niet op noch in die berrende hitte noch in die strange cou-
de/ en noch watere/ noch vier/ noch wapē en cā v weder-
staen/ noch weberhoude/ op en dien dat niemant rijcker
en si dan ghy. En gelijck die mierē vergadere als een ge-
meyn volc/ also vergadere die biē als onder eenē coninc/
die oor den tragen vermanen te arbeide/ en sijn broot te
winneit/ wāt also Salomon seyt. Omnis piger in egastate
est. Alle die trage menschen sijn in ghebreke/ want sijn
si in gheenē ghebreke vā tijttelijckē goede/ ouermits dat
ment hē te voerē gewonnen heeft/ si sijn nochtans in ghe-
breke van deuyden/ dus salmen traetheyt outsien.

¶ Die Vernaer spreect.

Traetheyt ende ledicheyt moeder van sonden
Hebben veel sotten niet armoede ghebouden

¶

¶ Dat

¶ Dat troiff. Capittel.

Die gheerne voo: recht gaen ende alstis dinghen
 Willen t'recht verblindende/haer opstel volbringhen.

¶ Om dat veel lieden gheneghen sijn om te dinghen
 ende ter wech te gaen/en dat weder h'recht oft on:

recht hebben/alleen om haren thoren te wreken/oft haer ouermoet te betooghen/en haer quaet opstel te volbrengen verlatende hem op haer macht/op haer vriedom/oft vriede of schalcheyt/oft constelije sprekē/oft op ander saaken waer met sy meuen iusticie en rechmeerdicheydt te verblindē/d'welc doende/sy haerlieder sielen verdoemē/want wat si met boosheydt/subtilyheydt/lijsten/vonden/practiscken/oft bedroghe t'onrechte gheerijcht/al werdet hē bijden rechters oft schepenen bedrogen oft verlevt sijnde/oft niet wel verstaende toe ghewelen/dat sielē si voor Gode/en sijnt schuldich weder te gheuen/met al den achterstelle/strjade/en verlette / dat haer wederpartije ghehadt heeft/vander eerster stont dat sy wisten en verston den dat si onrecht haddē. Daer sēpt Salomon prouer. 3. Non contendas aduersus hominē frustra:cum ipse tibi nihil mali fecerit. En wilt niet te vergeefs en sonder oorsake met pemant dinghen oft te rechte gaen / als hy v niet misdaen en heeft. En om datmen hē dicwil outgaet alsmen te wette staet/het sy wt thoorne oft wt ghyerischeyt oft wt nyde en spijte/datmen sijn gedinghe verlesen soude teghen pemant armer oft onwijser en min gheacht/daerom verspreect S. Pauwels seer die van Corinthen om dat sy gheerne voor hevdend dingden/en ons Heere seude sijnen tongheren / soo wie v den oppersten mantel neemt/leuer dan ghyer sout moeten om dinghen gheeft hē urven onder rock dock daer toe. Niet dat hy raet dat wy pemanden soudē voetsel ghenen om quaet te doen/maer om dat wy ons wachtē soudē vā dinghen en stryden/so wanne er wijer inceder dencht met beletten/oft onrechtmaerdicheyt doē moet/wy sullen ons dan wachten van veel dinghens connen wy.

¶ Die leeraer.

Ghenoechteende vreucht/tijt/goet/ende dencht
veel dinghens bliet/schouwet als ghy vreucht

¶ 2

¶ Dat

Dat liij. Capittel.

Die spreken onreynicheyt ende onbedwonghen
 hebben als die soghen dieck op haer tonghen.

Iesus die sone vā Sprach onder die bedē die hy tot onsen
 Heere doet bide dat hy verlost sy van eender onreyneder
 tongē/wanc also S. Paulus verhaelt. 1. Cor. 15. *Corrum
 punt mores bonos, colloquia mala. Quade ende onreynere*

spraken en ondercouden bedernen goede leden/het en is
 gheenen noode datmen schijue/hoe vele sonden baghe-
 lyer gheschieten tot onreynlichse spreken/hoe menich her-
 te ter onreynshede daer mede verwerct sy/hoe vele onreyn-
 nighe ghepeynsen oft ghedachten daer af comende sijn/
 want een peggelyck aen hem seuen wel beuroet / ende
 daerom seyt Juuenalis satyra vi. Quotiens lasciuum in-
 teruenit illud *ἄκασι λόγῳ*, quod enim non excitet inguen
 vox blanda: Do wanneer datmen onreynlichelick spre-
 kende seyd mijn leuen/mijn siele/mijn herteken / mijn
 liefke/wat let mach hem onberuert ter onreynshet ver-
 den/als die smeekende onreynige tonghe haer consen
 bedriefft / oft hy segghen wilde niet gheene. Het is noch-
 tans een groote onbekentheyt ende beesselijcheyt inden
 mensche/dat hy dat ledt dat hem Godt esijnder eeren en
 verchiersele bouen allen dieren ghegheuen heeft / dat is
 die tonghe die hy hem ghegeuen heeft/om hem hier tijt-
 telijck en inden hemel eenwelijck te louen ende te dan-
 ken / ende ons begriyp d'een den anderen te kennen te
 gheuen/soo ombetamelijck misbruickt tot alder onreyn-
 nicheyt ende onceren/ende nemet inden mont dat hy in
 die hant niet en soude willen nemen. Ende nochtans ist
 dicwil meerder sonde/en ghemeynlijck meerder soeghe
 onspuerlijck spreken dan onspuerlijc leuen/ want die
 onspuerlijck spreect verwerct vele lieden tot sonden / en
 die onspuerlijck leeft / doet hijt hemelijck alsooment
 meest doet/so misdoet hy alleen met sijnen geselschappe.
 Elck als hem dan wachten / en sonderlinghe vrouwen/
 willen sy eerbaer gherekent sijn.

Die Leeraer seyt aldus.

 Onspuere tonghe onspuieren sin//heeft
 Want elck vat wt geeft na dattet in//heeft
 Wildu dā reynlich sijn en ruych beuonden
 Hebt herte/tonghe/ende v ledt gebonden.

Dat

Dat lxx. Capittel.
Die stuplen thoomen ende roppelen draeyen
Dijn wien die beste prouenen toe waeyen.

Ondatme gheene hoogerē staet en vint dan den
prieesterlike staet daer sijn sy onwijs dier son-
der wijsheyt toe wille gheraken. Ghelyck die te

Naomē oft elders dē Paus oft dē Cardinalē oft bisschop
 pen dienē alleen om beneficiē oft prouenen te geeijghen
 al en sijn sy niet weerdich die r'ontfane/want sy niet an
 ders geleert en hebbē dan achter die muipen gaen en die
 behele en toomē/oft lockwijdē oft ter onauwsejpt helpē/
 en diezē doen oft elders toe dat niet gheoorloof en is/oft
 sijn si rijck die dat gheestelick goet met tijtelijcken goede
 coopē willen met simonen die welke seer sot sijn/want
 wistē si wat sorgē het si ten priesterlijckē state sonder eer
 baerheit en wijshheit comē/si en soudender hē niet so seere
 in haestē/want men leest vā S. Marc/die vanden heyligen
 Gheest verlicht was/so verre dat hy een vande vier
 enangelistē is/en so heylich dat hē een pegelick goet ker
 sten hoos tot sijne bisschop / dat hy nochtans sijne durm
 af sneet/om die sorgē vandē hoogē state r'ontgane en om
 datmē gheen priester makē en soude. Het ware dan veel
 lieden beter dat si haer kindere daer si priestere af maken
 willē/sondē ter schoolē om wijshheit en deucht te seerē dan
 te Naomē om die muipen te srijckē/en niet harē onghe
 orloofde dienste ten sulcke state te gerakē/die bouē kyp
 sereu en coninghen gaet/maer ouermidts datter nu veel
 toe comē anders dā si behoore/so misachtmense nu seere/
 so verre dat menighe oncurliche vrouwe heeft nu enen
 cappellā in haer huys tot harē dienste/diese ter kercken
 kanaept en ter tafeld dient. En daerom vintmē den clere
 ken gelschpenē aldus. Clerice qui nescis quid ius & quid sit
 honestum: Aptius est aratrum quam sacer ordo tibi. Clerckē
 die niet en weet wat recht si en eerbaerhejt weet dat die
 ploech v badt betacmt dan den priesterlijcken staet.

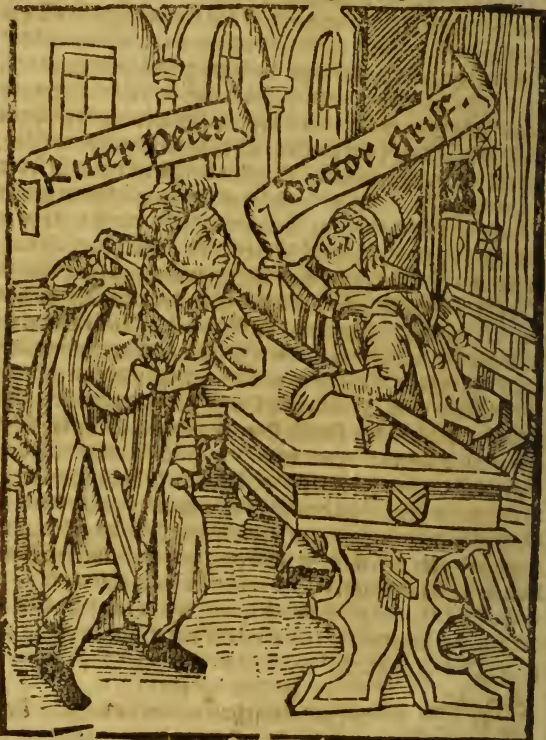
¶ Die leerer.

M dat priesterschap is den hoochsten staet
 Sal elck wel toesien hoe hijt aengaeet
 Die paerden toomt/en priester wilt wesen
 Waer aen die ploech veel meer ghepresen.

¶ Dat

Dat lryt. Capittel.
 Broemen van bloede/van concke/van machte
 Behoort der grooter lotten gheellachte.

Dat alder meeste tecken vā volmacetheyt en perfectie is/datmē alder eerē weert is/en gheen eer vander werelt en begeert. En daerom sijn si lot

die hē allē op haer gellachte en edelheyt verheffen / want
 also Iunialis sept. Stemmata quid faciunt, quid prodest
 Ponthice longo, Sanguine cenferi? quis fructus genens tabu
 la iactare capaci famolos equitū cum dictatore magistrōs. Si
 coram lepidis male viuitur effigies quod Tot bellatorum:
 dat is / wat helpen de onderē en vrien dē daer mē af comē
 is achter een gemaelt oft gesnedē / oft gelschildert ghelijck
 men die roede zesse maelt oft schildeit / war verhatē dat
 men vā edele bloede en edelder afroemken si / als mē voor
 sulcke beelden verkerende onduchdelic en oneerbaer
 lijck leeft / oft hy seggē wilde / niet met allē / want also hy
 voorgaende seyd. Totalicet veteris exornent vndique
 cere Atria, nobilitas sola est atque vnica virtus. Al waert
 dat v sale stonde vol beelden van walle gemaect / also die
 Romeyne plagen alle v edele en vermaerde vā har en ge
 slachte te stellē / nochtans en soude daerō niet rechse niet
 edel gerekent sijn / wāt alleer deucht is warachtige edel
 heyt. En insgelijck sijn si onwijs / die hē op haer goet / op
 haer schoonheyt / conste / corrupne / behaerlijcheit / oft an
 der giften en gauē verheffen / want alsoomē geschienē
 vint. Qui genus suum laudat, aliena laudat. Die sijn ghe
 slachte en sijn vrienden loeft / die loeft dat sijn niet en is /
 want haer deucht en is onte niet / ten sy dat wijsē na vol
 ghen vanden welken seyt een leeraer aldus.

Delheyt van bloede behoort uwen magen
 Corrupture mach alle haen ontdiagen
 Schoonheyt / gelonde / cracht / deucht / sardde
 Behooren vateren als ick vertronde
 Const ende wijsheyt hebben v ghegheuen

Natiere / die meester ende werckelijck leuen

Deuchdelijcke charitate verleent ons Heere

Bide hem daerom me soo wert v eere

Want hy alleene sijn haen croont

Ende voor sijn goet den sijnen looit.

Dat

... Dat is, Capittel word so vln is de
 ... Ich moet behyden en tant ghehelen
 ... Dieft al die werelt verfor op spelen.

Al so wonsen verheit & vroch. Sade popitus mandu-
 care & bibere & furerorū lūdre; het volc vā Isreel
 sate om te ete en se pyntel en se froude op om te spre-
 ken. Dier als daer in selue capittel verhaelt wort / so wo-

den corts daer na verlesge een ghebode en beuele Gods/
 wy en sulle dan na eten en drinke niet spelen sonderlinge
 verbode en ongeoorlooft spel/als sijn die alle in forspnen
 oft bedroeflyc gelegen sijn/gelyck doobvelē en der gelycke/
 maer sulle Godelouē en op heylige dage te seer vone oft
 predike/en een Gods dienste gaē/en op ander dages on-
 sen wercke en loeflycke hantieringen. En ist dat sijn wt
 reeratten / dat is om guse smuten te verscherpen en met
 onsen vriende te verblide eenich eerbaer spel spelen wil-
 len/als wy Gods dienst en ons werck gedaē hebbe/wy
 en sulle al spelende ghee sonde doete werē gheen/ghieric-
 richert noch onrechtueerdichert en niet niemanden spe-
 le om kennisse te make ter quader orsake/dat is om daer
 na ander spel dat noch min gheoorlooft is te spelen. Waer
 sullen doē dat ons Virgilius leert in een werckē dat hy
 vanden spele ghemaect heeft seggende aldus. Speme lu-
 crum:vexat mentes vesana libido. Ende daer na. Nullus
 vbiq̄ue potest felici ludere dextra Plecte. cruce animos vt
 Vere ludere possis. Dat is.

¶ Die leeraer.

Sijdy wel spelen verlamadet ghewin
 Want quade begheerte verkeert den sin
 Weest sonder bedroeflyc sijn swarende rijspe
 leert vanden wijsen cleyn van begrispe
 Stelt by den moet/alsoo wel alst goet
 Ende weest niet thoomich in weder spoet
 Speelschoutchē hebby die kisten vol
 Maer speeldy anders soo sijdy dol
 Want menich keert met voelen handen
 Die ghierichlyc speelt cricht schade oft schande
 Niemant en heeft altyt voorspoet
 Verkeft het gheest behout den moet
 Stel fel beniden ende thoomne belijden
 Soo moerdydy verbliden oock sonder beniden.

Dat lertij. Capittel.

Hy to wel sot al en diaecht hy gheen bellen
 Doo wie hem laet vanden Ezel quellen.

Het is een gemeyn segghen dat so wie hē laet be-
 dw'ngē vā die min wijs/kerck en machitich sijn
 dan hy is / dat hy hē laet vande ezel quellē oin dat

die Ezel traech en sonder ronste en schalcheyt is/eni meer
 genegen te lijde onrecht dan onrecht te doen. En inder ge-
 lijcken ist een gemeyn woort. Hunc fatuum fateor quem
 calceus viger & vxor. Die hem laet dwingen van sinen
 wijue/oft van sinen schoene/dien hondelich voor een sot/
 d'welck men sedeliche verstaen mach/nemende also S.
 Augustijn dicwil neemit/de redelicheyt vandē mensche
 voor den man/eni die stulticheyt voor t'wijf. En ghelijck
 dat hijs niet wel gheregeert en is/daer t'wijf d'ouer-
 hant heeft/alsoo en is die mensche niet wel gheregeert/
 als die sinnelicheyt redene ende verstant onder haer be-
 dwang hout/wy sullen dan onsen ezel/dat is ons vleesch
 en lichaem so in bedwanghe houden/dat hy te weeldich
 sijnde sinen meester/dat is die siele en verstandelicheyt
 niet onder die voet en werpe/dar is in sonden die beeste-
 lijck sijn/want gheen dinck Gode misgaecht meer dan
 die sonden. Ende gheen dinck voor Gode argher ghere-
 kent en is dan een sondige siele/so wie hem dan van sijn-
 der lichamelijcker begeerte laet verwinnen/die laet hem
 van sinen schoen bedwingē/want gelijck men die schoe-
 nen draecht/om daer niet door dat slijck te gaen met sw-
 uere voeten/also heeft ons God onse vijf sinnen gheghe-
 uen om daer niet die siele te dragē tot den hemissen van
 hem en sijn werken/want wy eerst niet den sinnen be-
 grīpen/eni daer na gemeynlijck meester verstantenissen.
 Maer vele lieden slachten eni ghelijcken den Dercken
 oft Swijnen/die vā den diecke haer bedde vā ghenoech-
 ten maken/gelijck die haer behagen nemen op vleesche-
 lijcke ghenoechte ende weelde.

¶ Die leeraer spieect.

Ze hem laet d'winghen van sinen wijue
 Dat is sijn siele van sinen lijue
 Oft van sijn schoens. dat sijn sijn sinnen
 Die mach den prijs van sotheyt gewinnen

¶ Dat

¶ Dat heylig Capittel.

Oen goeden ackerman eten nu tvee staten
 Het volck van wapenen ende aditoraten.

¶ In dat Godt ghebiec ende redene begheert dat
 alle ouerdaet ende onrechtuaerdicheyt ghestraft
 ende gepunierc sp/ende alle schult betaelt sp daer

om sijn recht ende wech gheuonden dinnre by reden / ende
 de bescheede ecken / sijn toe te wilsen ende te doen ghe
 uon / ende die quact doenders na haer verdienste te rech
 tene. Ende om dat eenighe quaet doenders te mach
 tich sijn / ende haer niet en laten te rechte betrecken / ende
 al sijn sy daer toe gheroepen / niet voor ooghen zomen
 en willen / daerom sijn Heeren / ende Princken dat so alle
 vanden weerd elijche state / gelijk die heerser die Conin
 ghen / Hertoghou / Vrnien / en ander Vorsten / derf ghe
 stelt / en ghekolen gheweest / om t rechte wet machte te
 beschiedden / teghen den ghenen diet met ghewelde ende
 suerdast bieken willen. Ghelijc nu teghen die ongher
 loutighe / ende die eenich landt oft rijke tonrechte besite
 ten wille. Ende daerom sijn die werelt seer onhoor die
 Aduocaten ende procurators / die sijn dienste tot hinderen
 wansien men om te heraden voort make ende beschied
 den sijn te gheuen. Item den ridderschen stand ende het
 volck van wapenen / om den Heeren hijs andere doene /
 en daerom sijn beyde dese staten eerbare ende loffte als
 men se wel houdt / mar die veel dinghet weet wel wat
 hulpen ende trooste sijn / en die Aduocaten windt / en die
 lantman weet wel wat heischen van sijn by vande vol
 ke van wapenen heeft. Die welke Dintz Iacobus die
 gaf eenen reghele om ten ewighen leuene te gherahene
 segghende. Neminem conuentus neque calomnia facti
 tis & contenti estote supendijis vobis. En laet niemant
 tonrechte / en quelt niemant en sijn te vreden ghesuuer
 soudien ende loon vanden Dintz ofte vanden lande w
 toe gheleedt. Vanden ouerhaucendighen roouers ende
 nemers van eens anders goede / seyt Salomon. Proter
 21. Rapina impiorum detrahent eas: quia noluerunt
 facere iudicium. Den roof en die propen vanden ongher
 nadighen ende ongoddientighen sullen se of trecken te
 wetene van Gode ende zijnen rijke / om dat sy gheen
 recht

recht en hebben willen doen. En aengaende die Aduoraten seyt ons Heere Math. xxiij. Ve vobis scribe & Pharisaei qui comeditis domos viduarum. Dat is: wee sy u ghy Sertijbē en Phariizeen die der weduwe huysen etet. Dat is ghy die dat rechte en die processen schrijft en de armen lieden gheen recht noch bistant en doet / alsoo lair ghe also sy yet by te setten hebben / en doet hē huys ende hof vertepren. Vanden welken ende den onrechtmeerdighen volcke van wapen / die lude man oft acker man aldus hem belaghen mach.

¶ Die Teeraer seyt aldus.

Ser quader stont was ick ghebooren
Want wat ick winne so al verloren
Die crychfinan vereet my ossen en schapen
Ende dander Dee ran hysse betrapen
Dijn paerden eten mijn voeder ende Coeren.

Ende laet my daer toe wil ick my stooren
Wilt hy dat ick had verborghen schat
Al soude hy daer om moeten steruen byt rat
Ick soude en hem gheuen met mijnen handen
Oft anders soude hy mijn huys verbranden.
Ende wat die lieden van wapenen laten
Dat eten alle gader die aduoraten
Die my soo langhe goede hope gheuen
Also op mijnen bydel leuen
Gane Godt dat ick d'inghens derven mochte
Maer waert dat ick gheen recht en verlichte
Ick verlore terstont harte ende gront
Al hadde ick meer dan dijsentich pont
En cans voorby ick moet verliesen
Maer wille voer mijn deel den hemel kiesen.

¶ Dat

Die lotte boden niet vele en draghen
 Ter ghoeder tijt haer last te draghen. ¶ Dat. lxxv. cap.

D En gheden Boden dese reghele ghechreuen is.
 Nuncie sis verax, tacitus celer atque fidelis. Dat is.
 Bode/weet waerachtich/gherastich gherouwe
 selende secrete ende swijghende nouwe
 Gest dat ghy meer acht op dynicken dan loopen
 So moechdy wel cleederen met belten soopen.

Dat. lxxvi. capittel.
 Hechaerts ende gulschaerts sijn oock seer soe
 Want vanden buyck maken te haren Godt.

Het goet daer meest al die werelt nae haert te in
 dijen gelegen deen in weelde waer in dat Epi-
 curus sijn salicheydt sette / die welcke noch veel

discipulen en achtervolgers heeft/want vele liede breste-
lijck leuende/en droome noch en dencke anders niet dan
om lecherlijc te leue en die meer op die spijse dan op hare
God dencke/maken also S. Paulus verhaelt. Philip. 3.
vā haren buyc hartē God/want wat mē aldermeest ende
hoochlijck mint en oeffent dat houtmē in manieren van
spreken voor zinnen God. Dat ander goet is ghelegen in
oorboelichheden en is ghenaemt dat goet der werelt oft
vā forwynnē/gelijck rijckdom grootē schat/veel heerschap
pijnen en der gelijcken/daer alle gierighe en hooaerdige
na staen en op wt sijn. Dat derde is gelegen in eeren oft
eerwaerdichede/gelijck in deuchde en wijsdom / die sijn
si warachtich ons ten hoochste en opperste goede d'wile
God is leyden/maer leyder also een Doete ons bewijst/
Sequaces luxus habet multos, honor & sapientia paucos.
Vleeschelijcke weelde en giericheydt hebben vele nanol-
ghers/maer eere en wijsheyt weynich. En daerom be-
rispt die leeraer in dit cappittel/sonderlinge die Cohen/
Botteliers / ofte keldenaers / dat sijn alle die spijse oft
dranc te bereyde oft te bewaren hebben/die die wijl groot-
te schade doen haren meesters/om dat sijse roouen ende
hem lieden ontfeten haer goet en dienst/want een hout
wel ghenoeft heeft lieuer te slapen dan te batten / van de-
sen machmen segghen aldus.

Die leeraer seyt aldus.

Je sijnen buyc te vele toe gheeft
Ende altijts ledich ende lecherlijck leeft
Ende al zijn bliscchap sielt op die spijse
Nach hem wel voegghen metten onwijse
Want eten ende drucken bouen maten

Ende buyten tijde machmen wel haren
Om dat bederft siele ende lijf
Ende maecht den edelen man rat sijf.

Dat. lxxvij. capittel.
Die Ackerman voortijts simpel ende goet
Vantiert nu dobbelheyt met ouermoot.

Onder alle die ambachtē en hantwerckē die leue-
lijc eerlijc en orbalijc list/ is balder ouerste ende
meest gepresen ackere en eere en die hē daer met

geneerē / midts welckē die meeste heerē gelijc Abraham /
 Ioh / Daud / en der Romeynen vele senateurs en dicta-
 teurs / hebbe schaep herders en ackermans geweest. En
 als die Romeynē vernāt louē wildē / docht hē ghenoech
 sijn / dat hi voor een goet ackermā gerekēt was. En ons
 heere en seyde niet dat sijn vader een coopmā / oft een be-
 woonder vander stadt dat is een borger / oft een poorter
 was / mer een ackermā. En din dat ackerē en eeren een
 eerbaer en salich becōmerē is / daerō seggē die Poetē dat
 rechtaerdicheyt vande stede veriaecht sijnde / met twee
 hard susteren / te wete luuerheyt oft cuyshyeit vā sijne en
 trouwe / haer lange tijt int velt onder die lanckiedē en ar-
 beypers vande laude hiel / rot datte vā hē l'end ooc verdie-
 nē was. Also si noch is God betert / want die lanckmā en
 boere nu oncuylscher valscher ongetrouwer en houaerd-
 ger / dicwyl is dā die liedē vāder stadt / hoe wel men noch
 goede vint en getrouwe / mer vādē quade en sottē / spreect
 hier die leeraer seggende aldus.

¶ Die leeraer.

H Elpt God hoe is die werelt verkeert
 Die lantman was hier voortijts gheert
 Om dat hi getrouwe was en ootmoedich
 Simpel / rechtaerdich / ter duecht voorpoedich
 Nu is hi ghierich / houaerdich / bedeghen
 Tot alder loofheyt ende bedroch gheneghen
 Erst is hy roopman / ende wert hy rijke
 So en is op dlant gheen sijns ghelijcke
 Dus coopt hy heerlicheyt ende wert mijn heere
 Al en weer hy ter werelt noch buecht noch eere
 Ende als hy hem vindt seer hooge gheleeten
 En wilt van sinen inaghen niet ideren
 Maer cleet hem costeliker dan edele gheboeren
 Een houaerdich boere is haest verloren

¶ Dat

Dat lxxvij. Capittel.

Sp zijn vooz Gode ghetekent vooz sotten
Die d'armoede verstekent inde d'arme bespotten.

Alsoo Horatius in zijn Epistelschrieff: Hos solos
aiunt sapere & bene viuere, quorum cōspicitur nitidie
fundata pecunia villis, dat is. **De** volc vander werelt
heetse alleen wijs en wel leuende die haer gelt belept hebben

In schoon pacht goedt en houen. En also Zenenalis seyt.
 Quantum quisque sua nummorum spectat in arca, Tantum
 habet & fidei. Elk is geloofst na dat hy gelt in sijn kistje
 oft schrijne heeft. Als seyde Suidin dat census honores,
 Censu amicitiam, pauper vbique iacet, dat is / den schat
 gheeft eere / den schat gheeft vrentschap / ende die arme
 leyt t allen canten onder die voet. Hoe wel nochtans Lu-
 canus heet armoede. Munera nondū intellecta deum. &c.
 Dat is ghiften ende gauen van Gode ghegheuen inacr
 noch ombekent / want wepnich lieden aenmercken oft
 willen weten wat goets en vooordeels armoede daer sy
 wel outfaen is met haer brengt / d'welsk soo groot is
 dat die alder wistte meester Ihesus Christus riet sijnen
 alder liefsten iongeren en discipulen / alle haer goet wech
 te gheuen / om ghewillighe armoede daer voren te heb-
 ben / want alsoo hy seyt diet wel weet / het is by cans om-
 moghelijck en ymners seer swaer om doen dat die rijke
 en haren sin op haer rijkdom stellende souden dat ee-
 wigh leuen besitzen. En om dat met veel goets veel sor-
 ghen comen / soo wie meer ghelts begheert dan hy bes-
 hoeft die wilt ghesleghen sijn met twee stocken / deen is
 met sochelijcken bewaren / d'ander met sochelijcken
 wt gheuen. Ende daer by sijn sy salich die verstaen wat
 rusten ende ghenoechten armoede van gheeste gheeft.

¶ Die Ieraer.

Ite is te vreden met dat hy heeft
 Is d' alder rijkste man die leeft
 Maer die armoede van goede ontlien
 Ende meer dan soude oft schande vliet
 Sijn sot / om dat sy niet en bevroeden
 Wat rusten / wat goede roemt met armoeden
 Maer diese ontlien die na rijkdom staen.
 Sietmen dich wyl met twee stocken slaen.

¶ Dat

Dat xxx. Capittel.
So wie dat ploeghen achter waert siet
En behoort ten ewighen leuenen siet.

Also ons lieue Heere en salichmaker Iesus Christus ons leert. **Mat. x. Qui perseverauerit usque ad finem saluus erit. So wie dat perseverende**

dat is volstandich/oft gestadich en gheduerich in goede werckē bleue tot den eynde die sal behoude wesen. Oft hi bi cōtrariē seggē wilde dat geen ander / wāt allez volstandicheyt die crone geeft. En daer o seyt sinte Dauidels ij. Timo. ij. Qui certat in agone nō coronabitur nisi qui legitime certauerit / die in een yrcch oft camp eeuighē strijē vecht en sal niet gecroont zijn/dā die wettelic en getroulijc vecht dat is tot den eynde. Also mids dat gelijc Job seyt. Militia est vita hominis super terrā/dat leue des men seē op daertrijc is een ridderscap en geduerich strijdē sal elc hier vromelijc strijdē en hē niet op geue noch verwonen geue vandē vianit vander hellē/vā sinē vleyske oft vānder werelt/die ons alstits bestrijdē tot der doot tot dē eynde van onsen leue/en dā sullen wy daer af wel gelodt zijn en anders niet. Quermits dat ons heere seyt. Luce. ix. Ne mō mir tens manū suā ad aratrū, et aspiciēs retro aprus est regnō Dei. Niemāt stellende sijn hant aē die ploech en achterwaert siende en is hequame tē ewigē leue te gerakē/dat is Niemant beginnende eenige goede werckē/en die latende achterwaert liet op sijn quade gewoontē / en sal ten ewigē leue gherakē/tensy dat hi ten eynde is vande die hant aē dē ploech hebbende/ en goet opstel voor te nemen al en hecscen hi noch niet vele toe gedaen / wāt God een volmaect opstel voor dē wille ontfaet/ alsinē dwerct niet volbrengen en can en gaerne volbrenghe wilde.

Die Ieraer spreect.

Je van wldoene wile sijn ghe'oont
 Van vromelijc strijden sijn ghecroont
 Die moet ten eynde ghestadich blijuen
 Want also God leert en ons doet schijuen

Die niet en voldoet dat hi besaet
 Van niemant hi rechten loon ontfaet.

¶ Dat

¶ Dat. lxxx. capittel.

Ole wt der verwaentheit vergheet die doot
 Die vint hem ten laetsten in grooter noot.

Seneca aenfiende die sotheit vander werelt leyde
 aldus. In hoc omnes fallimur quod in orté nō prou-
 idemus cū certius morte: nihil incertius hora mortis.

Wy werden alle in dat bedroge en sijn alle in een dinc ge
 bierkelic dat is dat wi die doot niet en voorste/aegemerit
 dat gheen dinc sekerder en is da die doot/en geen dinc
 onsekerder da die die der doot/wi sullender dan op den
 ken en ons daer voor hoede/want also die heylige schrif-
 tuere seyt die doot cocint dicwilt als een dief ter middernacht
 dat is als wijs mist dencken. En vanden ghenen
 die op die doot niet en achten seyt Job 21. capit. Ducunt
 in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descendunt. Sy
 leyde haer leuen in ghenoeche en in een oogenblick da-
 len sy ter hellen/wy sullē ons da bereyt houdē en altits
 die soemte ons Heere verwachtē/wā Jeronimus seyt
 gheen sechelicke dinc en is dan te leuen alscomen
 niet en soude willen oft domē steruē/en sullē ons veroot-
 moedighen/aendenckende die verwo:penthēyt vanden
 dooden / want alsoo Job int voorseyde cappittel schryft.
 Ille moritur robustus & sanus diues & felix: viscera eius ple-
 na sunt adipe: & medullis ossa illius irrigantur. Alius vero
 moritur in amaritudine anime sue absque vllis opibus: &
 tamen simul in puluere dormient, & vermes operient eos.
 dat is. Dese sterft sijde noch sterck en gesont van lijue/
 rische ende saltch/die sijn inghewanden heeft vol sineers
 en vets/en die beenderen soo vol merchs dat sijder iune
 begoten werden. Een ander sterft en ouerlijdt in bitter-
 heyt vā sijder sielen in grooter armoede ende katstic-
 heyt/sonder eenighe goedinghen oft hulpe en machten/
 en nochtans sullen sy t sainen in dat sijck en ghestubbe
 oft ghestof vander aerden rusten/en die wormen sullen
 se alle beyde ontdecken.

Die Iecraer.

Souaerdighe sot laet sincken utwen moet
 Ende denckt op steruen soo werdy doet
 Want als een dief by nachte betraept
 Die doot die in sijn sonden slaept,

Dat lxxi. capittel.
 Als boosspoet lacht den boosen ghecken
 Willen sy God metten baerde trecken.

MEn vint eenige so verwacnde ende verblinde sottē
 dat sy niet onsen lieue herre spottē en trecken met
 tē baerde/dat is verwerken tot toozne en gram-
 schap gelijc of hi sot ware en gheē macht en hadde

waerke te doen en weder te nemen: dat hi ghegeuen heeft
 waer op he die onbekede en ondanbare sorte verhouaer
 dige. Teghe die welke staet gelyken. Job. xv. Quid tu-
 met contra Deum spiritus tuus, vt proferas de ore tuo huius
 modi sermones. Non est in hominis potestate prohibere
 spiritum, nec habet potestatem in die mortis: nec finitur
 quiescere ingruentē bello: neque saluabit impietas impiū.
 Waer toe sweldi en verhest ghi v teghe Gode/ seggende
 houaerdige woordē. Te is in des mensken macht niet te
 beletē en vā he te werē den geest. En hy en heeft gheen
 macht indē tijde vā sijnder doot. En he en wert niet gela-
 tē ruste/wanneer de oeloge risst. Noch sijn quaetheit en
 ongenadicheit en sal de ongenadigē en ongoddienstigē
 niet behoude noch salich makē. Of hi seggē wilde het is
 al verlore tegē Gode gestredē/want hy onwiltlick is en
 daer om sijn si lot die tegē he murrurere en prouckē als
 si ongeluc hebbē/oft he verachtē als si in vooispoede sijn/
 en late he dunckē dat he God niet deere en mach om dat
 he wel gaet/oft om dat si niet geplaecht en sijn als ander
 Wandē welckē seyt Der sius, sat. 2 Ignouitē pūtas quia
 cum tōnat ocus ilex. Sulphure discutitur sacro, quam tu-
 que domusque An quia non fibris ouium Ergennaque tu-
 bente Triste iaces lucis, curandumque bidental: Idcirco
 stolidam prabet tibi vellere barbam, Iuppiter: dat is.

Die Veeraer.

Wspdy dat v God alle dinck vergheeft
 Om dat hy v niet verblirent en heeft
 Noch v huys metten donder verlegghen
 Al heeft hi v quaetheit langhe verdrieghen
 En wilten niet bissen baerde trecken
 Als die wijs doen die boole ghecken
 Want wat ghi hem doet wert v vergonden
 Langhe gheboecht en is niet quist ghehouden.

Dat tertijs. Capittel.

Die blaspheuren vloecken of verlahen
 Varen God/sillen in die helleblaecten.

Als dat die Weyl Gods verblijt den name ons
 Heeren in ydelheyt te neuid/esi verblijt sweeren
 sonder noot esi ver sweeren su allen sakh/esi al is

dat die gheestelike en keiserlycke rechten verbieden te
 blasphemeren/te vloechen/en te verlaen/oft loochenen/ou-
 sen Heere en onsen God/nochtans vintmen so quade en
 boose sotten dat sijn hē niet en wachten en op t'ghebodt
 Gods niet vele en achten. Maer om te weren wat blas-
 phemerens is/weet so wanneer datmen God toelegt dat
 sijnder Godlijcker hoogheyt en Maestepdt te clepen is/
 en niet en betaemt/oft ander dinghen toelegt pet dat al-
 leene Gode toebehoort/gelijck eenich dinc van nicuten
 scheypen/die sonde by sijnder macht en selfs auttoitert
 verclat/aenbedet/werde/eerwich sijn almachtich onepin-
 dich sijn en dier ghelicken/en daerom alle maniere van
 afgoderije oft toonerije is een maniere nā blasphemien/
 maer die meyninge vanden Leeraer is hier te spreken te-
 gen die ghene die Godt verminverē en mislaken. Ghelike
 die hē verwissen die ledē die hy om onsen wille aen ghe-
 nouwē heeft/als die eenige Gods sone mensche is wordē
 om onser salicheyt wille/want dat hy gheleden heeft als
 mensche/en is hē niet te verwijstē/noch wt verloortheyt
 oft gramtschap/oft thooone/oft wanhopē/oft valsheyt en
 archeyt te noemē/en daer by te sweere al spelende eenich
 verboden spel oft anders/want sulckē sonde d'alder mee-
 ste sijn/om dat sy aldermeest teghen die eere Gods sijn/
 ende daerom salmense niet alder naercticheyt ontulien/
 wachtende hē in tijts cermen t'eender quader ghewoon-
 ten coemt/want men leest van vele die God strangelijck
 ende rechtziedelijck daerom gheplaccht heeft.

Die Leeraer seyt aldus.

Naerdighe sot van Gode verwaten
 Hoe menchdi uwē God en schepper gehatē
 Hoe condp pet uwen behouder verwissen
 Hoe wildp der herten trooster verbijten
 Keert op dijn sonden in ver tongē spueten
 Ende wilt v'boosheyt daer niet doorschieten.

Dat

Dat. lxxxij. capittel.
 Die sot verwondert als hem God plaecht
 srae: nae herbeteren hi niet en vraecht.

A Engemint die grote est afgrijselijcæ sondē die
 ter werelt gelien/gelijc vandē genen daer men
 int naeste voorgaende capittle ghesprokē heeft

die God al verwijtē dat hi inder menschelijcker naturē
 voor ons gheledē heeft/die loochenen oft versake oft seg
 ghē dat si tot sinen spijte ofte tondanche doen willen die
 welcke argher sijn dan Judas dien vercochte en leuerde
 dē ioden/en daer om eest te duchten dat landē en steden
 dirwijs geplaecht sijn om datse sulcke liede gedooghē en
 niet en straffen/want geen heydenē noch torckē so quaet
 en sijn dat sy hare God verloochenē oft vloecken oft yet
 elijne spijte verwijtē oft oneeren soude willen doen oft
 sprekē. En daer om al sijn die plagē groot wy verdienēse
 wel/en en dourender ons niet in verwonderen / want in
 die heplige scrifture staet. **Den. xxy.** Pro mensura peccati
 erit et plagarum modus. Na die mate vāder sonde sal die
 mate en maniere vandē plagē sijn. Wy sullen ons dā bi an
 derē spiegelen gelijc die van egyptē die God niet sprinck
 hanen/met vorstchen en padden en menschlijs anders
 plaechde/om die versteenheyt vā Pharao hare coninc
 en van hem lieden. Item by Antiochus/Hennacherib en
 Nicanor die God strangelijc plaechde alsoot in de Bisbe
 le verclaert wert.

¶ Die leeraer.

Semant en sal hem van God bedaghen
 Wāt wāt geē sondē tē warē geen plagē
 Slaet God die quade si sijns wel waerdich
 En wilsse daer bi noch makē rechuerdich
 Slaet hi die goede /alen is niemāt so goet

Die niet en verslymt noch niet en misdoet
 Het is haer voordeel/want voor haer lijden
 Welck sal vergaen in roeten tijden
 Bereyt hy hem omrecht int ewich leuen
 Ende salder hem voren een croone gheuen
 Elck sal dan gheerne ende minlijc lijden
 Ende in zijn lijden door Gode verblijden
 Op dat hy verbeteret daer hy mach wesen
 Oft misdts verduldicheyt van Gode gheprezen

z

¶ Dat

¶ Dat lxxviii. capittel.
 So wie sijn paert om pisen gheeft
 Dien doet Godt rechte als hijs noot heeft

Het is oopen verpact geweest hoe die quade loten niet en werē
 Meer ancer sy vallen die dickeit onwtijtelijc mangelt geuende dat
 ewige goet om ti ttelijc/eh opborlijc en nutte dingen om onnutte
 Die ghierighe ende lotte d'alle verliesen
 Om dat sy quaerste dooz d'elke hiesen.

¶ Dat. lxxxv. capittel.
Onwylse clercken / sotten ende quenen
Der clappaerts waghene in die kercke menen

Het is ooc vozen verclart hoe dat Secularia negocia non debent
in ecclesia tractari / wereltliche sake in die kercken gehantiert en
sulle zyn / en hoemē hē daer wachte sal vā ydel gedachte en woorde.
Dat huys des heeren veel sotten ontdecken
want sy daer met sonden in verkeeren.

Dat. lxxxvi. capittel.
Die sijnen kinderen te vele toe gheeft
Dir wijl te loone veel slaghen heeft.

Inder ghelijckē eest ooc vordē geschiedē gheweest hoe
dat veele dāderen in sotheit leuen. Om dat sy haren
kinderen te te vele toe gheuen. Ende nu vermaent

Die leeraer sonderlinghe den kinderen dat sy haren ouderē ende meesters eeren ende hem onderdanich sijn sijn/want dat ghebot Gods dat hy met sinen monde/ in maniere van spreken ghesproken heeft / ende met sinen vingeren ghescreuen heeft / spieect aldus. Exo. 20. Honora patrem tuum et matrem tuam vt sis longeuus super terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Eert uwē vader en iwer moeder/ op dat ghi landjuich en langhe leuende moecht sijn op der aerde die u God genē sal/dat is. Op dat ghy lange in salicheiden/doorspoede moecht leuen. En by contrarien so wie vader en moeder slaet oft conrechte wt archeden en quaetheden toornich maect die wijs onlanghe leeft en met schanden aent gheriche sterft. Om dat wy den vaderliker name souden eeren wilt God vā ons vader geheptē sijn / en sijn beurt dat is die heylighe kercke ons moeder/om dat wi oock ons natuerlijcke moeder in eerwaerdichede souden houde / doe de hē bep den bjsstant en eere/want het is dat eerste ghebot vandertweeder tafelen waer inne ghescreuen staen die gheboden den mensche aengaende. En om datment wel onderhouden soude : heefter Godt den loon toe ghelept die die Joden doen en noch veel mensche alder meest begeeren / dat is een lauusalich leuen op aertrische. Ende ter contrarien dreycht ons Salomon segghende. Die vader oft moeder vloect oft vermalendijst/diens licht sal verdonckert werden/ dat is eene oneerbaer leuen en onsalich steruen sal hem gheschien/wachten hem dan bepde ouderen ende kinderen van misdoene.

Die Leeraer.

Die ionghe kinderen te vele gheeft
 Den ouden die wijs te langhe leeft
 Maer wee de kinderen die diep ge ofte slaen
 Daer sy oorspronck al heoben ontfaen.

¶ Dat

Dat. Ixruſ. Capittel.
 Houerdighe vrouwen behaerlich ghelept
 hebben veel sotten ter hellen veriept.

Solomon aenmerkende die sonden ende dat quæet
 byder schoonheit vander houerdiger vrouwe ge
 schiet spieect aldus. Eccl. ix. Auerte faciem tuam a

muliere compta & ne circumspicias speciem alienam: propter speciem mulieris multi perierunt Speciem mulieris alie ne multi admirati, reprobi facti sunt. Colloquium enim illius quasi ignis exardescit. &c. dat is Al heert v aenlijn vā eender vrouwe behaechlijst verciert en gepareert / en en wilt niet aenmerckē die schoonheyt van eens anders wijue. Om der schoonheyt vandē wijue sijn veel liederu verlorē gegaē. Veel lieder hebben hē verwondert vander schoonheyt der vrouwe / en sijn daer om verworpen en mispresen geworden / want dat toe spreke ofite gader sprekē vander vrouwe ontsceert en verbrant als ee vier. Der gelijcker woordē vintmē genoegh in die heylige scriftuere / en der exempelē sietmen alle dage meer dan genoegh want veel vrouwe doen meer arbeets om hē te blancketē / en met verwē scoon te makē en met cleederē behaechsel der werelt / dā die goede lieder om Gode te behaghen / dwelc is te beclagē en te mispriffen. Want sulcke wruwendighe mopheyt en frapheyt spuwt die wil wt houaer dieheyt die moeder van allen quade is. En heeft doen vallē die schoonste enghel vandē ewighē leuen indē afgront vander hellen dat is Lucifer met sijnen ghesellen.

¶ Die Ieraer.

Anwen wildu onse hzere behaghen
 So en suldy gheen ander cleeder draghen
 Dan uwen skate toe behooren
 Decht v voorschoot / ende slopt v ooren
 Ende en draecht v lichaem niet te coepe
 Want sulcke die want met grooten hoope
 Ter hellen trecke / ende maecht se strecken
 Om ander sielen daer me te trecken
 En soecht gheen verwe dan by natueren
 Ontleende schoonheyt en mach niet dueren
 Behaecht uwen God ende uwen man
 Al sch' mpt die werelt v en lichter niet an.

Dat lxxvij. Capittel.
Die woeken aer is een listich ior
vanden oheboden maect hy zynen spot.

Onselieve Heere ende salichmaker Ihesus Christus
gheuende zynen Discipulen en ionghere ract hoe dat
sy haren Godt best mochten behaghen spreect aldus.
Luc. 6. Diligite inimicos vestros benefacite & mutuum date,

nihil in de sperantes, & erit merces vestra multa. Et eritis filij altissimi: quia ipse benignus est super ingratos & malos. Estote misericordes: sicut & pater vester misericors est, dat is. Benint ende hebt lief v vanden/doet wel ende wech leent sonder hope van eenige winninghe oft waesdom daer af te hebben/en wven loon sal menichfondich zijn. En ghv sult in depreen zijn vanden alder oppersten/want hy goedertieren ende ghenadich is/op die ondancbare ende quade/weest dan outfermhertich alsoo Godt uwe vader outfermhertich is. Men vint te veel plecken in die Godlijcke en kerckelijcke ende weerdelijcke rechten ghelchreuen datmen leenen sal/ende gheen winninghe daer af nemen/want die woekenaer teghen naturen doet om dat hy wint sonder sijnen arbeyt met sijnen gelde/en goede/also wel op heylige dagen als op ander/die welcke verwaten en inden ban vander kercken sijn/al en sijn sy gheen Joden/noch Jombaerden / want alle die op hopen van waesdomme/ghelt oft goet leenen/die doen in haer herte teghen dat ghebor/en sijn voor Gode woekenaers. Item alle die eenich goet te beter roop roopen om dat sy dat ghelt voor die leueringhe gheuen / oft te dierder om dat sy wat boighen/te minsten alsoo meester Jan Gherson seyd/ ist dat sy lieuer hebben dat toecomende goet ten prijse dat sijt roopen / oft min achten haer goet dat sy verroopen dan haer ghelt/maer die wt vrientschappen oft om Gods wille beter roop roopen oft dierder verroopen dant weyt is om boighens wille/ende nochtans lieuer hadden haer ghelt/oft haer goet te behouden/al doen sy een maniere van woekeren en misdoen niet seere...

Die Teeraer.

Die woekenaer is een behendich dief
 Van wien coemt menighen schade oft griec

¶

Dat

Dat. lxxxij. Capitel.

Hij beslaet den Ezels daer die doot op rhy
die hem van eens anders doot verblift.

Het sijn noch ander sorten metter giericheydt besmet/ghelick die nachte en dach op eens anders doot hopen om sijn officie / pronene/oft goet te

hebben / en dencken niet dat ons leuen maer een wint en is / en dat si licht nader der doot sijn dā daer si die doot af wenschen. En daerō seyt Cato. Cum dubia & fragilis sit nobis vita tributa: In mortem alterius spem tu tibi ponere noli. Om dat v broosche leuen staet in soeghen groot en suldy niet hopen op eens anders doot. Item om dat veel lieden die doot vā eenen anderē om sijns goets wille begeerē seyt Salomon ons daer af treckende Prouer. 20. Hereditas ad quam festinat in principio, in nouissimo benedictione carebit. Erfachticheyt daer men int beginnel haestelijck toe loopt sal int eynde sonder benedictie sijn / dat is en sal gheen voorspoet gheuen. Daerom seymt dat van langher handt rijck werden salicheyde is / wy en sullen dan ons hope niet stellen op eens anders doot om daer niet rijck te werden / want alsoo die selue Salomon spieckht Prouer. 10. Expectatio iustorum letitia, spes autem impiorum penbit. Het verbedden vanden rechtmaerdighen coemt ter bliffchap / maer die hope vanden ongodddeustighen ende quaden sal vergaen. Niemand en sal dan des doots ezele beslaen om dat sy tot vermant te gheringher rviden soude want hy licht die roede r sijnen aerle plucken soude. Ende nochtans vindt men soo sorte die onsen Heere bidden oft wilsen doen lesen / oft aelmoessen gheuen / om eens anders doot / ghelijck oft onsen Heere om ghelts wille oft bedeu / soude willen een moordenær sijn.

¶ Die leeraer.

De wil bedriuen met Gode ende eere
 Stelle al sijn hopen op onsen Heere
 Ende helpe hem seluen met arbede groot
 Niet hopen op eens anders doot
 Die doot doet achter waert den ezel drauen
 Als vader ende moeder haer kinderen grauen.

C Dat xc. Capittel.
 Die niet en bieren die heylighe daghen
 Waren op der sinnen oft schamuchelen waghen.

Vele lieden menen der allen sinnen oft schamuchelen waghen/die wercken oft mennē op heylighe dagen tegen Gods ghebot/die wils datmen sijn daghen heylighe en eeren met goeden wercken en hem wachten van londen/macer sy slachten der sinnen die haer verblift in quaet doen en en can niet stille ghelisen.

¶ Dat xij. Capittel.
 Die suerlijck oit noode gheeft
 Is weert dat hijs gheuen danck en heeft.

Also S. Pauwels ons leert, Hilarem datorem diligit deus.
 God bemint hem die blydelijck gheeft. ¶ Si touen al begeert
 by den wille van den mensche den welck hi ons daeromme
 vry ghegeuen heeft. Ende daerom die noode gheeft verliest beyde
 loon ende goet ende en heues gheuen dancke.

C Dat. xxiij. capittel.
 Ic wil hier t'laet der traecheyt laeyen
 Dat onnutte lotten gaerne maeyen.

Voot is gelykheit gewest tegen de traecheyt en ledicheyt die
 moeder vā sonden en schanden is. En gemeynlyc die moede-
 re vā traecheyt is rijkdom en weelde / die lustere is oncrif-
 cheyt. En de dochter van alle beyden is armoede ende hatichheyt
 den saken ende luf. Aldus salmen se schooren.

¶ Dat reiff. capittel.

Diet herften ghelouue niet en willen ontfanghen
 Dem seluen d'lijf nemen ende verhanghen.

Oerindts dat alfoe S. Paulus ſchrijft. Sine fide
 impoſſibile eſt placere deo. Onmogelijck te Go-
 de te behagē/ſouder gelooue daerō ſijn Turckē/

ketteren en onghelouige en quade kerstenen die anders
 dan wel ghelouuen/ oft haer gelooue niet wercke niet
 en volbrengen tot voor Gode gherekent. En daerom is
 voor gheseyt geweest dat der sorten ghetal gheen eynde
 en heeft/want men gheen meerder noch duider sortt en
 vint/dan die hem seluen verhanghen ofte d'lyf nemen.
 En nochtans alle die dat kersten gelooue niet ganselijck
 en houden en geloouen verhanghen hem seluen/want sy
 al leuende van Gode vernoumt en verwesen sijn/want
 also S. Marcus schijft/die niet en ghelooft en niet ghe-
 doopt en is en mach niet behouden wesen. En daer om
 midts dat niemant behouden en mach sijn/noch ten ee-
 wiglen leuen geraken dan byder verdienten der passien
 en des lijdens ons salichmakers/ende behouders Ihesu
 Christus/en niemant en mach deelachtich sijn sijn lijdens
 die in sijn dierbaer bloet niet ghedoopt en ghedweghen
 en is/d' alder meeste deucht/gaete en beneficien/die ons
 Godt opt ghezenen heeft/is also S. Augustijn ons leert
 dat hy ons heeft laten geboren sijn onder die kerstenen/
 en onder wesen sijn vanden goeden kerstenen in dat ker-
 sten ghelouue. Maer om dat sy aengaende den ghelouue
 also ick hope alle goede kerstenen sijn/daer dit werck van
 sal ghelesen sijn/waert te verghedo dat ick vander heu-
 denen oft ongelouigen sothept vele schiene. Maer aen-
 gaende den kerstenen mach ick segghen met S. Augu-
 stijn dat het niet ghenoeg en is om behouden te sijn dat
 wy kerstenen sijn/maer moeten goede kerstenen sijn/en
 goede wercken doen. Om dat alsoo Sinte Jacob schijft.
 Fides sine operibus mortua est. Dat gelooue sonder wer-
 ken voor Gode doot gherekent is.

Die leerner.

Ghelooft sonder twijfelen doet goede wercken
 Soo werd'p Godts hint ende oock der kercken.

¶ Dat

¶ Dat xijft Capittel.

¶ Allen Daulen ende Hoepers niet anders doen
 ¶ Soo sijn sy noch na der fotten Laynen.

Als gheestelike ende werclike Heeren dolen
 wien Christus sin herche heeft bevolen

¶ Ten is gheen wonder al dolen die schapen

want daer die herders ende honden slapen

¶ Waer om dat Godt wil dat wils eeren

¶ Dat ich mijn berispen op anderen keeren.

Dat. xv. capittel.
 Die pluymschickers vinden hem onder die voet
 Als t'paert haer valsche opstel beuroet.

Die oorlake ende rante warrom dat Heeren ende
 Princen beyde gheestelijck ende weerdelijck nu
 meest dolen / so om datse niemant en dooren be-

rispen noch straffen/maer een pegghele loofuytse ende
 strijckt haer pluymen / soo verre dat Juuenals schrijft.
 Nihil est quod credere de se non possit quoniam laudatur
 dijs egsua potestas. Dat gheen dinck en is dat de hoochste
 Prelaren als Domitiaen doe was/van hem seluē niet en
 ghelouen als men se prijst. Ende loeftuyt/want die voor
 sepde. Domitiaen liet hem houden voor eenen Godt en
 de dede hem schrijuen heere ende Godt. Ende om dies
 wille dat quade ouerdiaghers ende loeftuyters seer veel
 quaets doen inder Heeren houen/so sulken sijse daer wt
 bannen also die wijse Princen ende Prelaten doen also
 Horatius vanden heere Octauiāen schrijft segghende
 Dat hy altijts op sijn hoede was / ende als men pluym
 strijckende tonpasse streck/ so sloech hy als een Paert.
 Ende der ghelijcken om dat van loeftuyten gheen goet
 en comt anders dan teloren te lecken/ende den bupra on
 neerbaerlijck te voeden/daer om wachren hem alle wij
 se van loeftuyten / ende vanden Hone daer die loeftuy
 ters wel ghelooft sijn. Also ons Esopus by eenen by
 spele leert/segghende dat die Vos metten Wolf en beer
 vandē leeu genoot/verstaende dat die wolf vandē leeu
 by nae verbeten was/om dat hy seyde dat int hof stanc/
 ende die Beer insghelijck / om dat hy seyde datter wel
 roeck / ghevaecht ofter wel roeck / seyde dat hy al vss
 schende sijnen roecke verlossen hadde/ende ontquamet
 met segghende. Wie inder Heeren houe wilt sijn huyl
 geheel wt brengen/ salder swijgen also lange als hy ran.

Die leeraer seyt aldus.

Die om vette brocken haer tonghe verroopen
 Ende om loeftuyten ten houe waert loopen
 Werde die wil gellage om haer pluymstricken
 Een eerbaer herte leert eerbaer practischen.

24 a 15 Dat

Dat xvi. capittel.

Soo wie hem laet inde ooren blazen
 sooghen hem wel sechicken meren dwalen.

Alloimen geseuevint in die decretē. Non iolum
 ille reus est qui falsum de alio profert: sed etiam is
 qui citis alie criminibus prebet. Niet alleene is

hy beschuldicht en misdabich die vā eene ander valschelijc eenich quaet voortbrengt/maer ooc die ghene die den wroegers en ouerdiagers sijn oore leent. En daer by en sullen wy niet te lichtelijc geloouen also Salomon ons raet leggende Eccl. 19. Non omni verbo credas. Ghy en sult niet alle woordē gheloouen. En S. Jan Euangeliste in sijn Epistelen 1. Joh. 4. Charissimi nolite omni spiritui credere: sed probate spiritus si ex deo sint: quoniam multi pfectio prophete existunt in mundum. **N**ijn alder liefste ghy en sult niet allen gheestē geloouē/maer proeft en ondersoect die gheestē/dat is d'ingewe: oft sy vā Gode comen sijn/wat veel valsche prophete/in die werelt comen sijn. Al ist dā dat quade ouerdiagers ons in die oore blasen wy en sullense niet geloouē noch bē onnosselē daerē niet veroordele/maer die wārhert ondersoecken/want alsomen vint geschieden. Nullū ante verā iustiamque probationem iudicare aut damnare debemus. **W**y en behoore niemant te veroordele oft te wijlsene voor dat wy wārchtige en wettelijc proetinge en ondersoeck gedaen hebben. Men vint nochtans vele die om lichtelijc te geloouē misdaen hebben ghelijc Nabuchodonosor die om d'ouerdragen vā Raaman. Hardocheum en alle ander Joden verwees en hadē dōē steruen en hadē hester niet belet. Jē Pharaō die Joseph verwees en debē kerkerē om dat hy wijsheyt wylt geloofde/der gelijken machmen leggen vā hē die Susanna verwees/en vā Platus die onsen Heere verwees ende dupselich ander.

Die Keeraer.

Lichtelijc gheloouen en was niet goet
 Sijck sals hem wel wachten is hy droet
 Ende noode hooren achter rugge spreken
 Oft vanden dooden diet niet en wreken
 Sheen quade tonghen salmen en doeden
 Maer hem daer van als van draeken hoeden.

Dat

Dat. xviij. capittel.
 Die alchemisten bouen ander rasen
 Die al haer goet int asschen blasen.

A floot voren verhaelt is die ghericheyt bedriechte
 die wil die wijsheyt/gelste als den genen die wt
 ghericheden meynende van eender ghedaenten

van metalle een ander te maken by Alchemisten gelyck
 van speanter siluer / en van siluer gont / al haer goet ver-
 blasen en vanden hem int eynde arm en bedrogen / want
 Aristoteles seyt. Valeant / oft / gaudeant Alchimiste: quonia
 species rerum transmutari non possint. Verre moeten sy
 van ons sijn / of hem verblifde wi ydelheyt die Alchemi-
 sten / want sy ter warachtiger blifschapen niet comen en
 sullen / ouermits dat die ghedaenten en natuerē van din-
 ghen deen in dander niet en mogen verandert sijn. En
 daer om leggen die leeraers vande rechten. Quisquis er-
 go credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut
 in deterius mutari: aut transformari in aliam speciem vel
 in aliam similitudinem nisi ab ipsa creatore, qui omnia fe-
 cit & per que omnia facta sunt: procul dubio infidelis est:
 & pagano deterior. So wie dat gheloest eenige creature
 oft peit dat ghelchappen is / moghe gemaect sijn oft in be-
 ter oft argher verandert sijn / oft in een ander ghedaen-
 te en manieren verschapen / sonder alleen vande schepper
 en maker die alle dinc gemaect en geschapen heeft / en by
 den welken alle dingen gemaect sijn / sonder twifsel die
 is onghelotuch en argher dan een henden en sarrachin
 En niet alleen sijn sy sot en te misprijene die bi alchemie
 haer goet verliesen / maer noch argher en sotter is by die
 by Alchemien oft ander valschede rijc wert / verroopende
 sulc siluer ofe gont by consten gemaect voor natuerelich
 goet / oft die wijn / oft anderen dranch / oft spijse valschen
 waer in die die cruwelers / vettewarers / wijn verroopers
 ende ander brooders dicwils besmet sijn.

¶ Die leeraer.

Gheen sotter coopheden ter werelt leuen
 Dan die haer siele om rickdom ghenen
 Ghelijc die valsche goet oft valsche lijc vercoopen
 Diemen nu vint in grooten hoopen.

¶ Dat

Van Ankerker ende

ancore d'altre propheten.

Sanc petrus schiffen

¶ Dat. reuif. capittel.

Wen heere sint Jan die Euangelist in dat eerste capittel van sijnder eerster epistel scrijft aldus; Filioli nouissima hora est & sicut audistis: quia Antechristus venit: nunc Antechristi multi facti sunt: ynde scimus: quia nouissima hora est. **M**ijn kinderkens die soncxste en leste vie dat is dat eynde vander werelt is nu/en also ghy gehoor hebt wat antekerst comt/nu sijn veel antherste gemaect waer bi wy wetē dat die laetste en wtterste vie is/ hier om is te wetē dat antekerst is te seggē/ weder en tegē christum en daer om alle die tegē t'gelooue christi leeren oft preke alle die dat kersten gelooue benechte en misprisen doen d'werck van antekerst en sijn antekersten gherekent/ hoe wel datter een comen sal voor dat eynde vander werelt die hē christum hepten sal/en doen aenbidden/en trecken meest al die werelt na hē/deen met gauen oft ghiften wā risedom en eeren/dander met diepghen en slaen en met veel tribulatiē/ende meest met valschen miraculen by tooueren die sy doen sal. **M**aer om dat wy hier spreken teghen die teghenwoordighe sorten/om die te bekeeren niet breder sprekende van Antekerst/vermaen ick allen kerstenen dat sy gheen Antekersten gherekent en werdē wederporich vallende den kersten gheloue en der heyliger kerck/en sinte Peeters schip latende om inder sorten schip te comen/die ten eynde alle verdrincken sullen als sinte Peeters schip ter saligheyt hantenen/de sijn ghelept sal hebben/al mogen sy hier wat liden.

¶ Die leeraer.

Als valscheit nu hooghe gheseten
Die waerheyt salke coets hebben verbeten.

¶ Dat

Dat .xcv. capittel.
Die op den stoel der waerheyt liecht
Oft die verfwijcht hem seluen bedriecht.

Als dat altijs beter ghesweghen waer dan
qualisch ghesproken / ende dewijl beter ware
swijghen dan quaet spreken / want alsoo Teren.

tins schijft. Hoc tempore obsequium amicos Veritas odium parit. Nu ter tijt ghedienslicheyt ende onderuolghen maect vi senden ende die waerheyt spreken niet ende onuisentchap/nochtans en machmen niet altijts die waerheyt verkwijghen/al moetmen quaet spreken/dat is die sonden straffen/sonderlinghe alst ons toebehoort van onsen staete ende dienste oft offitien wegghen/ghelijc Pausen/Bisshoppen/Abten/Bielatē/Brochypapē en ander die volc hebbē te leeren en tonderwijssen en haer sonden te straffen/willen sy niet gherekent sijn stomme honden die niet bissen en connen alsoo Elias seyt int. lvi. capit. Tegghen die welcke seyt ons heere door den mont vā Ezechiel dē proopheet Eze. iij. Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel, & audies de ore meo verbum & annunciaris eis ex me. Si dicent e me ad impiū morte morieris, nō annūciaueris ei, neq; locutus fueris vt auertatur a via sua impia & viuat, ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinē autē eius de manu tua requira. Si autē tu annūciaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab impietate sua morietur, tu autem animā tuam liberaſti. Dat is. Sone des mensche/ ic hebbe v gegenē dē huyse vā Israel dat is van allen ghelouigen menschen/ een wachter en voorstender (diemē na tgrterc Bisshop heyt) en ghy sult hooren van mijnen monde dat is wt der heyliger scriftuerē diuoort Gods/en sult den volche condigē. Eck hy also dat so wā neer ic segge den ongoddē enstighen en quaden mensche dat hy also leuende dcewighe doot steruen sal/en hijt hē niet te hennen en gheeft/ende niet en raet dat hi af heere ende late het is waer dat hy steruen sal / maer ick sal sijn bloet van miwen handen eyschen. Maer segt ghijt hem ende hy hem niet en bekeert van sijnder quaetheyt ende ongoddienlicheyt hy sal steruen / maer ghy sult v siele verlossen vander doot. Wy en sullen dan door vreefen vander doot die waerheyt niet heelen almensē legghen

moet want alsoomen leest. Qui per timorem occultat veritatem, prouocat in se iram dei. Melius est enim pro veritate supplicium pati, quam beneficium habere pro falsitate, Dat is: die door vreesen oft ontsien die waerheyt doecht verweckt teghen hem den rhoone Godts/ want het beter is om die waerheyt pijn ende tormenten te lijden/ dan gauen oft ghisten ontsaen om loghenen ende valscheydt. Niemand en sal hem dan schamen die waerheyt te seggen alst hem te doene staet/want ons Heere Godt die die waerheyt is spreekt aldus. Matthaeus 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Omnis qui confitebitur me coram hominibus: confitebor & ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negauerit me coram hominibus: negabo & ego eum coram patre meo qui in celis est. dat is. En wilt niet vreesen noch ontsien hem lieden die dat lichaem alleen verlaen/ende en moghen die siele niet hinderen noch verlaen/maer vrees en ducht hem die mach siele ende lijf verdoen ende verdoemen in die Helle. Alle die ghene die my sal belijden voor die menschen/sal ick oock belijden voor mijnen vader die inden Hemel is. Maer soo wie my loochenen voor die menschen/sal ick oock loochenen voor mijnen vader die inden Hemel is/wy en sullen dan niet als die sorten meer die werelt ontsien dan onsen Heere/maer die waerheyt belijden alst doorbort is/niet om yemant te belappen oft teghen den Paus oft onsen onersten te spreken/maer die sondē straffen van dien wy mynē te beteren en daet in ghehouden sijn.

Die Verraer.

Alst oorbort is die waerheyt te belijden
Diet auct/vrees ende vaer belijden.

Wat

¶ Dat. 4. capittel.
 Men machte wel diege in totten schip setten
 Sowie ee: s anders ducht beletten.

Al loot dootheit is het sijn quade sorte die te waerheyt swi-
 gen en niet en doyt beidē maer veelager en booser sijn die
 ducht belette als valke raesliede en ingeuers en daer by
 Hy en heeft noch reden noch in wt hooft
 Die penant meer dan Gode ghelooft.

Dat. C. i. capittel.
 Die sotte waechden sijn die vijf sinnen
 Die om haer weelde die Helle ghewinnen

Ons Heere ende behouder Ihesus christus
 in veel van synder leeringhen vermaent onste
 schepden vander vleschelijcker ghenoechten

ende wereltliche blijfchap/ wantse verghancelijcklijck/ ende te staen na die hemeliche vrucht ende blijfchap die ewighelijck sonder eynde dueren sal. Ende verinaent oock dat wy also langhe als wy tijt hebben / arbeiden souden ende gheen duecht verlijpen noch verletten/ en dat by eender parabolē ende ghelickenisse/ segghende in dat. xxv. capittel vander Euangeliē vā sinte Matheus dat het rijke der Hemelen gheleken is thien Maechden oft sonct rouwen/ die nemende haer lampen sijn wt ghegaen te ghemoete den bruydegom en der Bruyt. Maer die vijf maechden waren sot tinnen/ en dander vijf waeren wijse en voorstentighe. Ende aldus die vijf sottinnen ghenomen hebbende haer lampen en namen gheen olve met hem lieden/ gelyck dat die wijse deden. En mits dat die Bruydegom merrende ende verhepde waren si allen vackerich en stiepen. Maer ter middernacht was enē roep ghemaect spiekende. Siet die Bruydegom comt/ gaet hem te ghemoete. En doen stonden alle dese maechden si amen op/ en maecten haer lampen bereyt/ ende die Sottinnen seyden tot den wijzen. Scheelt ons van uwer olpen want onse lampen wtghebroecht sijn. En die wijse antwoorden. Op dat by auontueren onse olve niet ghenoech en sy voor v lieden en voor ons/ gaet liener tot den vercoopers en coopte voor v lieden. Ende als sy sonden gaen coopen/ is die Bruydegom comen ende die bereyt waeren sijn met hem inne ghegaen ter Bruloft feestē en die dole is ghesloten. Maer ten laetste comē ooc die sette Maechden seggende. Heere heere doet ons opē maer hy antwoordende seyde. Voorwaer ick segghe v dat ick v niet en kenne. Ende daer by sluyt ons heere segghende/ waclet dan want ghy noch dach noch stont en weet.

¶ Die Leeraer.

E Ich sal voor sien kinder sielen vaten
Vander Godlijcker Olpen der caritaten.

¶ Dat

¶ Dat. xii. capittel.

Die wijse verrijghen ter rechter hand croone
Die lotten crijghen langhe oeyen ten loone.

Het is voien verhaelt geweest hoe dat die lotten den wech van
weelden die wel getreden is gaen ende beleyden ter verlozen-
len/ende die wijse met arbeide ter glozen.

¶ Als merche waer nas hy wil staen.

¶ want nae verdienste sal hy loon ontfanen.

¶ Dat e tij. Capittel.

Al mercht die lot dat hy mislaert
By en keert nochtans niet achterwaert.

Al loot door gelept is, sō wie verischel hemint en hem vortens
en willens in sorgen leers die salder in vergaen. Al ist dan dat,
also die heylige schryftuere leert / via stulti recta in oculis eius: dē wech
vanden lot hem recht dunct nochtans die wisse en sullen niet volge,
en dien begonst hebben sullen te tijde weder keeren.

¶ c

¶ Dat

Dat. C. liij. Capittel.
 Die werpt een been tusschen twee honden
 Doet vechten die in vreden stonden.

MEn heeft oock voor ghesproken vanden ghene die
 achterclappen en pemaets goeden name ende same
 beaemen oft verminderen maer om dat een quade
 sothept is ende seer sochlijck/daer nochtans menich men-

sege hem met beïmet / so ist oorborlijck datmer dicwil we
 der spreect want ouerindes datmen also uel gehouden
 is oft meer pemaent goeden naem ende lof weder te ghe
 uen als sijn goet / daerom sal hem elck wachten van pe
 mant quaet te spreken ende sijn heymelijcke ende verbor
 ghen sonden tontdeckē / ende topenbaren / wantmen die
 sonder sijnder groote schande niet weder ghegeuen en
 can / en al eest datmē noch schande noch schaemte en ont
 siet / nochtans en canment dicwil niet weder roepen dat
 men heymelijck ingheblasen heeft. En ghelijc die der cat
 ten een belle aen hangt / gheeft den ratten vspheyt om te
 loopen waer sy willen / alsoo die eenighe vrouwen heym
 melijck oncuysheyt openbaert / gheeft al die wereldt oeca
 sloen en oorsake om haer aen te spreken / en die maer met
 eenen en misdede / siende dat sy haren lof en goedē name
 verloren heeft / gheeft haer allen mannen ouer. Item ghe
 lijck die tusschen twee honden een been werpt / maect
 discroot en onvredē / daer eerst vrede was / also die tussē
 man ende wiff oft tusschen twee ghevienden met ouer
 draghen en achterclappen een vanden anderē treckt / en
 maken menighen twist ende sijn des vpande's dienaers
 en arger dā die vpanē / en daerō seyt Salomon prouer. 6.
 Sex sunt que odit dñs: & septimum detestatur anima eius.
 Oculos sublimes, Linguam mendacem, Manus eff'ndentes
 innoxium sanguinem, Cor machinans cogitationes
 pessimas, Pedes veloces ad currendum in malum, Proferen
 tem mendacia restem fallacem: & eum qui seminat inter
 fratres discordias. Ses dingē sijn die ons Heere haet / en
 sseuenste mislaecht sijn siele. Houaerdighe oogē. Voghe
 nachtigē tonghe. Handen stortende onnoosel bloet. Een
 herte altijts quaet denckede. Doetē bereypt / en licht te loo
 pen tot quade. Een valsch ghetuyghe voort brenghende
 altijts logheten. Ende hem die saept oft kropt tusschen
 broeders ende vrienden discroot ende tweedrachticheyt.

C c ij

C Wat

Dat C. v. Capittel.
 Onoerbaer spreken ende gulsich eien
 Dintmen daer sotten zyn gheseren.

Vanden gulsighen mensche die beestelijck leue is voor
 ghenoech ghesproken gheweest / anden welcken seft
 Dauid: fiat mensa eorum coram ipsis in laqueu & in
 retributionem & in scandalum, haer tafel sal hem liede voor

oogē een strick sijn en teend loone / en ter schande / dat is
die quistige veruorgē en verhangen hē aen haer scriffe en
en hebben geen ander heemel rijk / dā de weelde vā haren
buur / diwelc haerlieder schādē is. Maer om dat also onse
mensinge is / meer om dencht te leere dan alle sonde en
schande te berispe ofte straffen / daerom wil ic eenige cor-
te leeringen gheuen hoemen hem ter tafelen hebben sal.

¶ Die Leeraer.

DJe wil met eeren vollich leuen
Houde die regelen vanden wiffen gegeten
Coope alle dinck wanneer het tijt / is
Verdoe na dat zijn lantschap wijt / is
Soerke goet gheselschap ende dat seiden
Wachte hem van spelen ende van schelden
Doen zijn spijse ende dianck benedijfen /
Wille hem van schimpen ende schoppen vermiffen
Ete by becoemten / drincken by maten
Wat hem te diere is sal hy laten
Ende kennen staet in alle zijn saken
Niet willende den sot ofte heerichap maken
Serbaerlich leuen mach elken woeghen
Hoe wel dat niemant san elken gheuoeghen
Maer om te doene dat hem betaeint
Ende metten rechte leuen onbelschaemt
En sal hy noch stom sijn / noch veel spreken
Gheen dinck onwiffen gheen vaten bieken
Gheen beenderen niet tanden knaghen
Gheen gheberer spijse ter schotelen draghen
Noch rupsend / noch geeuwē / noch wunne / noch crauwē
Noch drinckende spijse inden mont behauwen
Noch staerlich sien / noch ligghen / noch tecuen
Noch teghen ander sijn heenen steenen
Spreke van Gode oft dat hem behaghe
Ende dancken ten eynde vanden ghelaghe.

¶ Dat

Dat C. vi. Capititelt.
 So wie die werelt wel besiet
 Dint niet dan socheyt ende verduet.

Also ons Juuenalis verhaelt twee Philosophen
 en wijsen van gelycke Diogenes en Democritus
 hadde leere diuersche en verschellende gewoon

ten / want Diogenes waer hy ter werelt sijn ooghen op
 loech weende hy alijts der menschen verbittheit ende
 onwijsheyt / ende Democritus loech alijts der werelt sot-
 heyt / want hijer niet inne en sach d'aydelheyt en sotheit
 waerdich belpot en begheet te sijn / maer also Salomon
 ons leert: Tis tijt van lachen ende tijt van schreuen / ende
 so hy elders seyt. Ritus dolore miscebitur. Het lachen sal
 met droefheyt ondermenget sijn. Maer leefde Democri-
 tus noch hy vonde veel meer oorsaken om lachen dan
 hy in sijnen tijde dede / want die menschen sijn nu so sot
 dat schijnt dat hem leet is / dat sy menschen sijn / want sy
 verkeert gaen / hoz wel dat die rechten segghen. Facies
 quæ ad similitudinem pulchritudinis celestis est figurata, mi-
 nime maculetur. Dat d'aenschijn dat ghemaect is naer
 die hemelliche schoonheyt niet en soude besmet werden /
 sonderlinghe met beestelijcher ghedaenten / also veel doē
 die gemaecte aensichten aen doen / en gemeynlic sietmē
 nu die vrouwen met hoornen en steertē / en de mans met
 vier armen en paerts voeten ter kerckē comē. Maer die
 mepninge vanden leeraer is hier te berispe / die te vastel
 auonde oft op ander tijden ghelijc na Herisdach verkeert
 gaen / diwelc is vanden heydenen gheuondē en vandē on-
 cypischen / die hē schaemden bekent te sijne / verkeertē hē
 om also te comen ter spraken oft clap van eenigher vrou-
 wen oft ioncfrouwen diese te valle bringhen willen. En
 insdts dien vele wulpsheyt / veel bloetstotinghē ende al-
 le onbetamelicheyt gheschiet / by verkeert te gaen / elck
 salo hem dan wachten.

¶ Die leeraer.

Sotte menschen die gaet verkeert

Ende Godts beelde in v ontceert

Wat vindy schoonders dan den mensche?

Ni habdy alle ghedaenten tuwen wensche

En soudy met rechte gheen ander kiesē

Waer om dan wildisse dus verliesen.

¶ Dat

Dat C. vij. Capittel.

O mensche leert wijs heyt ende deucht
Want ghy niet beters hier vinden en meucht.

Als ons Saluon leert in zyn Proouerbien in dat 8.
capittel die wijs heyt staet hooge in allen wege / poort
ten / Steden / en Desyft coepende aldus. O ghy man
nen tot u roep ich / en mijn stemme is tot den kinderen des

mensche. Verstaet ghy cleme en ionghere schalcheyt en
 merct ghy onwijse/hoort toe want vā grootē sake sal ick
 v spreke. Mijn kele sal de waerheyt rondige en mijn lip-
 pen stille den ongoddienstige en ongenadigen versaken
 en straffen. Accipite disciplinam meam & non pecuniam:
 doctrina magis quam aurū eligite. Melior est enim sapien-
 tia cunctis opibus preciosissimis. Outfaet van my leer in-
 ge en onderwijs/maer ghee gelt/kies en hebt leuer goe
 de leeringe dan goit:want wijsheyt is beter dan alle ha-
 ne en rijkeyt/al waerle d' alder dierbaerste:en beginnen
 de te leeren wijsheyt spreect daer albus. Timor domini
 odit malum:arrogantiam & superbiam & viam prauam &
 os bilingue derestor. Die weese Gods haet dat quaet is/
 ick versake en mispisse beroemenisse en verbaenthepdt
 en houeerdie en den onrechtueerdighen wech en eenen
 mont die twee touge heeft/dat is die anders hier spreect
 dan daer en anders dan hy meyt/so begint wel vanden
 ontfleue en weesen.Gods want alsoo int eerste capittel
 vandē seluen boreck staet. Timor domini principiu sapien-
 tie. Die weese en dat inulke ontfen Godts oft des hee-
 ren is een beghin sel vā wijsheden/en kraft daer die hem
 beroeme oft v waent staen/want een wijs man kent hem
 seluen/en niemant en is verwaent hy en heeft een deel
 van sotternien/wat wie hem seluen kent en heeft geen
 oorsake van verwaentheede oft ouertnoede.

¶ Die leeraer.

Je meeste Doete doet ons oironden
 Dat een wijs man van Gode gheuonden
 Bekent hem seluen ende is te vreden
 Met dat hy mach in hem seluen besteden
 Heeft hy sijnen God ende doek hem seluen

En wilt hy op hem niet meer lasten weluen
 Nimmer mer en dinicht hem den dach volbroche
 Voor dat hy hem seluen heeft onder socht.

¶ Dat

Dat. C. vij. capittel.
 Men mach den goeden inden sakh steken
 Maer Gode en sal hem niet ghebreken.

Vel sotte zijn verblint als sy sien dat die rechtmeete
 dighe meest te liden hebben op aertrick. en dat die
 quade en sotte in boosspoede en wcelde haer leue

leuden/want sy en dencke niet van Godt den rechtuaer-
 digen voor dat tijt elck lijde die ewige vrientheit haert
 en den onrechtueerdigen voor een colte vergaenseliche
 bedesclijche en met veel allenden onderminghelde blij-
 schap laet die ewige doot verwachte en nochtans die-
 wijl die rechtueerdige op aertse ten voorspede soemt/
 waer van leydt David aldus. *Timor sui eremum senit &
 non vidi iustum derelictum, nec semen eius queres panem.*
 Ick heb iongher gewest en ben out worden en en hebbe
 niet gesien dat die rechtueerdige verlaten was/norh dat
 sijn sijn afcoemste ende kindt sijn broot moeste
 soeken oft biaden. Ende daer om leydt hy inden selken
 Psalm die de 36. is. *Considerat peccator iustum & querit
 mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in
 manibus eius. Die sondaer bespriet den rechtueerdighen
 en soecten om te dooden/maer die Heere en sal hem niet
 laten in sijn handen en daer by raet hy leggende. *Expecta
 dominu & custodi via eius & exaltabit te vt hereditate ca-
 pias terra, cum perierint peccatores. videbis. Vidi in iustum
 superexaltatum & eleuatum sicut cedros libani. Et transiit
 & ecce no erat:& quesiuit eum & no est inuentus locus eius.*
 Verbeut den Heere en hant sijn wegen/dat sijn sijn ghe-
 boden en hy sal u verheffen dat ghy t'ruwer efsachticheyt
 sult die aerde ontfaen / en sult sijn als die sondaers ver-
 gaen sullen sijn. Ick heb ben ongoddierelighen en onge-
 uaden gheken verhoocht en verheuen ghelyck die Cedar-
 boomen staende op den hoogen berch va libane. En en
 bender maer doot leden/en niet als ick omme sie en was
 hy uter meer en sochtene en die plaesse va hem en is niet
 ghenonden. Men vint veel der ghelycke/wy sullen dan
 dat epnde acumercken.*

¶ Die Ieeraer.

So wie dat gaerne om Godts wille lijde
 swert hier oft elders sonder twisfel verblisc.

Mant

Dat C. ix. capittel.
 Die climt onwiffelich valt dich wiff swaerlich
 Als elck mach merken openbaerlich.

Menich mensche hebbende sinen voet op fortune
 en voorspoet climt op den boom vā heerschap
 pijsē en eere/maer eer hy wel gelet is faelt hem

de voer/ en fortunne ontsticht hē/ en den tack vā hopen
 daer hy aen hint om dat hy brooch is lagt hē af biekē/ al-
 dus moet hi swaerlijc vallē waer tegen hē elc wisse man
 voor hoedē sal/ want al is tegen ongeluck geen beschun-
 den noch voor hoedē/ nochtans machmē hē wel wachten
 vā swarē valle/ wāt niemant swaerlijc en valt hi en heeft
 onwijselijck gheclommē. Al ist dan dat ons fortunne toe-
 lachte wy en sullense niet te seer betrouwen noch achter
 volgen/ maer doen als die wisse die in voorspoede hē wa-
 pent teghen wederspoet / dat is leeft soberlijck en tame-
 lijck niet doende na sijn geluck maer na sijn state en toe-
 behoorte en sulcke liede en domē fortunne dat is geen on-
 geluck vleden/ wāt also Juuenalis scrijft sprekende tot
 fortunnen. Nullum nume habes si sit prudentia. sed te nos
 facimus fortuna deum celoque locamus. ¶ fortunne ghyp
 en hebt gheen Godlijcke macht/ noch en vermoecht niet
 waert dat voorsienighe wijsheit in ons ware/ maer wy
 maken v een Goddinne en stellen v inden hemel. Of hy
 segghen wilde dat de sotten alleen van fortunnen ghere-
 geert sijn/ om dat sy gheen toeromende dngen en voorsien
 en/ en daer hy als haer voorspoet vergaet vinden si hem
 allendich en bedrogghen/ want alsoo Boetius leert gheen
 onsaligher en onnerdrachtlijcker ongeluck en is dan ghe-
 lucramich geweest hebbende/ ten ongelucke geromē sijn.
 Niemant en sal hem dan op sijn voorspoet te seer betrou-
 wen noch hooger vliegen dan hē sijn vlercken oft vloges-
 len draghen inoghen/ wist hy niet vallen.

¶ Die leeraer.

De wijselijck leert ende hem voorset
 sekent fortunnen alsoo vele als niet
 want hy hem wacht van hoogen staten
 die dickwyl den sotten bedriechlijck laten
 waert dat elck leefde op sijn voorhoede
 men vande min sotten ende meer broede.

¶ Dat

Dat. C. r. capittel.

Miche ende ghemeyne.

Heert ende diecht.

Ghelick dat Tullius en meer ander verhalen en
leeren Hercules synde in synder loghet die alsoo
Salomon seyt alder sochtliert ende onbekent is
te weten waer toe sy haer betrecken sal / sach in eenen
dood

droome in manieren van openbaringhen ende vifioene
 voo: hem staet twee vrouwen / deen ter rechter ofter lin-
 ker hant seer schoon en behaechlijck / en gewaecht sijnde
 wie dat sy was / antwoorde datte was die ghenoechte der
 wereltd ende weelde des vleeschs / ende belofde hem
 te leyden in een piseel ende houcken van alder vleuch-
 den / daer den wech toe leyden die behanghen was met
 schoonen ende welriekenden bloemen / ende met alder
 behaechlijckhepdt verchijert / ende ghemackelijck ende
 licht om te gaen. Ende daer nae vleechde hy der an-
 der ter rechter handt staende wiese was ende watte
 begheerde / ouermids dat sy sehparselijck ende stranghe-
 lijck gheleedt was / ende dorre ende magher als die vol
 arbeypds was / die hem antwoorde dat sy was ghe-
 naemt die dencht daer men met arbeypde ende verduete
 int beghinsel toe gheraken moeste / maer wilde Ver-
 ules wel doen / soo riet sy hem dat hy niet t'beghinsel maer
 dat eynde vanden weghen aenmercken soude / die wel-
 ke dat doende sach dat den wech van weelden seer lief-
 lijck ende behaechlijck was : maer int eynde sach hy dat
 ter die doot stont ende worp ten ewighen valle alle die
 ghene die weelde ende ghenoechte alijts achtervolcht
 hadden. Sach oock dat die wech ter rechter handt sehpars-
 was ende qualijck ghetorden / ende vā luttel lieden ghe-
 gaen om dat hy sonderlinghe inden beghinsel seer swaer
 om te gaen scheen / maer siende badt voort merckte dat
 hy laner soo beter was / ende so voorder ghegaen so min
 arbeypdelijck. Sach vore meer dat na dat men doot dijstel-
 len ende doornen een wepnich gheclommen was / men
 vandt eenen ghesladighen wech leydende tot eender on-
 uerganckelijcke vleucht / dat is ten Hemel ende dat sien-
 de / versprach wel stranghelijck die verganckelijcke weel-
 de / ende volchde die dencht met arbeypde ende sorgghen.
 Alsoo wy oock doen sullen.

¶ Dat

Dat C. xi. capittel.
 Wacht v ghy ionghe vander werelt vrecht
 Die langhe berout ende wepnich verheuche.

O M dan te spreke vanden voorsyde twee wegen vanden eerren om te sehouwe / en vande anderen om v' a: hteruolgen sullē wy int rijne stellen v' gene dat dē sorten ter weelde treet / en tghene dat den wijsen vande weelde en vlesstheker oft wereltlicher genoechten ter wijsheyt

ende deucht trect in deser manieren nae volghende ghelijck
oft ons de weelde toefpjack ende sepde aldus.

Jonghe herten o bloepende teuchden
Volghet my nae ick leyde ter vzeuchden
Daermen toecoemt niet allen/voorspoede
Wat helpt oueruloet van allen/goede
Wat helpt v schooneheyt: wat helpt v eere
Leefdy in arbejde in d'uck in seere.

Gheen goet is goet sonder zyn ghebruycken
Ick wille v die bozstkens van weelden ontpluycken
Hanteert ghenoechte wannec ghy meucht
Denckt dat ghy nu zyt in uwe teuchte
Die meer te achten is dan siluer oft gout
Wannec ghy oudt wert stijf ende cout
Werdet al verlozen watmen v speelt
Want alle ghenoechte den ouden verueest.
Al hebben sy vrouwen sy en hebben lust
Ten baet ghestreden ten baet ghecust
Men can den ouden niet vermaken
Want spijse ende d'ranck hem niet en sinaken
Die leden sweeren hem die sinnen dolen
Coemt dan ghy iongheren ter scholen
Ick wil v spel van minnen leeren
Der Venus dochterkens suldy verkeeren
In Venus houekeu daer vzeucht is groepende
Gheen d'inc misghaghende gheen d'inc vermoepende
Ghy vint er een beddeken bespraeyt met roosen
Den speciter/men ruster ende elck by poosen
Gheen d'inc en verdriet noch en mishaecht
Men vint er niet daermen af beclaecht
Die wech is lieflyck die daer toe leyt.
Dijt ende b'zet ende elcken bereydt
Comt dan tot in v ghy bloepende herten
D'iet seer/b'iet arbejt: b'iet d'uckelijck smerten
Want als ghy v seluen wel besiet
Hebby gheen weelde soo en hebby niet.

C e

Dat

Dat. C. xij. capittel.

Oheen beter goet vindingen vallen tijden
Dan hem met Gode in duecht verlijden.

Den voorlepdē aenloekende en aentreckende vā
weeldē/mach die duecht antwoordē t' ghene dat
Cato sprac/tot dē voleke vā wapenen dat hy on-
der hē hadde/seggēde aldus. Cogitate in animis vestris: si
quid vos per labore recte feceritis, labor ille a vobis cito re-
ceder: benefactum a vobis dum viueritis non absceder. Sed
si qua per voluptatē nequiter feceritis, voluptas cito abibit,
nequi-

requirit factum illud apud vos semper manebit. Dat is.

Verdeurt ende peyst in uwen moet /

Eest dat ghy yet wel met arbeyde doet

Den arbeyt van dien sal haest vergaen

Die weldaet al v leuen bystaen

Mer eest dat ghi niet doogde eenige sake

Om weelden wilt ouduechdelijk maken

Die weelde sal v courts vergaen.

Die misdaet al v leuen bystaen

Dus edele siele nae die Goddelijk beelde

Van Gode ghemaeft bliet beestelike weelde

Hebt Godt voor ooghen met sinen loone

Die voor die duecht bereyt een croone

Ende voor ghenoechte ghemenghelt met rouwe

Omblijsschelijke hitte / omblijsschelijke rouwe

Dien gheenen troost en mach gestelpen

Beghint goede werken Godt sal v helpen

Al eest beghinsel een weynich stranghe

Bitterheyt in duechden en duert niet langhe

Den wech is hardt ende swaer om gaen

So wie daer van soner niet nae en slaen

Maer wie hem van soner ter duecht gheeft

Altijs in duecht sonder arbeyt leeft

Ende als hy vooutgaende wert volmaect

Gheen sondighe weelde hem meer en smaect

Ende wildement al te rechte prijsen

Men soude hem oppersten prijs toe wijzen

Van al dat weelde mach maken oft lust

Sender consciencia in Gode gherust

Wien alder werelt schat moet wijcken

Want men en vant niet haers ghesicken

Dus suldy met arbeyde ende armoede:

Jugaen den wech ten ewighen goede.

Dat C. xij. Capittel.
Die leuen wille na zyns selfs hooft
Dickwil misdoet ende sottelich gheloofte.

MEn blut noch een maniere van sottē die hē tenē
wiso schijnende met elcken spotten en wille alle
dine doz en verclare na haer eygē hooft leuende

op haer ghijse en manieren/weder sy goet oft quaet zijn niet achtende/noch op versprekē oft onderwiffen vā die wijser en vroeder zijn dan sy lettende/teghen die welcke staet ghescheuē. xl. di. Quisquis rebus pretereuntibus restrictus vitur quā sese habeat mores eorū cū quib^o viuit aut intemperans aut superstitiosus est. Quisquis vero sic eis vitur vt meras consuetudinis bonorum inter quos versatur excedat: aut aliquid significat aut flagitiosus est. In omnibus enim talibus non vsus rerum, sed libido in culpa est. So wie den verganchelijckē dingen nauwer oft strange lijcker oorboort en ghebuyet / dan hebben die leden oft manieren en gewoonten vā leuen der gheender daer hy met leeft die is oft ongettydich oft ongelouich makende consentie daer hijse niet maken en soude. Maer so wie sulcken dinghen ghebuyet en nut/dat hy die mate ende palen der ghewoonten vande goeden daer hy onder verkeert ouergaet / oft hy wilt eenich sonderlic dinc daer met beteekenen / oft hy is een ouerdadich crīschere en grootschaert/ want in alle sulcken dingen die Godt ons ghegheuen heeft om te nutten en te ghebuycken/en wy gheen belofte ghedaen en hebben om die te deruen/en is t' ghebuyck oft nussel vanden dinghē in gheender schilt maer den quaden en ongheregelden wille/wy sullē dan doen na die reghele die S. Ambrosius S. Montke moeder van Sinte Augustijn gaf/ als sy conscientie maecte om datmen te Milanen niet en vaste laterdaechs gheleijck te Roomen/waer op Sinte Ambrosius gheuraecht sepe. Als ick te Roome ben vast ick alsoome daer doet/ ende als ick hier ben doen ick alsoomen hier doet/d'welc Sinte Augustijn voor een reghele hielt.

¶ Die Leeraer.

So wat ghy meucht doen sonder sonde oft schande
Doet nae die ghewoonten van elcken lande.

¶ Dat

Dat. C. xliij. capittel.

Hier sietmen den oorspronck van allen ghecken
Die willen Gods waghien achterwaerts trecken.

Nie datmen voor ghesproken heeft van diuerschen Dotten ende Narren / siet Meester Sebastianus Brandt, die oorlake ende cause van al

der Sotheydt die nu regneert ende gheregneert heeft /
 ofte regneren sal / die welcke is datmen die oordinaucie /
 ende den loop van Gode ende natueren niet houden
 en wilt / maer wilt den waghen die Godt gheoordincert
 heeft voorwaerder te meuenen achterwaerts meuenen /
 midts welcken alle sotheydt en soude gheboien is / alsoo
 men bewijfen mach / van allen rijken ende heerschap
 pjen / die veruallen sijn om dat sy die wech en reghele oft
 oordinaucie / die Godt ghegheuen heeft niet en hebben
 willen onderhouden. Ghelijck inden Hemele Lucifer
 was gheschepen d' alder schoonste Enghele ende crea
 tuere / om dat sy sinen schepper lof ende glorie ghenen
 soude van sinen gaen / ende verheerende die oordinaucie
 wilde gelijck God gherekent ende gheseten sijn / en wert
 inden afgront der hellen gheuorpen. Adam int Para
 dijs hadde sonder steruen ten Hemele op ghenomen ghe
 weest / haddt sinen Godt bekennende alleene van eens
 booms vruchten hem ghewacht / ende Godts ghebodt
 ghehouden / maer meynende God ghelijck te sijne / brack
 Godts oordinaucie ende wert int den pisele en houe van
 vrechden / int dal van arbeide ende tranen ghesacht.
 Die Joden die dat wtuercoren welck Godts waren / om
 dat sy niet en hebben willen bekeunen den sone Godes /
 maer hebben hem ghecrupst / sijn verstecken van Gode
 ende en hebben gheen landt / daer sy sonder chijns oft
 tribuyt moghen leuen. Die Heydensche Coninghen
 van Surten / Meden / Persen / Grieken ende Ro
 men sijn alle vergaen / om dat sy teghen die oordinaucie
 Godts hebben gedaen / ende ghedacht dat sy haer rijke
 van hem seluen hielden.

¶ Die Teeraer.

E Ick sal dan kennen sinen Heere ende Godt
 houdende sinen reghele ende sijn ghebodt.

¶ Het

Het Doffe Schip vanden

Ambachtlieden.

Dat. C. xv. Capittel.

Als voor gheseyt gheveest dat hē elc wach-
ten soude vander sottē geselschap/ nochtans
wacht ens hē uter vele/ wāt her verlore ghe-
predict oft gheleert is dē versteende sotten/
ten sy dat haer lieder herte vromvet en ver-
saecht wert/ metter fonteynen der gracen des heylighen
geests. En om dat weynich daer om biddē oft hē berert
makē die tonksaen/ daer om vintmē veel versteende ende
verblindē sottē/ die alle te sottēgem waert roepē en varē/
gelijc meest alle ambachts lieder en vole vā neringhē/ van
den welckē dē meestē deel wilt meester vā sijnē ambacht
te oft hantwercken en consten sijn/ zer hijt gheleert heest/
en diet connē en willent niet meer doen / maer stellen hē
teenē anderen/ en sijnder diet connē en doe willē die ver-
teerent al oft verspeleut al op dē sondach/ dat sy al die we-
ke gheuwonnen hebbē. En vintmē eentge die haer am-
acht connen en hanteren/ en dat si gewonnen hebbē ver-
waert houden/ die vallē ghemeplijc in ghiericheden en
en niet te vreden mettē hard/ gelijc die hē seluen beta-
lē mogen/ en die haer romanschap valsche oft niet looser
maten oft ghewichte vercoopen/ oft met loghenē en val-
schelijc liveeren ommegeaen/ die sonder twifel alle boose
Narren en quade sottē sijn/ en varē te schepe waert/ daer
die verloren sotten inne ter Hellen waert varē. Voe wel
dat by haren schulden comt/ wantmē alle gheorlofde am-
bachten wel doen mach wijselijc en met Gode en eeren.

Die Teeraer.

Dien wondert niet datmē veel sottē vint
Want nu hem elck dies onderwint
Seen abacht so wijs daer sottē gebreken
Want dalder minste waer geerne deken
ff

Dat

Dat. C. xvi. capittel.
 Die sotten inerten sorten ghepaert
 Daren al singhende te Docteghem waert.

A Vos. Augustijn ons iere en were dyacnu die
 de crete 2. q. 1. Multis Gaudiet miseris socios ha
 bere penari: sed no minus ardebunt qui cum mul

is arbeunt. Die ratelijghe allendige en onsalige menschen hebbē blyfchap dat si veel gesellen hebben in haer lieder pijnen. Maer sy en sullen in die helle niet te min barnen oft blaechē/om dat sy niet veel lieden barnen en blaechen sullen. En sonder twijfel hoe meer lieden eenighe sonde doen/hoe Godt meer verbolgt is/en daer by ist een quaet tecken/daer die sonden niet misyaecht en sijn/oft d'welck noch booser is daer sy ghepreuen sijn/ghelickamen in veel landen ende lieden den sneuplichen ende lichten vrouwen eer den capproen licht en cere bict dan den goeden vromen en eerlamen / en laeste vader geleet gaen/en onder die eerbare woonē/en ter offerhanden en feestē gaē/en dansen en banketerē wettē beken/midts welckē veel siende dat die sulck leuē leyde gecert sijn/en gemackelijck leuē/hē oor daer toe ghēnē/dies hē wachten soude waert datmen die sonde u/en diele openbaerlich hantieren wt charitatē verstahe. Maer punters oft hoeriyghers/dobbelaers/dronckaerts/woerckenaers en diergelijcke / sijn nu best ghesien ende meest ghecert/midts welcken der sotten gheuals seer vermeert. ende vermenscht / als datmen seer luttel oft weynich wiffen vindt die niet lot en sijn/oft metten Soiten toe legghen/hoe wel nochtans dat gheen quade sotten daer top hier van spreken/ten hemel gheraken en sullen / maer wte hem inder sotten Schip set / vaert al lachende ende surghende ter hellen waert.

Die leeraer.

Al ist e'ghelichchap vanden ontwissen
 Der menich / nochtans salment mispiffen
 Want waer mē meest sotten vint verlaemt
 Daer werdet d'lant alder meest gediaemt
 Van Gode / ende van die Gode genoeget
 Elk wisse sal hem metten wiffen voeghen.

Dat laetste Capittel.
 Men vint veel sotten die niet en connen
 Maer anderen const ende wijsheyt verlonnen.

Ghelijcken int eerste van desen wercke gesprokē
 heeft tegē en weder die sotte die veel boeckē coo-
 pē oft makē willen die noch conste noch wijsheyt

en hebbe welcke groote onwiffsheyt is / also salmen hier
 int eynde van dē selue wercke spreke / op die gene die niet
 en werde noch en conne / en nochmans hare spot en scherme
 houdē met dē ghenē die eenich goet en oerbor werck ma-
 ke en voort brengen / en vinder alstis yet toe te segghen /
 d'welc geen wonder en is / want het veellichter is eenige
 gebreke te bekennē in eenich groot were / dan dat sonder
 gebreke te make / en daer by sal elc redelijc mensche den-
 ke dat niemant volmaect en is / en niemant af trecke vā
 wel te doen / also vele doen / want also Salomon sprecet
*Prouer. xiiij. Ambulans recto itinere & timēs deū, despici-
 tur ab eo qui infami graditur via. Die dē rechte wech gaet
 en Gode vlucht en vrees oft ontsiet / wert vermaect van
 hē die dē oneerbare en schandelijckē wech gaet. Maer al
 so hi int selue seyt. Querit deorsor sapientiam & nō inuenit:
 doctrina prudentium facilis. Die bespottēre en begehete
 soecket wijsheyt en en vintse niet / maer die leeringe van
 dē wiffen voorstemigē is hē licht om vintē. Maer die wij-
 se en sal niet late duecht te doe om der sottē bespottē wil-
 le want / also die selue seyt. *Prouer. xix. Doctrina vini per-
 patientiā noscitur. Die leeringe en wijsheyt vā eenē man
 wer by sijnder patientien dat is verduidicheyt / en list-
 saemheyt bekenet en rondich / want een lot en mach niet
 gheleiden / datmen met hē spot en spot met elckē. En een
 wijs man en spot niet met niemant / en spotmen niet hē hy lij-
 det en gedoghet / also verre alst beter verdiegen dan ghe-
 wroken is. Aldus ooc eest dat pemat met onsen wercke
 spot / wy sullender in gedoochsaem zijn / biddende noch
 tans den goedē dat list int beste neme / en verbeterē oft v
 bepdē / tot dat wy dit selue werck meerder en beter make.**

¶ Die leeraer.

Nemet voor goet dat wy hier spreken
 Sheen so volmaect / hy en heeft ghebreken

¶ Dat

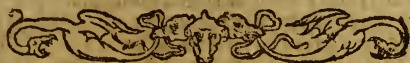

Dat sluyten van
den Boeck.

Danck/lof ende glorie sy Godt den Heere
 Om wien dat daelt al dat volmaect//is
 Met wiens hulpe ten eynde gheraecht//is
 Myn slecht beghinsel/tot wien ick heere
 Hebich verdient eenichlof oft ere
 Hem biddende van wien die doot ghesmaect//is
 We puerder minnen die oen ons ghesaect//is
 Dat hy v'sijnder glozen ende loue vermere
 Myn slecht onderwijs ende simpel leere
 Die ryndelich ghedicht van concken naecht//is
 Dat elck onwylse die aen sotheyt ghesaect//is
 Dace niet verlost van sijnen seere
 Danck lof ende ere gheue Gode den Heere.
 A M E N.

Die Tafel

D It is deerste Capittel der Narren schepen	fol. 4
Daer die berwaende in zijn begrepen	
Ich en wil na recht noch onrecht vraghen	fol. 8
Mach ick t' ver Vercken inden kerel taghen.	
Die ghterighe vrecke Sotten bouen al	
Dergadert dat hy niet bynckē en sal	
Die milde zijn goet sonder reden gheeft	fol. 10
Dies hy daer naer in armoeden leeft	
Gheeft my den spiegel ende roosen crans	
Ongherepareert en come ick niet aen den dans.	fol. 16
So oouder soo sotter is mijn nature	
En leue niet sonder naghebuere.	fol. 18
Hier vintmen verblinde sorten van sotten sinne	
Die sonder wijs heyt haer kinde ren minnen.	fol. 20
Valsche ouerdraghers/die twyft herocken	
Sijn hier vooz quade sotten brerocken.	fol. 24
Versmaepende eler raet na mijn ghendeghen	
Doorz steenen dooz haghē treck ick die ploeghen.	fol. 26
En ven ick niet al sot/maer na mijn doen	
Treckte ick na my der Sotten cappoen.	fol. 28
Hier sietmen den sot van elcken versmaect	
Die zynen vrient t'onrechte slaet.	fol. 30
Hier sietmen ongheloouighe boose sotten	
Die metter hepligher schyftueren spotten.	fol. 32
Hier vintmen die onboozsienlick leeft	
Ende rjden wilt eer hy sadel heeft.	fol. 34
Venus Goddinne van sotter minne	
Zaecht menigsen mensche wt den sinne	fol. 36
Hier sietmen als bersten in sonden leuen	
Segghende Godt salt ons al vergheuen	fol. 38
Die hoogher wilt minneren dan hy vermach	
Als menich Sot doet menich gheclach/	fol. 40
Die gulsighe ende dronchaert is wel sot	
Die van zynen bynck maect zynen Godt.	fol. 42

Soo wie meer denckt om ghelt oft ghoet	
Dan om sijnen Godt en is niet vzoet.	fol 44
Met enen honde twee hasen iaecht	
Soo wie twee herren sijnen dienst opdz aecht.	fol 46
Als d'ertter schatert soo wroechse haer ionghen	
Die Sot die wroeghet met sijnder ionghen.	fol 48
Hy doet onrecht ende is onvzoet	
Die viint ende hout eens anders goet	fol 50
Ick wijse den wech ende gaer besijden	
Ick helpe den crancken cranck tallen tijden.	fol 52
Hier siemen sotten die wijf heyt versnaden	
Die hem van niemant en laten beraden.	fol 54
Op mijn rijcbom hadde ick mijn betrouwen	
Al sie icht verbranden dies ben ick in rouwen.	fol 56
My dunckt dat ick de werelt dzaghe	
Die alle dunck sozghen ende alle dunck vzaghe.	fol 58
Die vele outleent crijchte schade oft schanden	
Die vele werch leende maect veel vbanden.	fol 60
Menich Sot bidt om sijn onghueal	
Als Midas hier ons leeren sal.	fol 62
Die gdelheyt studeren ende sothept leeren	
Verrygen selden veel goets ende eeren.	fol 64
Die willen verbeteren die wercken Gods	
Sijn boose Narren ende quade Sotz.	fol 66
Die heeft den voet op der hellen gloet	
Ende anderen verwyft en is niet vzoet.	fol 68
Die hem meer laden dan sy moeghen dzaghen	
Sijn sy in schaden wie salse beclaghen.	fol 70
Deze Sot stelt wt dat hy nu soude doen	
Kenhoozende der Craeyen niet Gods sermoen.	fol 72
Gheen armer sot ter werelt en leest	
Dan die een wijf ende gheen en heeft.	fol 74
Ick sie door die vingheren ende moet ghedooghen	
W. dat mijn wylt wilt die verblint mijn ooghen.	fol 76
Met wijt te loopene is niemant gheleert	
Menich gaet sot werch die Sotter leert.	fol 78
Donuerduldighe sal op den Ezel climmen	
Ende sijnen haestighen moet daer tinnen	fol 80
Die in soztupnen sijn hoochst ghesten.	
Sijn naest den halle wilben sijt weten.	fol 82

Die Tafel

Onuerduldich in cranchydrerende sieckheyt wesen	
Belet veel sorten van schier te ghenesen.	fol. 84
Die sonder schalcheyt v'volck bedrieghen.	
Doet van syn nette r'gheuoghelte blieghen.	fol. 86
Op is wel mal ende sot met allen	
Soo wie hem laet op anderen vallen.	fol. 88
Al hebbe ick meel bouen d'p'fentich p'onden	
En can ghestoppen quaet sprekende monden.	fol. 90
Die guade sorten afstrecken den goeden	
Daer sp' hem sien verkeerren met v'oden.	fol. 92
Als menich sot doet p'rijs ick onbzoot	
Des werelts boozspoet bouen d'eeuwighe goet.	fol. 94
Die inder kercken d'een d'ander aemmercken	
Oft clappen oft suercken doen sotte wercken.	fol. 96
Die wt verwaentheyt hept hem steken in sozghen	
Hebben nu veel wakens onblyden mozghen.	fol. 98
Den grooten kerre wech vaer ick ter hellen	
Daer ick sal binden mijn Sotte ghesellen.	fol. 100
Hier sietmen sorten onwyselijck leuen	
Die quaet exempel haren kinde gheuen.	fol. 102
Die hier in weelden als beesten leuen	
Sullen int eynde van vreesen beuen.	fol. 104
Die haer secreet ende heymelijcken raet	
Haer w'g'uen ontdecken sijn sot oft quaet.	fol. 106
Die oude vrouwen om goets wil trouwen	
Mer veel rouwen veel ghelts aenschouwen.	fol. 108
Die haet oft nijt op yemant draecht	
Hem seluen meer dan anderen plaecht.	fol. 110
Die sot wil altyts na zynen sin p'ypen	
Ende en laet hem van niemant w'ijfers begripen.	fol. 112
Arme sorten sijn die haer leuen	
Den sorten Mederijnen ouer gheuen.	fol. 114
Hooghen staet ghewelt ende eere	
Verblinden Heeren ende v'osten seere	fol. 116
Die niet en wercht maer hem verlaet.	
Alleen op Gode als Crabben voortgaet.	fol. 118
Eens anders hups bluffche ick ende laet d'mijne	
Men bindt oock vele sulcke Mederijne	

Deses Boeckx.

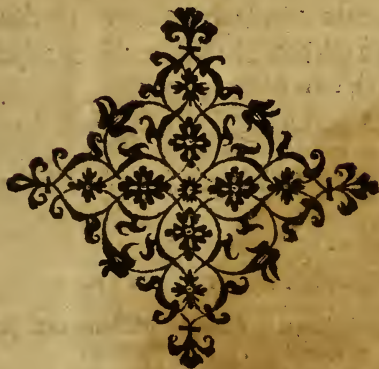
Die anderen helpen ende selue cranch bliuen	
Wie salt vertellen wat sotten bedziuen.	fol. 120
Onthankbaer sotten hen seluen hoonen	
Als sy die ducht met gnaden loonen.	fol. 122
Ick roke mijn spijse soo ickse wil eten	
Ende en wil van niemants consten weten.	fol. 124
Veel Sotten ende noch meer Sottinnen	
Mer dansen luttel eeren ghewinnen.	fol. 126
Menich Sot veel ducy outfaet	
Die sonder noot by nachte gaet.	fol. 128
Onschamelijck bidden ende lecherlijc leuen	
Doen sotten die om gheen eere gheuen.	fol. 130
Dier sedy Sotheit in eeren verheuen	
Wen vele lieden t'ijns noch gheuen.	fol. 132
Die op die Planeten haer ghelouue stellen	
Moghen wel coopen een cleet met bellen.	fol. 134
Veel Sotten willen die werelt meten	
Die haren Gode ende hen vergheten.	fol. 136
Men mach die Sotten wel slaen oft billen	
Maer niet doen doen/datse niet en willen.	fol. 137
Die willen spelen ende gheen spel lyden	
Moghen op der sotten wagheneu ryden.	fol. 138
Die moghende Sot en mach niemant gheluchten	
Maer wie misdoet die mach wel vluchten	fol. 140
Die traghe menschen sijn sotte dieren	
Want sy min dooghen dan bien oft mieren.	fol. 142
Die geerne hoor recht gaen ende alrijcs dingen	
Willt trecht verblindende/haer opstel volbzinge.	fol. 144
Die spreken onreynicheit ende onbedwonghen	
hebben als die sogeu dzeck op haer tonghen.	fol. 146
Die Nuylen thoomen ende coppelen draepen	
Sijn wien die beste prouenen toe waepen.	fol. 148
Beroemen van bloede/van conste/van machte	
Behoozt der grooter sotten ghesachte.	fol. 150
Ick moet beliden en tant ghehen	
Meest al die werelt versot op spelen.	fol. 152
Hy is wel sot al en draecht hy geen bellen	
Soo wie hem laet vanden Ezel quellen.	fol. 154

Die Tafel des boeckx.

Die leuen wille na zijns selfs hoost	
Dickwil mis doet ende sottelijck ghelooft.	fol. 224
Hier sietmen den oorspronck van allen ghecken	
Die willen Gods waghen achterwaert trecken.	fol. 226
Die sotten metten sotten ghepaert	
Daren al singhende te Sotteghem waert.	fol. 230
Men vinde veel sotten die niet en comen	
Maer anderen const ende wijs hept verionnen.	fol. 232

Hier eyndet die Tafel des
jeg Boeckx.

Dit

Dit Boeck gheheeten het Narren Schip / is gheuit-
steert ende geapprobeert vanden Eerweerdighen
ende geleerden Heer Jan Schoofkens van Cou-
schot / licentiaet inder Godtheit / en Dia-
cysaen van Sint Jacobs ker-
ke Thantwerpen.

Extract der Priuilegie.

Die Keyserlicke Maiesteyt, heeft gheoc-
troyeert en geconsenteert, Jan van Ghe-
len, ghesvoren Boeckdrucker, dat hy t'voor-
schreuen Boeck, sal moghen Printen en ver-
coopē ende distribueren, alomme daert hem
belieuen sal. etc. Datum te Brucsel, den eer-
sten dach van September.

Anno.M.CCCCC.ende xlviii.

Onderteckent.M.Philips
de Lens.

THANTVERPEN.

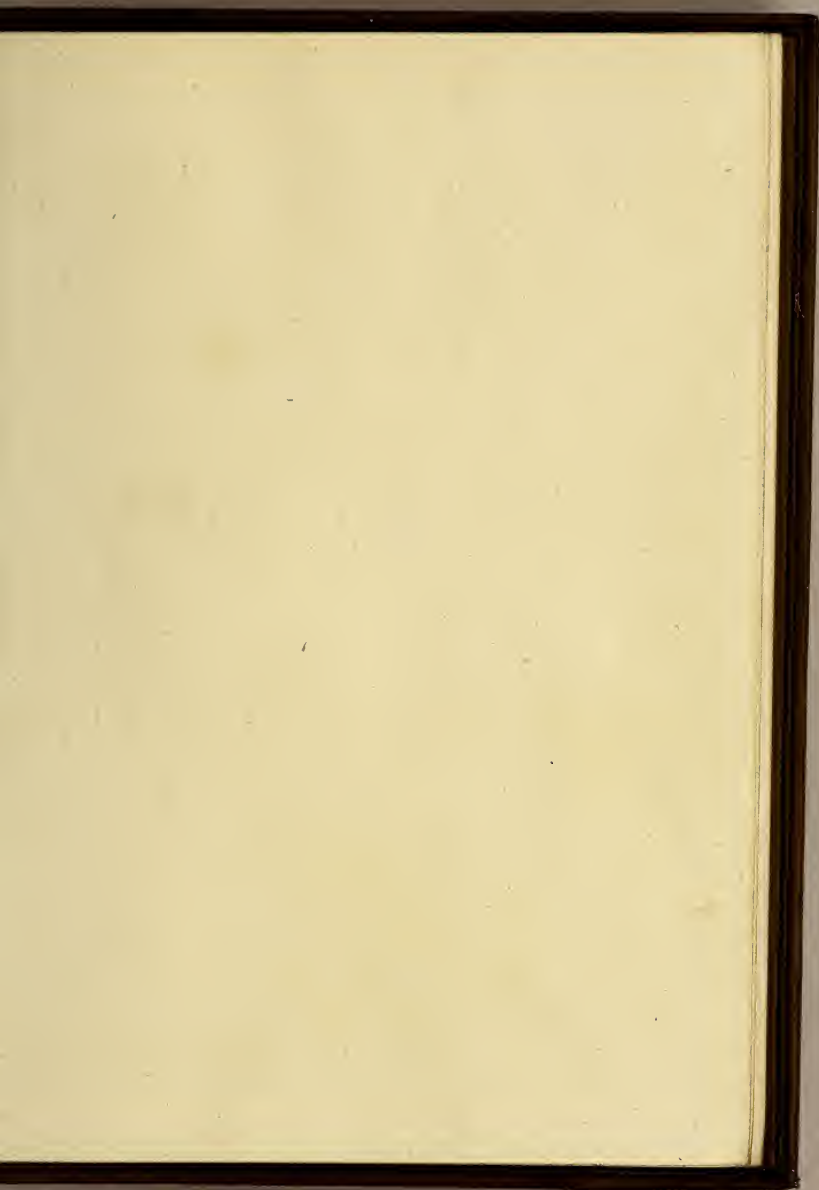
Ghedrucht/op de Lombaerde Welle/inden witten
Hasewint/By my Jan van
Ghelen. 1584.

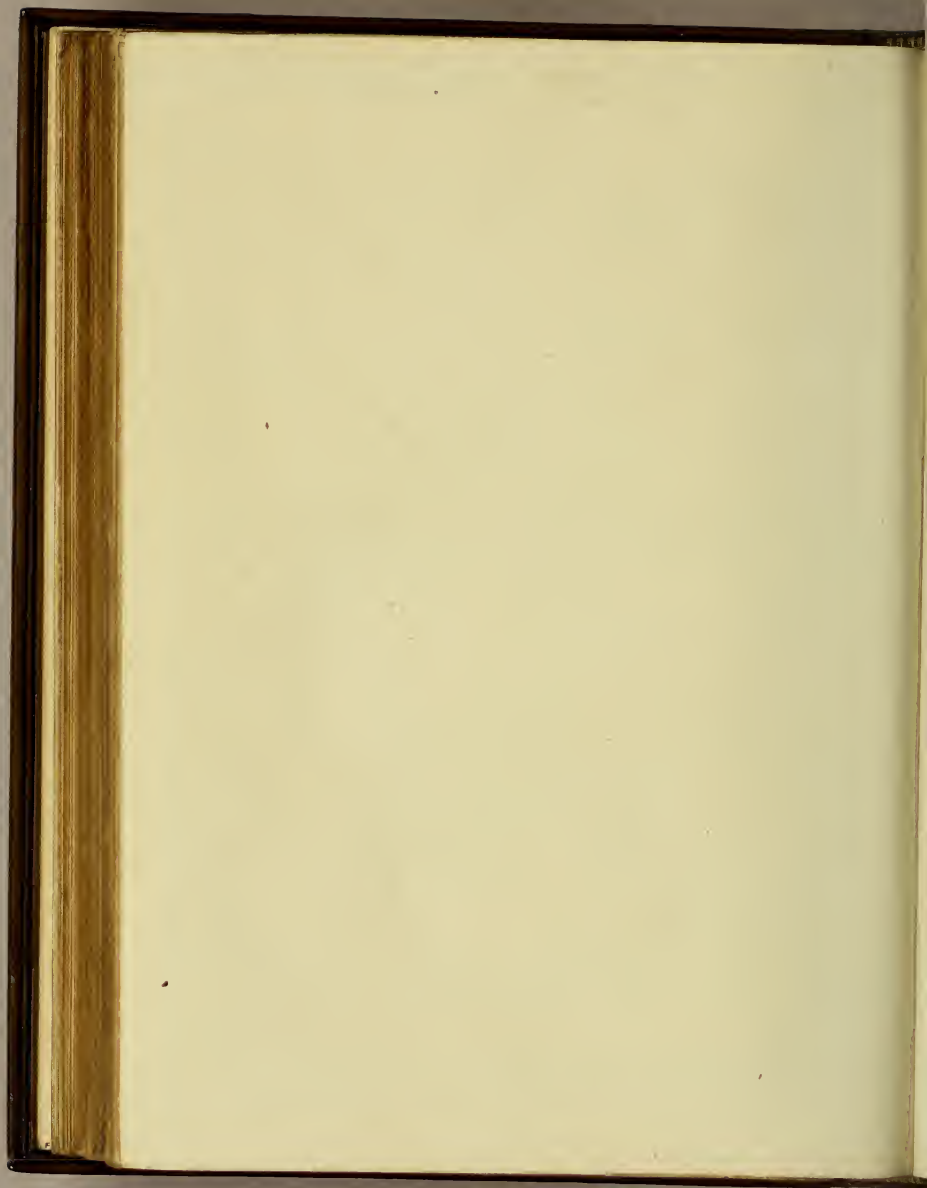
Met gratie ende Priuilegie.

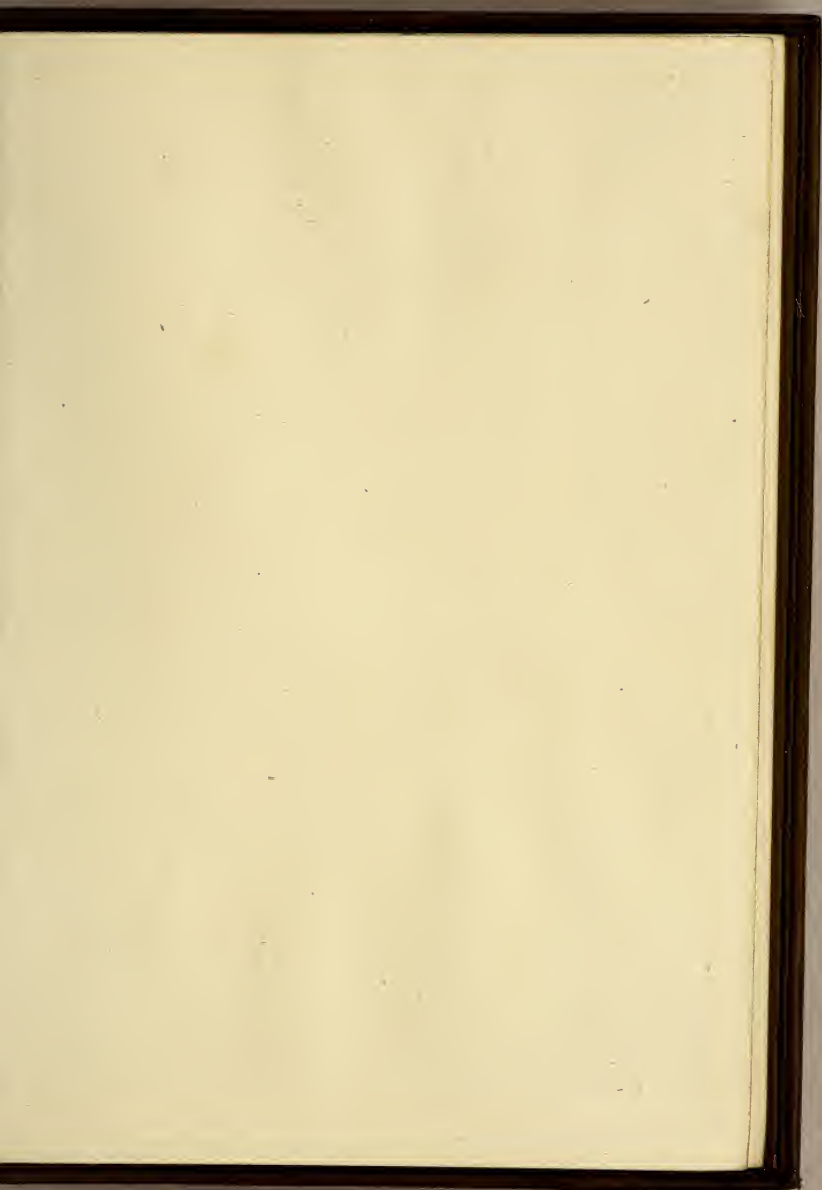
Die Tafele

Den goeden Ackerman eten nu twee staten Het volck van wapenen ende Advocaten.	fol. 156
Die sotte boden niet vele en vraghen Ter goeder tijdt haer last te vraghen.	fol. 159
Leckaers ende gulschaers zijn oock seer sot Want vanden buyck maecten sy haren Godt.	fol. 160
Die Ackerman vooztijts simpel ende goet Hantiert nu dobbelheyt/ met ouermoet.	fol. 162
Sy sijn voo: Gode gherekent vooz sotten Die d'armoede verstecken/ on d'arme bespotten	fol. 164
Soo wie dat ploegen achterwaert siet En behoort ten eeuwighen leuen niet.	fol. 165
Die wt verwaentheyt vergheet die doot Die vint hem ten laetsten in grooter noot.	fol. 167
Als voozspoet lacht den boosen ghecken Willen sy Godt metten baerde trecken.	fol. 168
Die blasphemieren/ bloccken oft versaken Haren Godt/ sullen in die helle blaecten.	fol. 171
Die Sot verwondert als hem Godt plaecht Maer naer verbeteren/ sy niet en vraecht.	fol. 172
Soo wie sijn peert om pypen gheeft Dien doet Godt recht als hys noot heeft.	fol. 174
Ontwijse clercken/ sotten en quenen Der clappaers wagenen in die kercke menen	fol. 175
Die zijnen kinderen te vele toe gheeft Dichtwyl te loone veel slaghen heeft	fol. 176
Hoouerbighe vrouwen behaechlyck geclept Hebben veel sotten ter hellen verlept.	fol. 178
Die woerken aer is een listich sot Want vanden geboden maect hys sijnen spot.	fol. 180
Sy besaet den Ezel daer die doot op rydt Die hem van eens anders doot verbljdt.	fol. 182
Die niet en vieren die heplige daghen Daren op der sinnen oft schaminckelen wagen.	fol. 184
Die suerlyck oft noode gheeft Is weert dat hys geenen danck en heeft.	fol. 185
Ich wil hier tsaet der traechtept saepen Dat onnutte sotten gheerne maepen.	fol. 186

- Die vhersten ghelooue niet en willen ontfanghen
 Hem seluen d'lyf nemen ende verhanghen. fol. 187
- Willen Dausen ende Keyfers niet anders doen
 Zoo staen sy oock na der sotten Cappzoen fol. 189
- Die plupinstrijchers binden hem onder die voet
 Als rpaert haer valsch opstel beuroet. fol. 190
- Soo wie hem laet in die oozen blasen
 Moghen hem wel schicken met den dwasen. fol. 192
- Die Alkenisten bouen ander rasen
 Die al haer goet int affshen blasen. fol. 194
- Die op den steel der waerheyt liecht
 Oft die vers wycht hem seluen bedrecht. fol. 198
- Men machse wel diep int sorte schip setten
 Zoo wie eens anders deurthe beletten. fol. 202
- Die sorte Maechden zyn die vyf sinnen
 Die om haer weelde die helle ghewinnen. fol. 201
- Die wijse vercryghen ter rechter hant croone
 Die sotten cringhen langhen oozen ten loone fol. 204
- Al merckt die sot dat hy misuaert
 Hy en keert nocht ans niet achterwaert. fol. 205
- Die werpt een been tusschen twee honden
 Doet verchten die in vreden stonden. fol. 206
- Oneerbaer spreken ende gulsich eten
 Vintmen daer sotten zyn gheseten. fol. 208
- Soo wie die werelt wel besiet
 Vint niet dan sothept en verdziet. fol. 210
- O mensche leert wijsheyt ende deucht
 Want ghy niet bet crs hier vanden en meucht. fol. 212
- Men mach den goeden enden sack steken
 Maer Godt en sal hem niet ghebyeken. fol. 214
- Die climpt onwysseghc valt dichwijl swaerlijck
 Als elck mach mercken openbaerlijck fol. 216
- Weelde ende ghenuechte. Arbeydt ende deucht. fol. 218
- Wacht v ghy ionghe vander werelt vzeucht
 Die langhe berout ende wepnich verheucht. fol. 220
- Gheen beter goet vntmen t'allen tijden
 Dan hem niet Godt in deucht verbligden. fol. 222
- Die

07055

J584^e

B821n

